ធម្មទេសនា ៨ យ៉ាង

រៀបរៀងដោយ

ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ **មិញ សាវ៉ាន**

ព.ស. ២៥៥៦ - គ.ស. ២០១២

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

ធម្មុទ្ទេស ៤ យ៉ាង

រៀបរៀងដោយ

ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ **មុិញ សាវ៉ាន**

វាយពុម្ពអក្សរនិងចាត់ចែងជាសៀវភៅដោយ

ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ **វ៉ាត តិរក្ស**

ព.ស. ២៥៥៦ - គ.ស. ២០១២

ក្រុងម៉ុងរេអាល - កេបិក - កាណាដា

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

សៀវភៅចាស់ដែលបានចម្លងជាថ្មី ៖

១. ស្នាព្រះហស្តក្រោយបង្អស់នៃសម្ដេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី **ជួន ណាត**
២. ធម៌នមស្ការព្រះរតនត្រ័យ ពិស្ដារ - សង្ខេប
៣. ប្រស្នា គិហិប្រតិបត្តិពិស្ដារ (ឈឹម ទូច, សុង ស៊ីវ)
៤. ប្រជុំនានាធម៌សង្ខេគ (ជ័យ ម៉ៃ)
៥. អានាបានស្សតិកម្មដ្ឋាន វិបស្សនាបញ្ហាធម្មបរិយាយ (គង់ ឌឹប)
៦. ធម្មនិយាម ៣០ និងកំណាព្យផ្សេង ៗ (ប៊ុត សាវង្ស, ភិក្ខុ សាន សុជា)
៧. ជីវិតកថា (ម៉ិញ សាវ៉ាន) ថ្មី
៨. ធម្មប្រទីប (ប្រជុំកងធម៌ យិន វន់)
៩. រឿង ព្រះភិក្ខុពនេចរ (ឱម ណាគ្រី)
១០. រឿង នគរកាយ (ចាប ពិន)
១១. ច្បាប់គោរពមាតាបិតា (អ៊ូ ចុង)
១២. ត្រៃកូដធម៌ (សុង ស៊ីវ)
១៣. នត្ថិធម្មាធិប្បាយ (ព្រះបិដកធម្ម អ៊ុម ស៊ុម)
១៤. ឱវាទបាតិមោក្ខ (ចាប ពិន)
១៥. កម្រងកំណាព្យ (ហ៊ិម ឆាន់) ថ្មី
១៦. ឧបនីយតិសូត្រ (ព្រះមហាវិរិយបណ្ឌិតោ ប៉ាង ខាត់)

យើងខ្ញុំ

សូមឧទ្ទិសនូវស្នាដៃនេះជូនចំពោះ

ឧបាសិកា **សិម ចាន់ធូរ៉ា** . . .

ម. សារ៉ាន / វ. ភិរក្ស

មាតិកាអត្ថបទ

១. អារម្ភកថា .... ទំព័រ

២. រតនប្បណាម ១៣

៣. រដ្ឋបាលសូត្រ ទីពីរ ១៥

៤. រដ្ឋបាលលាមាតាបិតាចេញបួស ១៩

៥. ព្រះរដ្ឋបាលត្ថេរ ត្រឡប់មកជួបមាតាបិតាវិញ ២៣

៦. សេចក្តីសាបសូន្យ ៤ យ៉ាង ២៩

៧. ធម្មុទ្ទេស ៤ ប្រការ ៣៣

៨. អត្ថន័យនៃធម្មុទ្ទេស ៣៥

៩. សំណួរ - ចម្លើយ ៤៣

១០. អធិប្បាយបញ្ជាក់ (បន្ថែមដោយកម្រងកំណាព្យ) ៦៣

១២. ព្រះបាទ មន្ធាតុ ៨៩

១៣. អវសានកថា ៩៥

១៤. កម្រងកំណាព្យ ១០៣

១៥. សមាសភាពចូលរួម ១១០

អារម្ភកថា

កាលវេលា ជាខ្នាត ជារង្វាស់សម្រាប់អាយុសត្វលោក ពាក្យទូន្មានប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះបរមសាស្តាសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់បំភ្លឺ សត្វលោកឲ្យយល់ច្បាស់ ចូលចិត្តអំពីសភាវពិតរបស់ជីវិត ។

ពាក្យថាកាលវេលា ជាខ្នាត ជារង្វាស់បានន័យថា សត្វលោកយកកាលវេលាដែលកន្លងទៅ គ្រប់ខណៈ វិនាទី នាទី ម៉ោង ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ មកធ្វើជាខ្នាតសម្រាប់វាស់ ប្រៀបធៀបជាមួយអាយុជីវិត ដោយបូកយករាប់ការកើនចម្រើនឡើង ដូចជាកាលវេលាកន្លងទៅបាន ១ ឆ្នាំ, ១០ ឆ្នាំ, ២០ ឆ្នាំ, ៤០ ឆ្នាំ ឬ ៧០ ឆ្នាំដូច្នេះជាដើម ក៏នាំគ្នារាប់ថា អាយុគឺការរស់នៅរបស់ខ្ញុំបាន ១ ឆ្នាំ, ១០ ឆ្នាំ, ២០ ឆ្នាំ, ៤០ ឆ្នាំ ឬ ៧០ ឆ្នាំហើយ យ៉ាងនេះជាដើម ទើបនាំគ្នាត្រេកអរសាទរ រីករាយសប្បាយធ្វើបុណ្យកំណើត បុណ្យចម្រើនជន្មាយុទៅតាមចំណង់ចំណូលចិត្តតែរៀង ៗ ខ្លួន ។

ក៏ប៉ុន្តែទន្ទឹមគ្នានឹងការយល់ឃើញថា ជាការចម្រើនកើនឡើងនៃអាយុជីវិតនោះ ក៏មិនខុសគ្នាពីការកំពុងតែសូន្យសោះអស់ទៅ ឬថាដំណើរជីវិតនេះ កំពុងតែរំកិលចូលជិតខិតទៅរក ចុងបញ្ចប់គឺសេចក្តីស្លាប់នោះឯង ។

(កាលវេលាទំពារស៊ី អាយុជីវិតសត្វលោក) ព្រះពុទ្ធដីកាព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់បញ្ជាក់ថា ៖

ខយវយ ធម្មសង្ខារ

សង្ខារទាំងឡាយ មានការអស់ទៅ និងសូន្យទៅជាធម្មតា ។

ឧទាហរណ៍ មនុស្សម្នាក់គាត់មានអាយុរស់នៅ បានកំណត់តែ ៥០ ឆ្នាំ បើកាលវេលាកន្លងទៅបានម្ភៃឆ្នាំហើយ បានន័យថា អាយុជីវិតគឺកាលវេលានៃការរស់នៅរបស់គាត់ ត្រូវបាននៅសល់តែសាមសិបឆ្នាំទៀតប៉ុណ្ណោះឯង ។ អាយុគាត់សូន្យសោះអស់ទៅម្ភៃឆ្នាំហើយ ដំណើរជីវិតប្រព្រឹត្តទៅកាន់តែចូលជិតខិតទៅរកការបញ្ចប់ និងការអស់ទៅហើយ ។

ត្រង់ចំណុចនេះ ដែលបានបញ្ជាក់ឲ្យឃើញ និងចូលចិត្តយល់កាន់តែបានច្បាស់អំពីសេចក្តីពិតរបស់ជីវិត ។ សត្វលោករស់នៅក្នុងរង្វង់នៃសេចក្តីវិនាសបាត់បង់សូន្យសោះអស់ទៅ ឥតមានអ្វីឲ្យតាំងនៅតាមសភាពដើមឡើយ សត្វលោកគ្មានអំណាចអាចនឹងការពារ ហួងហែងប្រកាន់ចំពោះជីវិតឲ្យឋិតនៅតាមគោលបំណងប៉ងប្រាថ្នារបស់ខ្លួនក៏ទេដែរ ។

ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ បានដកស្រង់ព្រះពុទ្ធដីកាដែលព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សម្តែងអំពី **ធម្មទ្ទេស ៤ ប្រការ** [១] មករៀបរៀងជាសៀវភៅដើម្បីឲ្យងាយស្រួលដល់លោក-អ្នកអាន ព្រមទាំងបានជាបញ្ញាសម្រាប់ពិចារណា តាមសេចក្តីពិតនៃជីវិត ដើម្បីបន្ទោបង់នូវភាពងងឹត វង្វេងភ្លាំងភ្លេចស្មារតី សញ្ជឹងសញ្ជប់ជ្រប់ជ្រុលងងុលងប់ជាប់ជំពាក់ធ្លាក់ក្នុងភាពស្រវឹងនឹងជីវិតវ័យ រហូតដល់មានក្តីប្រមាទ

---

(១). បិដកលេខ ២៤ **មជ្ឈិមនិកាយ មជ្ឈិមបណ្ណាសកៈ បញ្ចមភាគ រដ្ឋបាលសូត្រទី ២** ទំព័រ ២៦៨ ។

ជាហេតុនាំឲ្យខាតបង់ ការរៀបចំដំណើរជីវិតដែលកំពុងតែប្រព្រឹត្តទៅ កាន់តែខិតជិតចូលទៅរកសេចក្តីស្លាប់ គ្រប់តែខណៈនោះឡើយ ។

សេចក្តីបរិយាយក្នុង **ធម្មទេសន ៤ ប្រការ** ព្រះអរហន្តសម្មា - សម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងបញ្ជាក់ ឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យឃើញពីដំណើរជីវិតយ៉ាងពិតប្រាកដដែលមានប្រចាំក្នុងលោក កាលបើបានស្តាប់ហើយក៏រមែងធ្វើឲ្យឆាប់យល់ ចូលចិត្តបានងាយ និងជាតម្រាយបង្ហាញគោលខប្រតិបត្តិកំចាត់បង់សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ក្រវល់ក្រវាយ សោកសៅតក់ស្លុតរន្ធត់ចិត្ត ក្នុងកាលដែលជីវិតត្រូវជួបប្រទះភ័យវិបត្តិណាមួយដែលនឹងមានមកដល់ ។

យើងខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមលំឱនកាយថ្វាយបង្គំ ចំពោះព្រះករុណាម្ចាស់ ព្រមទាំងលោក-អ្នក ជាប្រាជ្ញបណ្ឌិតព្រឹទ្ធាចារ្យកវីនិពន្ធគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ព្រមទាំងលោក-អ្នកអានទាំងឡាយ ដែលជាអ្នកយល់ច្បាស់ពិតប្រាកដ ក្នុងអត្ថវិន័យធម៌ បាលី សូមមេត្តាខន្តីអភ័យទោសរាល់កំហុសឆ្គង មិនស្របទំនងដោយអក្ខរៈ ព្យញ្ជនៈ វគ្គឃ្លា បាលីសេចក្តីអធិប្បាយប្រការណា សូមព្រះករុណាម្ចាស់អស់លោកមេត្តាជួយជួសជុល កែតម្រូវដើម្បីឲ្យបានជាគុណប្រ-យោជន៍ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាអស់កាលជាអង្វែងទៅហោង ។

ដោយវីរិយចិត្តចេតនា ជ្រះថ្លា នៃយើងខ្ញុំព្រះករុណាទាំងអស់គ្នា ក្នុងការព្យាយាមបោះពុម្ពជាសៀវភៅនេះឡើង ដើម្បីប្រគេនជូនជាធម្មទាន យើងខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ សូមលើកយកផលានិសង្សដែលកើតចេញបានពីធម្មទាន និងអាមិសទាននេះ ឧទ្ទិសប្រគេនជូន ថ្វាយ ចំពោះបុព្វការីជនទាំងឡាយមាន មាតាបិតា គ្រូឧបជ្ឈា-

យាចារ្យ បងប្អូនញាតិមិត្រសាច់សាលោហិត លោកអ្នកប្រាជ្ញរាជបណ្ឌិត ព្រមទាំងសត្តនិករ ដែលបានបែកធ្លាយរំលាយខន្ធ ទៅកាន់បរលោកហើយ សូមឲ្យលោកអ្នកដ៏មានគុណទាំងនោះ ព្រមទាំងសត្តនិករទាំងអស់ មានដំណើរជីវិតប្រព្រឹត្តទៅកាន់សុគតិភព និងសូមឲ្យបានឆ្លងផុតអន្លង់ទុក្ខក្នុងសង្សារវដ្តនេះ សមតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់លោកអ្នកដ៏មានគុណទាំងឡាយនោះ កុំបីឃ្លាតក្លាយទៅជាបការៈដទៃទេសោះឡើយ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ដោយតេជៈនៃព្រះធម្មា ជាព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះសាស្តាសម្មាសម្ពុទ្ធ សូមឲ្យសព្វសត្វលោកបានជ្រកកោនក្រោមម្លប់ និងបានក្រេបជញ្ជក់នូវរសជាតិព្រះធម៌ គឺការបដិបត្តិដើម្បីឆ្លងកាត់បំបាត់បង់នូវអន្លង់ទុក្ខទាំងបួនប្រការ ធ្វើដំណើរតាមធម្មមាគ៌ាយាត្រាឆ្ពោះទៅរកអមតស្ថាន គឺព្រះនិព្វានជាឋានក្សេមផុតចាកចំណងចំណីមច្ចុមារតាមចេតនាឧបនិស្ស័យរៀង ៗ ខ្លួនទៅហោង ។

សូមអនុមោទនា . . . ! ! !

សរសេរចប់នៅក្រុងម៉ុងរេអាល, ថ្ងៃ ៤ ៀ ៩ ឆ្នាំថោះ ត្រីស័ក ព.ស. ២៥៥៥[១] ត្រូវនឹងថ្ងៃពុធទី៦ ខែកក្កដា គ.ស. ២០១១

ម៉ិញ សាវ៉ាន

វ៉ាត តិរក្ស

(១) អានថា ថ្ងៃពុធ ៦កើត ខែអាសាឍ ឆ្នាំថោះត្រីស័ក ព.ស. ២៥៥៥

ពុទ្ធភាសិត

យថាបិ កុម្ភការស្ស   កតំ មត្តិកភាជនំ
ខុទ្ទកញ្ច មហន្តញ្ច   យញ្ច បក្កំ យញ្ច អាមកំ
សព្វំ ភេទបរិយន្តំ   ឯវំ មច្ចាន ជីវិតំ ។

ភាជន៍ដីដែលស្មូនឆ្នាំងធ្វើហើយ ទោះបីតូចក្តី ធំក្តី ឆ្អិនក្តី ឆៅក្តី ភាជន៍ទាំងអស់នោះ មានកិរិយាបែកធ្លាយជាទីបំផុត យ៉ាងណា ជីវិតរបស់សត្វទាំងឡាយក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

អត្តភាពគឺរាងកាយ រមែងតែបែកធ្លាយទៅ

(បទពាក្យប្រាំបី)

ភាជន៍ដីដែលនាយស្មូនឆ្នាំងធ្វើហើយ
បិតមិនយូរឡើយតែងបែកធ្លាយទៅ
តូចធំឆៅឆ្អិនមិនបានតាំងនៅ
រមែងតែងត្រូវវិនាសយ៉ាងណា ។
រីឯរូបកាយជីវិតសព្វសត្វ
តែងជួបវិបត្តិនៅក្នុងលោកា
ទោះកើតផ្សេងគ្នាភពឋានទីណា
មច្ចុរាជប្រហារគេចមិនរួចឡើយ ។

រូបកាយពិតសូន្យអស់ តែកេរ្តិ៍ឈ្មោះពិតគង់នៅ

(បទព្រហ្មគីតិ)

រស់នៅត្រឹមមួយថ្ងៃ មានតម្លៃសាងគុណធម៌
កេរ្តិ៍ឈ្មោះពីរោះល្អ ទុកបន្តដល់ញាតិមិត្ត ។
រាងកាយបែកធ្លាយទៅ គុណធម៌នៅតំណាងពិត
ដិតជាប់ក្នុងដួងចិត្ត ជនឆ្ងាយជិតគិតបូជា ។

ជីវិតនៅរស់ តែឈ្មោះដូចស្លាប់

(បទព្រហ្មគីតិ)

រស់នៅមួយរយឆ្នាំ សាងតែកម្មឥតបានការ
អំពើបាបពាលា ជនគ្រប់គ្នាខ្លាចរអា ។
រស់ហ្នឹងឈ្មោះឥតន័យ ជនប្រុសស្រីគេស្តីថា
ស្លាប់ទៅបង់អាសា គ្មានជនណាគេនឹករក ។

* ដោយឧបាសក **ម៉ិញ សាវ៉ាន**

រតនប្បណាម

នមត្ថុ រតនត្តយស្ស

ខ្ញុំព្រះករុណា សូមលើកកំបង់អញ្ជលី ថ្វាយបង្គំចំពោះប្រជុំបីនៃព្រះត្រៃរតន៍គឺ ព្រះពុទ្ធរតនៈ ១, ព្រះធម្មរតនៈ ១, ព្រះសង្ឃរតនៈ ១ ដោយសេចក្តីគោរព ។

ខ្ញុំសូមឱនសិរសា លើកហត្ថាថ្វាយវន្ទា
ចំពោះព្រះពុទ្ធា ជាសាស្តានៃសព្វសត្វ ។
សូមថ្វាយបង្គំផ្ទង់ អង្គព្រះធម៌ផ្លូវប្រតិបត្តិ
ចម្លងពពួកសត្វ ឆ្លងកាត់ផុតវដ្តសង្សារ ។

និងសូមលើកកំបង់ គោរពសង្ឃអង្គថ្លៃថ្លា
សាវ័កព្រះសាស្តា ថែរក្សាធម៌វិន័យ ។
ដោយចិត្តខ្ញុំជ្រះថ្លា ថ្វាយវន្ទាទ្វារទាំងបី
ឆ្ពោះគុណរតនត្រ័យ សូមនិស្ស័យបាននិព្វាន ។

បូជាព្រះរតនត្រ័យ

(បទពាក្យប្រាំពីរ)

បូជាព្រះពុទ្ធមានតេជះ បានជ័យជំនះមារសត្រូវ
យល់ច្បាស់មាគ៌ាដែលគួរទៅ ជាផ្លូវសំដៅដល់និព្វាន ។
បូជាព្រះធម៌កើតបញ្ញា រស្មីភ្លឺថ្លាប្រាកដមាន
ទុកដូចប្រទីបជាប់ជិតប្រាណ ដំណើរឆ្ពោះបានក្សាន្តចាកទុក្ខ។
បូជាព្រះសង្ឃធ្វើឲ្យមាន សម្បត្តិធនធានបានក្តីសុខ
គឺជាស្រែបុណ្យដាំពូជទុក ជាតិនេះជាតិមុខឥតខ្វះខាត ។

* ដោយឧបាសក **ម៉ិញ សាវ៉ាន**

រដ្ឋបាលសូត្រ ទីពីរ

សម័យមួយព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅក្នុងដែនកុរុ ជាមួយនឹងពួកភិក្ខុច្រើនរូប ទៅដល់ថុល្លកោដ្ឋិតនិគមរបស់អ្នកដែនកុរុទាំងឡាយ ។ ព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងឡាយ កាលបើបានឮដំណឹងថាព្រះសមណគោតម ជាសក្យបុត្រទ្រង់ចេញចាកសក្យត្រកូល ទ្រង់ព្រះផ្នួស ឥឡូវទ្រង់ពុទ្ធដំណើរមកក្នុងដែនកុរុជាមួយភិក្ខុច្រើនរូប ពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងឡាយនោះ មានសេចក្តីជ្រះថ្លាចំពោះគុណព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដ៏យ៉ាងក្រៃលែង ទើបនាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ពួកខ្លះក៏ថ្វាយបង្គំព្រះដ៏មានព្រះភាគហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះក៏រាក់ទាក់

ពួកខ្លះគ្រាន់តែប្រណម្យអញ្ជលី ពួកខ្លះគ្រាន់តែប្រកាសនាមនិងគោត្រ ហើយនាំគ្នាអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរក្នុងសំណាក់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ។ លុះព្រាហ្មណ៍និងគហបតី អ្នកស្រុកថុល្លកោដ្ឋិតអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ពន្យល់ឲ្យយល់ ឲ្យកាន់យក ឲ្យហ៊ាន ឲ្យរីករាយដោយធម្មីកថា ។

ទទួលចួនជាសម័យនោះឯង មានកុលបុត្រម្នាក់ឈ្មោះ **រដ្ឋបាល** ជាកូនរបស់អ្នកមានត្រកូលដ៏ប្រសើរ ក្នុងថុល្លកោដ្ឋិតនិគមនោះឯង បានអង្គុយស្តាប់ព្រះធម៌ក្នុងបរិស័ទនោះដែរ បានត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ៖

- អាត្មាអញបានដឹងធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងយ៉ាងណា ៗ តែព្រហ្មចរិយធម៌នេះមិនមែនសម្រាប់បុគ្គលអ្នកគ្រប់គ្រងផ្ទះងាយនឹងប្រព្រឹត្តឲ្យបានបរិបូណ៌សព្វគ្រប់ បរិសុទ្ធផូរផង់បានទេ បើដូច្នេះគួរតែអាត្មាអញកោសក់ ពុកមាត់ ពុកចង្កា ស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ ចេញចាកផ្ទះទៅបួស ។

លុះដល់ព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងឡាយ ស្តាប់ព្រះធម៌ចប់ហើយ ក៏បានក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះដ៏មានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណជៀសចេញទៅ ។

រដ្ឋបាល កុលបុត្រ បានចូលទៅក្រាបបង្គំទូលព្រះដ៏មានព្រះភាគ រៀបរាប់ពីការបានស្តាប់ព្រះធម៌ មានសេចក្តីជ្រះថ្លា ប្រាថ្នាចេញចាកផ្ទះ ទូលសូមព្រះដ៏មានព្រះភាគបាននូវបព្វជ្ជា បាននូវឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់ព្រះអង្គ ។

ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សួរថា ៖

- ម្នាល **រដ្ឋបាល** មាតាបិតាបានអនុញ្ញាត ឲ្យអ្នកបានចេញចាកផ្ទះមកបួសហើយឬ ?

រដ្ឋបាល ឆ្លើយតបនឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគវិញថា ៖

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន មាតាបិតាខ្ញុំព្រះអង្គមិនទាន់បានអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គចេញចាកផ្ទះមកបួសទេ ។

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ៖

- ម្នាល **រដ្ឋបាល** ព្រះតថាគតទាំងឡាយមិនបំបួសកូនដែលមាតាបិតាមិនបានអនុញ្ញាតទេ ។

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន មាតាបិតាខ្ញុំព្រះអង្គនឹងអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គចេញចាកផ្ទះមកបួសយ៉ាងណា ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងធ្វើយ៉ាងនោះ ។ **រដ្ឋបាល** ឆ្លើយតបនឹងព្រះដ៏មានព្រះភាគវិញ ។

ខណៈនោះឯង **រដ្ឋបាល** កុលបុត្រក្រោកចាកអាសនៈហើយថ្វាយបង្គំព្រះមានជោគ ធ្វើប្រទក្សិណលាត្រឡប់មករកមាតាបិតា ។

រដ្ឋបាលកុលបុត្រ
លាមាតាបិតាចេញបួស

រដ្ឋបាលកុលបុត្រ បានមកដល់ផ្ទះ ចូលទៅជួបមាតាបិតា ទើបនិយាយយ៉ាងនេះថា ៖

- បពិត្រលោកម្តាយលោកឪពុក ខ្ញុំបានយល់ច្បាស់នូវធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគបានសំដែងហើយយ៉ាងណា ព្រហ្មចរិយធម៌នេះ មិនមែនសម្រាប់បុគ្គលអ្នកនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះងាយនឹងប្រព្រឹត្តឲ្យបរិបូណ៌ផូរផង់បានណាស់ ខ្ញុំប្រាថ្នានឹងកោរសក់ កោរពុកចង្កា ស្លៀកសំពត់កាសាយៈ ចេញចាកផ្ទះទៅបួស សូមលោកម្តាយលោកឪពុកអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំបានបួសចុះ ។

កាល **រដ្ឋបាល** និយាយយ៉ាងនេះហើយ មាតាបិតាក៏និយាយតបនឹង **រដ្ឋបាល** កុលបុត្រវិញថា ៖

- ម្នាល **រដ្ឋបាល** កូន ! អ្នកឯងជាបុត្រតែមួយជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់យើង ធ្លាប់ចំរើនដោយសេចក្តីសុខ នែ៎ **រដ្ឋបាល** កូន បាឯងមិនដែលស្គាល់សេចក្តីទុក្ខលំបាក សូម្បីតែបន្តិចបន្តួចសោះឡើយនឹងទៅបួសម្តេចកើត, នែ៎កូន ! អ្នកចូរមកបរិភោគបាយ ផឹកទឹក ទាំងឲ្យគេបម្រើហើយបរិភោគកាម និងធ្វើបុណ្យតាមស្ម័គ្រចិត្តចុះ យើងមិនអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកចេញចាកទៅបួសទេ, ទុកជាដល់ស្លាប់ក៏យើងមិនចង់ឃ្លាតពីបាដែរ ចំណង់បើបានៅរស់យ៉ាងនេះ យើងនឹងអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកចេញចាកផ្ទះ ទៅបួសម្តេចបាន ។

រដ្ឋបាល និយាយសូមអនុញ្ញាតពីមាតាបិតា ជាគំរប់ពីរដងជាគំរប់បីដងផង តែមាតាបិតាមិនព្រមអនុញ្ញាត ។ **រដ្ឋបាល** កុលបុត្រក៏ដួលដេកនៅលើទីដែលគ្មានកម្រាលក្រាល មានចិត្តគិតថា អាត្មាអញនឹងបានបួស ឬនឹងត្រូវស្លាប់នៅក្នុងទីនេះ . . . ។

ទោះបីជាអ្នកបម្រើយកម្ហូបអាហារនំចំណី មាតាបិតាអង្វរឲ្យបរិភោគ ឲ្យផឹក ក៏ធ្វើនៅស្ងៀមហី មិនខ្វីរវល់អើពើឡើយ ។ កាលបើឃើញ **រដ្ឋបាល** មិនបរិភោគអាហារនំចំណីដូច្នោះ, សម្លាញ់ **រដ្ឋបាល** ជាច្រើននាក់បានមកនិយាយអង្វរ មិនឲ្យ **រដ្ឋបាល** កុលបុត្រចេញទៅបួស ដោយពោលនូវពាក្យដូចមាតាបិតាបានពោលរួចមកហើយដែរ ។ ទោះបីជាមិត្តសម្លាញ់ខំអង្វរយ៉ាងណា ក៏ **រដ្ឋបាល** នៅតែស្ងៀមហី ឥតព្រមខ្វីរវល់ស្តាប់ ឬតបតសោះឡើយ ។

ពួកសម្លាញ់ ឃើញ **រដ្ឋបាល** ស្ងៀមហី មិនស្តី មិនបរិភោគ មិនផឹកដូច្នោះ ក៏ចូលទៅរកមាតាបិតា **រដ្ឋបាល** និយាយយ៉ាងនេះ

• • •

ថា ៖

- បពិត្រមាតាបិតា **រដ្ឋបាល** នេះមិនព្រមទេ នៅដេកដួលលើទីមិនក្រាល មិនព្រមបរិភោគអាហារសោះ បើសិនជាមាតាបិតាមិនអនុញ្ញាតទេ **រដ្ឋបាល** កុលបុត្រនេះនឹងស្លាប់ អ្នកប្រាកដជាលែងបានឃើញមុខកុលបុត្រនេះតទៅទៀតហើយ ។ ដូច្នេះបើអ្នកអនុញ្ញាតឲ្យ **រដ្ឋបាល** ចេញទៅបួស អ្នកបានឃើញ **រដ្ឋបាល** រស់នៅផង ម្យ៉ាងទៀតបើកុលបុត្រមានការធុញទ្រាន់នឹងភេទបួសពេលណា នឹងលាសិក្ខាមកកាន់ហីនភេទវិញមិនខាន ។

មាតាបិតាក្រោយពីបានស្តាប់ពាក្យពន្យល់ដូច្នោះហើយ ក៏យល់ព្រមអនុញ្ញាតឲ្យកូនចេញទៅបួស គ្រាន់តែផ្តាំថា ៖

- បើបាបួសហើយ សូមឲ្យត្រឡប់មករកមាតាបិតាបានឃើញមុខកូនផង ។

រដ្ឋបាល កុលបុត្រមានសេចក្តីត្រេកអរណាស់ ស្ទុះក្រោកឡើង សម្រាកកាយឲ្យមានកម្លាំងបន្តិច ទើបលាមាតាបិតាធ្វើដំណើរទៅកាន់សំណាក់ព្រះបរមសាស្តាសម្មាសម្ពុទ្ធ ថ្វាយបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគថា ៖

- បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គជាបុគ្គលដែលមាតាបិតាបានអនុញ្ញាតឲ្យចេញចាកផ្ទះមកបួសហើយ សូមព្រះមានព្រះភាគបំបួសខ្ញុំព្រះអង្គ ។

រដ្ឋបាល កុលបុត្រក៏បាននូវបព្វជ្ជា បាននូវឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់នៃព្រះមានព្រះភាគ ។ **រដ្ឋបាល** ដ៏មានអាយុ បួសត្រឹមតែកន្លះខែ ព្រះដ៏មានព្រះភាគគង់នៅក្នុងថុល្លកោដ្ឋិតនិគមតាមពុទ្ធ

អាធ្យាស្រ័យហើយ ទ្រង់ស្តេចចេញចាកទីនោះ ទ្រង់ព្រះពុទ្ធដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ។

មានសេចក្តីតំណាលថា កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់គង់ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ព្រះ**រដ្ឋបាល**ដ៏មានអាយុ បានជៀសចេញទៅម្នាក់ឯង ជាអ្នកមិនប្រហែសធ្វេសខំព្យាយាមដុតបង់នូវកិលេស បញ្ជូនចិត្តឲ្យចូល (ទៅកាន់និព្វាន) មានចិត្តរួចផុតចាកកិលេស ជាព្រះអរហន្តមួយរូប ទើបត្រឡប់មកថ្វាយបង្គំព្រះមានជោគ ដើម្បីបានព្រះពុទ្ធានុញ្ញាតវិលត្រឡប់ទៅកាន់ថុល្លកោដ្ឋិតនិគមជាស្រុកកំណើត ឲ្យមាតាបិតាបានឃើញផង ព្រះពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបដោយព្រះពុទ្ធញាណថា ព្រះ **រដ្ឋបាល** មានចិត្តរួចផុតស្រឡះចាកកិលេសាសវៈ មិនវិលត្រឡប់កាន់ភេទថោកទាបវិញទេ ទើបទ្រង់មានព្រះពុទ្ធានុញ្ញាត ។

ព្រះរដ្ឋបាល
ត្រឡប់មកជួបមាតាបិតាវិញ

ព្រះរដ្ឋបាល ដ៏មានអាយុ បានចូលទៅសំណាក់ក្នុងឧទ្យាន ឈ្មោះមិគាចីរៈរបស់ព្រះបាទកោរព្យៈ ជិតថុល្លកោដ្ឋិតនិគមនោះ ។

ក្នុងបុព្វណ្ហសម័យលោកបានចូលទៅបិណ្ឌបាត តាមលំដាប់ ច្រករៀងទៅដល់ទីនៅអាស្រ័យរបស់បិតាលោក ។ ទទួលចួន សម័យនោះឯង បិតាកំពុងឲ្យជាងកោរកាត់នៅក្នុងរោង បានចោល ភ្នែកក្រឡេកឃើញព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏មានអាយុពីចម្ងាយ គាត់ឥត បានស្គាល់ថាជាកូនទេ ដោយការមិនពេញចិត្ត គាត់ក៏និយាយ យ៉ាងនេះថា ៖

- ពួកស្រមណ៍កំណោរទាំងនេះហើយ ដែលបំបួសកូនប្រុសតែមួយ ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់យើង ។

គ្រានោះឯង ព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏មានអាយុ មិនបាននូវទានផង ទាំងមិនបាននូវពាក្យប្រាប់មកវិញក្នុងលំនៅរបស់បិតានៃខ្លួនសោះ បានត្រឹមតែពាក្យជេរប៉ុណ្ណោះឯង ។

ពេលដែលលោកកំពុងតែនិមន្ត គាប់ចួនសម័យនោះឯងនាងទាសីរបស់ញាតិព្រះ **រដ្ឋបាល** បានយកនំកុម្មាសផ្អូមទៅចាក់ចោល លោកក៏និយាយនឹងនាងទាសីថា ៖

- នែ៎នាង ! បើនំនេះជារបស់ត្រូវចោល ចូរនាងដាក់មកក្នុងបាត្រអាត្មានេះចុះ ។

លំដាប់នោះ ស្រីបម្រើបានដាក់នំកុម្មាសផ្អូមទៅក្នុងបាត្រហើយ ទើបសម្គាល់ថាជា **រដ្ឋបាល** កុលបុត្រ ក៏ម្នីម្នារត់ទៅប្រាប់មាតាបិតាព្រះ **រដ្ឋបាល** ឲ្យជ្រាបថា, ព្រះ **រដ្ឋបាល** បានធ្វើដំណើរមកដល់ស្រុកនេះហើយ ។

មាតាបិតា កាលបើជ្រាបថាកូនត្រឡប់មកវិញដូច្នេះ មានសេចក្តីត្រេកអរណាស់, គហបតីជាបិតាបានដើររកកូន ទទួលពេលនោះ ព្រះ **រដ្ឋបាល** លោកកំពុងឆាន់នំកុម្មាសផ្អូមប្របជញ្ជាំងសាលាមួយ បិតាគ្រាន់តែបានឃើញ ក៏ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ៖

- នែ៎ **រដ្ឋបាល** កូន ! មានដែរឬលោកមកឆាន់នំកុម្មាសផ្អូមវិញ ? កូនគួរតែទៅឯផ្ទះយើងវិញ ។

ព្រះ **រដ្ឋបាល** បានឆ្លើយថា ៖

- នែ៎គហបតី ! ពួកយើងអ្នកបួសចេញចាកផ្ទះ នឹងមានផ្ទះមកពីណាទៀត, ពួកយើងគ្មានផ្ទះទេ អាត្មាបានទៅដល់ផ្ទះអ្នក

ហើយ តែមិនបាននូវទានផង ឥតបាននូវពាក្យនិយាយរាក់ទាក់ផង ក្នុងសំណាក់ផ្ទះអ្នកសោះ បានត្រឹមតែពាក្យជេរប៉ុណ្ណោះឯង ។

បិតារបស់ព្រះ **រដ្ឋបាល** បានឆ្លើយតបវិញថា ៖

- **រដ្ឋបាល** កូនលោកចូលមក យើងនឹងទៅផ្ទះ,

- ណ្ហើយគហបតី ថ្ងៃនេះអាត្មាឆាន់រួចហើយ, ព្រះ **រដ្ឋ-បាល** បានឆ្លើយតបនឹងបិតាវិញ ។

- **រដ្ឋបាល** កូនបើដូច្នោះ សូមលោកនិមន្តទទួលចង្ហាន់ក្នុងថ្ងៃស្អែក ។

ព្រះ **រដ្ឋបាល** មានអាយុ ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហីភាព[១] ។

គ្រានោះបិតាដឹងថាកូនទទួលនិមន្តហើយ ក៏ត្រឡប់ចូលទៅកាន់លំនៅរបស់ខ្លួន ហើយប្រើអ្នកបម្រើឲ្យយកប្រាក់មកចាក់គរមួយគំនរ មាសមួយគំនរកំពស់មួយជំហរ, បុរសដែលឈរខាងអាយមិនអាចមើលឃើញបុរសឈរខាងនាយបាន, ហើយឲ្យបិទបាំងគំនរទាំងពីរនោះដោយកន្ទេល ឲ្យក្រាលអាសនៈទុកត្រង់ចន្លោះកណ្ដាលគំនរមាសនិងប្រាក់នោះ, ហើយហៅពួកស្រីជាគូពីមុនរបស់ព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏មានអាយុមកបង្គាប់ថា ៖

- នែ៎កូនស្រី ! ឯងរាល់គ្នាចូរមកណេះ គ្រឿងប្រដាប់ណាដែលឯងរាល់គ្នាធ្លាប់ប្រដាប់តាក់តែងហើយពីកាលមុន ធ្វើឲ្យកូនយើងចាប់ចិត្តផ្ចិតអារម្មណ៍ ពួកឯងចូរតាក់តែង ស្អិតស្អាងរាងកាយ

---

(១) តុណ្ហីភាព តុន-ហី-ភាប បា.; សំ. (ន.) ភាពស្ងៀម, ដំណើរស្ងៀមមិនបញ្ចេញវាចា : ព្រះសាស្ដាទ្រង់ទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហីភាព ; ព្រះករុណាជាម្ចាស់ជីវិតទ្រង់ព្រះតុណ្ហីភាព ។

ដោយគ្រឿងប្រដាប់ទាំងនោះចុះ ។

លុះកន្លងរាត្រីនោះទៅ គហបតីបានចាត់ចែងខាទនីយភោ-ជនីយាហារដ៏ឆ្ងិតឆ្ងង់ក្នុងលំនៅរបស់ខ្លួន ស្រេចបាច់ហើយដល់កាលវេលា ប្រាប់នូវកាលដល់ព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏មានអាយុថា ៖

- **រដ្ឋបាល** កូន ! កាលគួរហើយ ភត្តសម្រេចហើយ ។

ចំណែកព្រះ **រដ្ឋបាល** មានអាយុ ស្លៀកស្បង់ប្រដាប់ដោយបាត្រ និងចីវរក្នុងបុព្វណ្ហសម័យ ហើយនិមន្តចូលត្រង់លំនៅរបស់បិតាខ្លួន ។ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏អង្គុយលើអាសនៈដែលគេក្រាលបម្រុងទុក ។ ទើបបិតាប្រាប់ឲ្យគេបើកគំនរប្រាក់ និងមាសនោះ ហើយក៏និយាយនឹងកូនថា ៖

- ទ្រព្យនេះជារបស់មាតាលោក, ទ្រព្យខាងនេះជារបស់បិតា ដោយឡែកទ្រព្យប៉ុណ្ណោះ ជាទ្រព្យរបស់ជីដូនជីតា . . . **រដ្ឋបាល** កូន លោកអាចប្រើប្រាស់ភោគៈទាំងឡាយផង ធ្វើបុណ្យផង ចូរកូនមក ចូរលាសិក្ខាមករកភេទទាប ហើយប្រើប្រាស់ភោគៈទាំងឡាយ និងធ្វើបុណ្យផងចុះ ។

- បពិត្រគហបតី បើលោកធ្វើតាមពាក្យរបស់អាត្មា ញោមត្រូវប្រើមនុស្សឲ្យជញ្ជូនគំនរប្រាក់មាសនេះ ផ្ទុកក្នុងរទេះហើយយកទៅចាក់ចោល ក្នុងកណ្តាលខ្សែទឹកទន្លេគង្គា, ហេតុអ្វីបានជាអាត្មាថាដូច្នេះ គហបតី ! ព្រោះជាសេចក្តីខ្សឹកខ្សួល ទុក្ខទោមនស្ស និងសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មុខជាកើតឡើងដល់ញោម ព្រោះតែទ្រព្យទាំងនោះជាហេតុ, ព្រះ **រដ្ឋបាល** និយាយពន្យល់ទៅបិតាវិញ។

ពេលនោះពួកស្រីជាគូពីមុនរបស់ **រដ្ឋបាល** ដ៏មានអាយុបាននាំគ្នាឱបជើងម្ខាងម្នាក់ ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា ៖

- បពិត្រព្រះអយ្យបុត្រ ! លោកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ព្រោះហេតុ (ចង់បាន) ពួកស្រីអប្សរណា ពួកស្រីអប្សរទាំងនោះតើល្អដូចម្ដេចទៅ ?

- ម្នាលនាង ! អាត្មាមិនមែនប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រោះហេតុ (ចង់បាន) ពួកស្រីអប្សរទេ ។

ពួកស្រីទាំងនោះ គ្រាន់តែឮពាក្យ **រដ្ឋបាល** អយ្យបុត្រហៅរកថា " នាង " ដូច្នេះ ក៏ដួលជ្រប់ក្នុងទីនោះតែម្ដង ទើបព្រះ**រដ្ឋបាល** មានអាយុនិយាយនឹងបិតាថា ៖

- បពិត្រគហបតី ! បើញោមត្រូវការឲ្យភោជនក៏ឲ្យមក កុំបៀតបៀនអាត្មាឡើយ ។

- **រដ្ឋបាល** កូន សូមលោកនិមន្តឆាន់ចុះ ភត្តសម្រេចហើយ ។

គ្រានោះបិតា បានចាត់ចែងខាទនិយភោជនិយាហារដោយផ្ចិតផ្ចង់ ប្រគេន **រដ្ឋបាល** មានអាយុ ឆាន់ដោយដៃខ្លួនឯងត្រាតែឆ្អែត ។

នៅពេលជាខាងក្រោយភត្ត ព្រះ **រដ្ឋបាល** បានឈរសម្ដែងគាថាទាំងឡាយយ៉ាងនេះថា ៖

- **ញោមចូរមើលនូវអត្តភាព ដែលជាសង្ខារវិចិត្រហើយ ជាទីប្រជុំនៃដំបៅប្រាំបួន (៩) អន្លើ ផ្គុំឡើងដោយឆ្អឹងបីរយកំណាត់ (៣០០) ក្ដៅរោលរាល ដែលជនច្រើនគ្នាត្រូវការ ជាកាយមិនទៀងទាត់បិតថេរឡើយ ។ ញោមចូរមើលរូប ដែលសង្ខារវិចិត្រហើយ ប្រកបដោយកុណ្ឌលមណី ដែលរួបរឹតហើយដោយឆ្អឹងនិងស្បែក**

ល្អដោយសារតែសំពត់, ជើងទាំងឡាយវិចិត្រហើយដោយទឹកល័ខ, មុខមាត់លាបហើយដោយគ្រឿងលំអិត អាចឲ្យមនុស្សពាលវង្វេងបាន តែមិនអាចបំភាន់ដល់អ្នកស្វែងរកត្រើយ គឺព្រះនិព្វានបានឡើយ, សក់ទាំងឡាយដែលវិចិត្រហើយ មានសណ្ឋានដូចជាក្រឡាចត្រង្គ, ភ្នែកទាំងឡាយលាបហើយ ដោយថ្នាំសម្រាប់បន្តក់ល្មមឲ្យបុគ្គលពាលភាន់ភាំងបាន តែមិនអាចបំភាន់បុគ្គលអ្នកស្វែងរកត្រើយបានឡើយ, កាយស្អុយដែលបានប្រដាប់ហើយ ដូចជាបំពង់ថ្នាំដាក់ភ្នែកយ៉ាងថ្មីដ៏វិចិត្រ អាចបំភាន់ដល់បុគ្គលពាលបាន តែមិនអាចបំភាន់បុគ្គលអ្នកស្វែងរកត្រើយបានឡើយ, ព្រានម្រឹគដាក់នូវបង្កាត់ជាអន្ទាក់ តែម្រឹគមិនជាប់អន្ទាក់ កាលបើព្រានកំពុងកន្ទក់កន្ទេញ អាត្មាបរិភោគបន្លែរួចហើយ ត្រឡប់ទៅវិញ ។

សេចក្តីសាបសូន្យបួនយ៉ាង

សេចក្តីសាបសូន្យបួនយ៉ាង ដែលព្រះបាទកោរព្យៈលើកយកមកបរិយាយ ហើយបានតាំងជាគោលខ សួរដល់ព្រះ **រដ្ឋ - បាល** ដ៏មានអាយុ អំពីមូលហេតុដែលនាំឲ្យព្រះ **រដ្ឋបាល** ចេញចាកផ្ទះទៅបួស ។

មានសេចក្តីតំណាលថា ក្រោយពីសម្តែងគាថាចប់ហើយព្រះ **រដ្ឋបាល** បានត្រឡប់ចេញពីផ្ទះ និមន្តត្រង់ទៅឧទ្យានឈ្មោះមិគា-ចីរៈ របស់ព្រះបាទកោរព្យៈ ។ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏អង្គុយសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃក្បែរគល់ឈើមួយដើម ។

គ្រានោះព្រះបាទកោរព្យៈ ត្រាស់ហៅនាយឧទ្យានបាលឈ្មោះមិគវៈថា ៖

- ឯងចូររៀបចំឧទ្យានភូមិឈ្មោះមិគាចីរៈ យើងនឹងទៅមើលទីដ៏សប្បាយ ។

មិគវៈទទួលព្រះរាជឱង្ការហើយ បានចូលទៅរៀបចំឧទ្យានឃើញព្រះ **រដ្ឋបាល** មានអាយុកំពុងសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃក្បែរគល់ឈើមួយដើម ។ ក៏បានត្រឡប់មកទូលព្រះបាទកោរព្យៈយ៉ាងនេះថា ៖

- បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ឧទ្យានមិគាចីរៈរបស់ព្រះអង្គស្អាតបាតហើយ ក៏ប៉ុន្តែទីនោះមានកុលបុត្រជាកូនរបស់ត្រកូលដ៏ប្រសើរក្នុងថុល្លកោដ្ឋិតនិគមនេះឯង, ដែលព្រះអង្គតែងសរសើរជារឿយ ៗ ឥឡូវនេះលោកសម្រាកក្នុងវេលាថ្ងៃ ក្បែរគល់ឈើមួយដើម ។

ព្រះបាទកោរព្យៈ គ្រាន់តែបានជ្រាបដំណឹងនោះភ្លាម មានព្រះរាជហឫទ័យជ្រះថ្លាខ្លាំងណាស់ ទ្រង់បញ្ជាឲ្យលើកឈប់ទៅក្រសាលឧទ្យាន ដោយមានព្រះរាជឱង្ការ ៖

- ណ្ហើយចុះ ! ដំណើរទៅលេងទីឧទ្យានថ្ងៃនេះចូរឈប់សិនចុះ យើងនឹងចូលទៅអង្គុយជិតព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើននោះវិញ ។

ព្រះរាជាទ្រង់យាងទៅជួបព្រះ **រដ្ឋបាល** ព្រមដោយបរិស័ទយ៉ាងច្រើនកុះករ ។ លុះទៅដល់បានធ្វើសេចក្តីរីករាយរាក់ទាក់ជាមួយព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏មានអាយុហើយ ទើបគង់លើអាសនៈដ៏សមគួរ ។

កាលព្រះបាទកោរព្យៈ គង់លើអាសនៈដ៏សមគួរហើយ ព្រះរាជាបានលើកយកសេចក្តីសាបសូន្យបួនយ៉ាង មកអធិប្បាយប្រាស្រ័យសួរព្រះ **រដ្ឋបាល** ដូច្នេះថា ៖

- បពិត្រព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ! សេចក្តីសាបសូន្យបួនយ៉ាង ដែលមនុស្សខ្លះក្នុងលោកនេះជួបប្រទះហើយ តែងកោរសក់ពុកមាត់ពុកចង្កា ស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ ចេញចាកផ្ទះទៅបួស, សេចក្តីសាបសូន្យបួនយ៉ាងនោះគឺ ៖

- សេចក្តីសាបសូន្យ ព្រោះជរា ១ ;
- សេចក្តីសាបសូន្យ ព្រោះព្យាធិ ១ ;
- សេចក្តីសាបសូន្យ ព្រោះភោគៈ ១ ;
- សេចក្តីសាបសូន្យ ព្រោះញាតិ ១ ។

បពិត្រព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន មនុស្សខ្លះក្នុងលោកនេះជាអ្នកមានវ័យច្រើន ចូលដល់វ័យជរា កម្លាំងថមថយ ភ្លេចមុខភ្លេចក្រោយ មិនអាចប្រកបការងារជាអាជីវៈ ដើម្បីរកទ្រព្យឲ្យចម្រើនបានផង មិនអាចថែរក្សាការពារទ្រព្យ ដែលមាននៅឲ្យគង់វង្សផង ។

មនុស្សខ្លះទៀត ជាអ្នកត្រូវព្យាធិបៀតបៀន ឈឺចុកចាប់មិនអាចចិញ្ចឹមជីវិតបាន នាំឲ្យរំខានក្នុងជីវិត ទើបកោរសក់ ពុកមាត់ពុកចង្កា ស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ ចេញចាកផ្ទះទៅបួស តែនេះព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើននៅវ័យក្មេង មានកម្លាំងមាំទាំ មានសក់ខ្មៅស្រិល មានសុខភាពល្អបរិបូណ៌ ដោយសាច់ដុំកំភួនដៃ

សាច់ជុំភ្លៅ ឥតមានព្យាធិអ្វីមកបៀតបៀន ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយកាយសម្បទា ឥតមានសេចក្ដីសាបសូន្យដោយជរា ឬដោយព្យាធិណាមួយទេ ចុះតើព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ដឹងហើយ ឃើញហើយ ឬឮអ្វីហើយ បានជាចេញចាកផ្ទះទៅសាងផ្នួស ។

ប្រការទីបីនិងទីបួន មនុស្សខ្លះក្នុងលោកនេះ ធ្លាប់ជាត្រកូលគហបតី សេដ្ឋី ព្រាហ្មណ៍មហាសាល ជាអ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិស្ដុកស្ដម្ភ សមប្រកបដោយមុខរបរ រស់នៅលើគំនរមាសប្រាក់បរិភោគប្រើប្រាស់ប្រកបដោយសេចក្ដីសុខចម្រើនគ្រប់បែប យ៉ាងទាំងជាអ្នកមានញាតិមិត្រអាមាត្យ មានបរិវារកម្មករ កំដរបម្រើទាំងថ្ងៃយប់គ្រប់បរិបូណ៌ឥតមានខ្វះអ្វីឡើយ ដល់ពេលក្រោយមក មនុស្សទាំងនោះ ត្រូវវិនាសទ្រព្យដោយប្រការផ្សេង ៗ ដូចជាត្រូវទឹកលិច ភ្លើងឆេះ ចោរលួច ព្រះរាជារឹបអូស ញាតិមិត្រជិតឆ្ងាយបៀតបៀន កេងប្រវ័ញ្ច ទាំងត្រូវវិនាសបាត់បង់ សាបសូន្យចាកញាតិដោយឧបទ្ទវហេតុ ឬដោយប្រការណា ៗ ក្ដី ។ មនុស្សនោះអត់មានទីពឹងពាក់ពំនាក់អាស្រ័យ ទើបកោរសក់ ចេញចាកផ្ទះទៅបួស ។ ចុះព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ជាអ្នកបរិបូណ៌ដោយត្រកូល ញាតិមិត្រសាច់សាលោហិតជិតឆ្ងាយ រស់នៅដោយសប្បាយគ្មានភ័យអន្តរាយវិនាសសាបសូន្យដោយហេតុទាំងពីរប្រការនេះទេ តើព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ដឹងហើយ ឮហើយ ឃើញហើយ ដោយហេតុយ៉ាងណា ទើបចេញចាកផ្ទះទៅបួស ?...

រាជវគ្គ រដ្ឋបាលសូត្រ

ធម្មុទ្ទេសបួនប្រការ

ព្រះរដ្ឋបាល ថ្វាយព្រះពរថា ៖

- បពិត្រមហារាជ មានធម្មុទ្ទេសបួនប្រការដែលព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គនោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សម្តែងហើយ ដែលអាត្មាភាពបានដឹងផង ឃើញផង ឮហើយផង ទើបចាកចេញពីផ្ទះទៅបួស ។

ធម្មុទ្ទេសបួនយ៉ាងដូចម្តេច ?

- បពិត្រមហារាជ ព្រះមានព្រះភាគជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ

ព្រះអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សម្តែងហើយថា ៖

- ធម្មុទ្ទេសទីមួយ សត្វលោកមិនទៀង តែងត្រូវជរានាំចូលទៅរក (មរណៈ) ;
- ធម្មុទ្ទេសទីពីរ សត្វលោកមិនមានគ្រឿងការពារមិនមានទីពឹងឡើយ ;
- ធម្មុទ្ទេសទីបី សត្វលោកសុទ្ធតែមិនមានអ្វីជារបស់ខ្លួន ត្រូវតែលះបង់របស់ទាំងពួងដូច្នេះ ;
- ធម្មុទ្ទេសទីបួន សត្វលោកមានតែសេចក្តីខ្វះខាត មិនចេះឆ្អែត សុទ្ធតែជាខ្ញុំរបស់តណ្ហា ។

ធម្មុទ្ទេសទាំងបួនយ៉ាងនេះឯង ដែលព្រះមានបុណ្យព្រះអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់ត្រាស់សម្តែងហើយដូច្នេះ ដែលអាត្មាភាពបានដឹងផង ឃើញផង ឮផង ហើយចេញចាកផ្ទះទៅបួស ។

ព្រះបាទកោរព្យៈ ក្រោយពីបានស្តាប់ការរៀបរាប់ធម្មុទ្ទេសទាំងបួនយ៉ាងនោះហើយ ព្រះរាជាទូលសូមឲ្យព្រះ **រដ្ឋបាល** មានអាយុ សម្តែងអធិប្បាយពន្យល់ឲ្យបានយល់សេចក្តីនៃធម៌ទាំងបួនប្រការនោះ . . .

ព្រះរដ្ឋបាល
បរិយាយសេចក្តីនៃធម្មុទ្ទេស

ព្រះបាទកោរព្យៈត្រាស់សួរថា ៖

- ព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ត្រាស់សម្តែងថា " សត្វលោកមិនទៀង " តែងត្រូវជរានាំចូលទៅរកមរណៈ សេចក្តីនៃភាសិតនេះ តើត្រូវយល់ដោយប្រការដូចម្តេច ?

- ថ្វាយព្រះពរមហារាជ កាលដែលមហាបពិត្រមានព្រះជន្មក្នុងរវាងម្ភៃ (២០) ឆ្នាំ, គ្រប់ម្ភៃ (២០) ឆ្នាំហើយផង បានចេះចាំស្ទាត់ដោយមុខវិជ្ជាដំរីផង សេះផង ស្ទាត់ដោយវិជ្ជាបាញ់ធ្នូផង វិជ្ជាដងដាវផង, ព្រះរាជាបរិបូណ៌ដោយព្រះសុខភាព មានកម្លាំង

កាយខ្លាំងក្លា អង់អាចក្នុងសង្គ្រាមបាន តើព្រះអង្គសម្គាល់សេចក្ដីថា ក្នុងពេលនោះដូចម្ដេច ? ។ ព្រះ **រដ្ឋបាល** មានអាយុត្រាស់សួរទៅព្រះបាទកោរព្យៈវិញ ។

- បពិត្រព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ពេលនោះនិងពេលឥឡូវនេះ មិនដូចគ្នាទេ ឥឡូវនេះខ្ញុំជរាហើយ ចម្រើនដោយវ័យចាស់អាយុច្រើន ដល់នូវសេចក្ដីថមថយជាលំដាប់ វ័យខ្ញុំដល់ប៉ែតសិបឆ្នាំហើយ, បពិត្រ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ចួនកាលខ្ញុំគិតថា នឹងជាន់ត្រង់នេះ ស្រាប់តែខ្ញុំត្រឡប់ទៅជាជាន់កន្លែងឯទៀតវិញ ។

- បពិត្រមហារាជ ពាក្យថាសត្វលោកមិនទៀង ត្រូវជរានាំចូលទៅកាន់មរណៈ ដែលព្រះមានព្រះភាគព្រះអង្គសម្ដែងយ៉ាងនេះឯងថា " **សត្វលោកមិនទៀង** " ។

ព្រះបាទកោរព្យៈត្រាស់សួរជាបន្តទៅទៀតថា ៖

- ព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ! " សត្វលោកមិនមានគ្រឿងការពារ " សេចក្ដីនៃភាសិតនេះ តើយល់ដោយប្រការដូចម្ដេច ?

- បពិត្រមហារាជ ! ព្រះអង្គសម្គាល់សេចក្ដីនោះដូចម្ដេច ? ព្រះអង្គធ្លាប់មានអាពាធ ទាល់តែផ្ទុំដាបលើទីបន្ទំដែរឬ ?

- បពិត្រ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ! ខ្ញុំធ្លាប់មានអាពាធ ទាល់តែដាបនៅលើបន្ទំដែរ ចួនណាពួកមិត្រ អាមាត្យ ញាតិសាលោហិត ឈរចោមរោមខ្ញុំនិយាយថា " ព្រះបាទកោរព្យៈ នឹងទីវង្គត់ឥឡូវនេះ ៗ "

- បពិត្រមហារាជ ! ព្រះអង្គសម្គាល់សេចក្ដីនោះដូចម្ដេច តើព្រះអង្គអាចអង្វរ សូមញាតិមិត្រសាច់សាលោហិត ពួកអាមាត្យទាំងនោះឲ្យជួយរំលែក យកសេចក្ដីទុក្ខវេទនាបន្តិចបន្តួចបានពីព្រះ

អង្គដែរឬទេ ?

- បពិត្រ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ! ក្នុងពេលនោះគ្មាននរណាម្នាក់ អាចជួយរំលែកទុក្ខខ្ញុំបានទេ ។

- បពិត្រមហារាជ ! យ៉ាងនេះឯង ដែលព្រះសាស្ដាសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គសម្ដែងថា " **សត្វលោកមិនមានគ្រឿងការពារ** " ។ អាត្មាឃើញច្បាស់ដូច្នេះឯង ទើបចេញចាកផ្ទះទៅបួស ។

- ព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ! សម្ដែងថា " សត្វលោកសុទ្ធតែគ្មានអ្វីជារបស់ខ្លួន " សុទ្ធតែត្រូវលះរបស់ទាំងពួងដូច្នេះ សេចក្ដីនៃភាសិតនេះ តើយល់ដោយប្រការដូចម្ដេច ? ព្រះបាទកោរព្យៈត្រាស់សួរជាបន្តទៅទៀត ។

- បពិត្រព្រះរាជសម្ភារ, ត្រាស់តបព្រះ **រដ្ឋបាល** , ព្រះអង្គសម្គាល់សេចក្ដីនោះថាដូចម្ដេច ? ឥឡូវនេះព្រះអង្គបានឆ្អែតស្កប់ស្កល់គ្រប់សព្វ ឲ្យគេបម្រើដោយកាមគុណទាំងប្រាំយ៉ាងណាតទៅលោកខាងមុខទៀតព្រះអង្គនឹងបានដូចបំណងថា អាត្មាអញគង់នឹងបានឆ្អែតស្កប់ស្កល់គ្រប់សព្វ ឲ្យគេបម្រើដោយកាមគុណទាំងប្រាំនេះឯង យ៉ាងនោះទៀតដែរឬ ? ឬពួកជនដទៃ គេនឹងគ្រប់គ្រងភោគសម្បត្តិនេះជំនួសវិញ ស្ដេចនឹងទ្រង់ទៅតាមយថាកម្ម ។

- បពិត្រ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ! កាលឥឡូវនេះ ខ្ញុំបានបរិបូណ៌ដោយភោគសម្បត្តិ ញាតិមិត្រ សាច់សាលោហិត ស្រីស្នំទាំងឡាយ ព្រមទាំងកាមគុណប្រាំយ៉ាងស្កប់ស្កល់គ្រប់ធួនទាំងអស់តែទៅលោកខាងមុខ ខ្ញុំប្រាកដជាយកអ្វីទៅពុំបានសោះឡើយ របស់ទាំងនោះនឹងត្រូវបានអ្នកដទៃគ្រប់គ្រងជំនួសវិញ ចំណែកខ្ញុំ

នឹងត្រូវទៅកាន់លោកខាងមុខ (តាមយថាកម្ម) ។

- បពិត្រមហារាជ, ត្រាស់តបព្រះ **រដ្ឋបាល** , យ៉ាងនេះហើយ ដែលព្រះដ៏មានជោគ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សម្ដែងថា " **សត្វលោកសុទ្ធតែគ្មានអ្វីជាប់ខ្លួន** " ។

ព្រះបាទកោរព្យៈត្រាស់សួរជាបន្តទៅទៀតថា ៖

- ព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើនសម្ដែងថា " សត្វលោកសុទ្ធតែមានសេចក្ដីខ្វះខាត មិនចេះឆ្អែត ជាខ្ញុំនៃតណ្ហា " បពិត្រព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន សេចក្ដីនៃភាសិតនេះ តើត្រូវយល់ដោយប្រការដូចម្ដេច ?

- បពិត្រមហារាជ, ត្រាស់តបព្រះ **រដ្ឋបាល** , ព្រះអង្គសម្គាល់នូវសេចក្ដីនោះថាដូចម្ដេច ព្រះអង្គគ្រប់គ្រងដែនកុរុ ដែលជាដែនស្ដុកស្ដម្ភមែន, បពិត្រមហារាជ ! បើមានបុរសរបស់ព្រះអង្គក្នុងទីនេះដែលគួរជឿពាក្យ គួរទទួលស្ដាប់ពាក្យបានមកពីទិសខាងកើត មកពីទិសខាងលិច មកពីទិសខាងត្បូង មកពីទិសខាងជើង បុរសនោះចូលមកគាល់ព្រះអង្គ ហើយក្រាបបង្គំទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រមហារាជ សូមទ្រង់មេត្តាប្រោស សូមព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាប ខ្ញុំព្រះអង្គទើបនឹងមកពីទិសខាងនេះ ឬទិសខាងនោះ បានឃើញជន-បទធំក្នុងទិសនោះ ជាជនបទមាំមួនស្ដុកស្ដម្ភ មានជនច្រើន មានមនុស្សកុះករ ក្នុងជនបទនោះមានពួកពលដំរី ពួកសេះ ពលរថ និងពលថ្មើរជើងជាច្រើន មានភ្លុកមាសប្រាក់ ព្រមទាំងបរិវារ និងពួកស្ត្រីជាច្រើន . . . បពិត្រមហារាជ ! សូមព្រះអង្គច្បាំងយក តើព្រះអង្គនឹងធ្វើជនបទនោះដូចម្ដេច ?

ព្រះបាទកោរព្យៈត្រាស់ឆ្លើយថា ៖

- បពិត្រព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ! ខ្ញុំត្រូវតែច្បាំងយកជនបទនោះមកគ្រប់គ្រងឲ្យបាន ។

ព្រះ **រដ្ឋបាល** ថ្វាយព្រះពរថា ៖

- បពិត្រមហារាជ, ពាក្យថា " **សត្វលោក សុទ្ធតែមានសេចក្តីខ្វះខាត មិនចេះឆ្អែត ជាខ្ញុំនៃតណ្ហា** " នេះឯងដែលព្រះដ៏មានជោគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គនោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សម្តែងដោយកហេតុនោះ ដែលអាត្មាភាពបានដឹង បានឃើញ បានឮ ចេញចាកផ្ទះមកបួស ។

- បពិត្រព្រះ **រដ្ឋបាល** ដ៏ចម្រើន ព្រោះថាសត្វលោកសុទ្ធតែមានសេចក្តីខ្វះខាតមិនចេះឆ្អែត សុទ្ធតែជាខ្ញុំនៃតណ្ហាពិតមែន ។

ព្រះ **រដ្ឋបាល** មានអាយុ បានសម្តែងធម្មុទ្ទេសទាំងបួននេះចប់ហើយ ទើបបានសម្តែងគាថានេះតទៅទៀតថា ៖

- អាត្មាភាពឃើញ ពួកមនុស្សអ្នកមានទ្រព្យក្នុងលោកបានទ្រព្យគាប់ចិត្តហើយ (មិនឲ្យទាន) ព្រោះតែសេចក្តីវង្វេង រមែងធ្វើនូវការសន្សំ ព្រោះជាប់ជំពាក់នឹងទ្រព្យ រឹងរិតតែប្រាថ្នានូវកាមទាំងឡាយឲ្យក្រៃលែងទៅទៀត ព្រះរាជាប្រាប់ប្រាមឈ្នះមនុស្សលើផែនដី មានសមុទ្រជាទីបំផុត នៅតែមិនស្កប់ដោយប្រទេសខាងអាយសមុទ្រ តែងប្រាថ្នានូវប្រទេសខាងនាយសមុទ្រទៀត ព្រះរាជាក្តី មនុស្សទាំងឡាយដទៃច្រើនក្តី តែមិនទាន់អស់តណ្ហាហើយ រមែងចូលទៅកាន់សេចក្តីស្លាប់ មានសភាពខ្វះខាត តែងមិនលះបង់នូវរាងកាយឡើយ ឈ្មោះថាសេចក្តីឆ្អែតឆ្អន់ដោយកាមទាំង-ឡាយមិនមានក្នុងលោកជាដាច់ខាត ។ ពួកញាតិរំសាយសក់ទាំង-ឡាយ ហើយកន្ទក់កន្ទេញនឹងអ្នកស្លាប់នោះថា " ឱហ្ន៎ ! ញាតិយើង

ស្លាប់ហើយ ″ យកបុគ្គលស្លាប់នោះរុំដោយសំពត់ នាំទៅដល់ជើងថ្ករ ហើយដុតក្នុងទីនោះ ។ បុគ្គលស្លាប់ហើយនោះ លះបង់ភោគៈទាំងឡាយ នៅតែសំពត់មួយ ត្រូវគេចាក់ដោយឈើស្នូល៍ ត្រូវភ្លើងឆេះ គ្រឿងការពារទាំងឡាយរមែងមិនមានដល់បុគ្គលស្លាប់ទេ មានតែពួកញាតិឬពួកសម្លាញ់ជាទាយាទ នាំយកទ្រព្យរបស់អ្នកស្លាប់នោះទៅ ចំណែកសត្វក៏ទៅតាមយថាកម្ម ទ្រព្យបន្តិចបន្តួចរមែងមិនទៅតាមបុគ្គលស្លាប់ឡើយ ពួកកូនប្រពន្ធទ្រព្យ និងដែន ក៏មិនជាប់ទៅតាមទេ ។ បុគ្គលមិនបានអាយុវែងព្រោះតែទ្រព្យទេ ទាំងមិនមែនលះបង់ជរាបាន ព្រោះតែទ្រព្យដែរ ។ អ្នកប្រាជ្ញពោលថា ″ **ជីវិតនេះតិចណាស់ មិនទៀងទាត់ មានសភាពប្រែប្រួលជាធម្មតា** ″ ពួកអ្នកស្តុកស្តម្ភក្តី អ្នកកំសត់ក្តី តែងពាល់ត្រូវនៅសេចក្តីស្លាប់ ទាំងពាលទាំងប្រាជ្ញ ក៏ពាល់ត្រូវដូច្នេះដែរ តែថាមនុស្សពាលរមែងដេកទាំងតក់ស្លុត ព្រោះសេចក្តីល្ងង់ ចំណែកអ្នកប្រាជ្ញ បើពាល់ត្រូវសម្ផស្សស្លាប់ ក៏មិនញាប់ញ័រឡើយ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលបានដល់អរហត្តផល ជាទីបំផុតកិច្ចក្នុងលោកនេះដោយបញ្ញាណា បញ្ញានោះប្រសើរវិសេសជាងទ្រព្យ ។ ព្រោះតែខ្លួនមិនទាន់ដល់កិច្ចជាទីបំផុត ពួកជនរមែងធ្វើអំពើអាក្រក់ ក្នុងភពតូចនិងភពធំទាំងឡាយព្រោះតែសេចក្តីវង្វេង ។ បុគ្គលរមែងចូលទៅកាន់គភ៌ផង កាន់លោកខាងមុខផង ព្រោះដល់នូវភាពអន្ទោលទៅត ៗ គ្នា ។ បុគ្គលអប្បប្រាជ្ញា ជឿបុគ្គលនោះ ក៏ចូលទៅកាន់គភ៌ផង កាន់លោកខាងមុខផង ។ ចោរកាន់ធម៌អាក្រក់ដែលគេចាប់បាន ត្រូវគេបៀតបៀនព្រោះកម្មរបស់ខ្លួន តើយ៉ាងណា ? ពួកសត្វកាន់ធម៌អាក្រក់ លះលោកនេះទៅហើយ រមែង

ក្តៅក្រហាយព្រោះកម្មរបស់ខ្លួន ។ ក្នុងលោកខាងមុខយ៉ាងនោះដែរ ព្រោះតែកាមទាំងឡាយ ដ៏វិចិត្រ មានរសឆ្ងាញ់ និងជាទីរីករាយដល់ចិត្តដោយសភាវៈផ្សេង ៗ ។

បពិត្រមហារាជ ព្រោះហេតុនោះអាត្មាភាពឃើញទោសក្នុងកាមគុណទាំងឡាយហើយបានជាបួស មនុស្សទាំងក្មេង ទាំងចាស់ លុះបែកធ្លាយសរីរៈហើយ រមែងជ្រុះចុះដូចជាផ្លែឈើទាំងឡាយ ។

បពិត្រមហារាជ អាត្មាភាពបានយល់ច្បាស់នូវហេតុនេះថា សមណភាព ជាការប្រតិបត្តិមិនខុស ប្រសើរជាទីបំផុត ដូច្នេះបានជាបួស ។

បពិត្រព្រះករុណាម្ចាស់ ព្រមទាំងលោក-អ្នកអានទាំងឡាយ សេចក្តីដូចបានសរសេររៀបរាប់មកនេះ គឺខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទបានដកស្រង់ដោយសង្ខេបចេញពី **បិដកលេខម្ភៃបួន** (**២៤**) ត្រង់ **រដ្ឋបាលសូត្រ** ទំព័រពីររយហុកសិបប្រាំបី (២៦៨) ។ ជាប្រវត្តិនិទានរៀបរាប់ បញ្ជាក់អំពីជីវិត **រដ្ឋបាលកុលបុត្រ** ។

ក្រោយពីបានយល់សេចក្តីនៃព្រះធម៌របស់ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ហើយមានចិត្តជ្រះថ្លា លាមាតាបិតាចេញសាងផ្នួស បដិបត្តិព្រះធម៌លុះបានសម្រេចជាព្រះអរហន្តបុគ្គល ។ ព្រមទាំងបានលើកយក គាថាជាថេរដីការបស់លោកជាមួយមាតាបិតាក្តី ជាសំណួរចម្លើយជាមួយនឹងព្រះរាជាកោរព្យៈក្តីដើម្បីប្រគេន ជូន ព្រះករុណាម្ចាស់ ព្រមទាំងលោក-អ្នកអានទាំងឡាយ ឲ្យបានយល់ន័យសេចក្តី ពិតប្រាកដកំណត់ចែងសម្តែងក្នុងបិដក ដើម្បីបណ្តុះឧបនិស្ស័យ សេចក្តីជ្រះថ្លាការយល់ដឹង ឲ្យរឹងរិតតែប្រសើរឧត្តមវិសេសខ្ពស់ទៅទៀត ។ ហើយម្យ៉ាងទៀតដើម្បីឲ្យលោក-អ្នកដែល

មិនធ្លាប់បានអាន បានស្ដាប់ពាក្យពេចន៍ក្នុងបិដកសោះនោះ ឲ្យបានអានបានស្ដាប់ ទុកជាគោលខប្រតិបត្តិ និងឲ្យបានជាបញ្ញាពិចារណា តាមព្រះពុទ្ធដីកាផងនិងជាថេរដីការបស់ព្រះ **រដ្ឋបាល** ជាព្រះអរហន្តបុគ្គលផង ។ កាលបើព្រះករុណាម្ចាស់ ព្រមទាំងលោក-អ្នកអាន បានអានបានស្ដាប់ហើយ ក៏ហាក់ដូចជាបានយល់ចូលចិត្ត ទៅតាមដំណើររឿងរ៉ាវ និងសេចក្ដីបានច្រើនដែរហើយ ដូច្នេះខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំបាទ គ្រាន់តែសរសេរជាសំណួរ និងចម្លើយ ព្រមទាំងធ្វើនូវសេចក្ដីអធិប្បាយ បន្ថែមបញ្ជាក់ដើម្បីឲ្យបានកាន់តែច្បាស់មួយកំរិតទៀត ។

សំណួរ - ចម្លើយ

សំណួរ. ព្រោះហេតុអ្វីបានជាកុលបុត្រ **រដ្ឋបាល** ចេញចាកផ្ទះទៅបួស ?

ចម្លើយ. បានជាកុលបុត្រ **រដ្ឋបាល** ចេញចាកផ្ទះទៅសាងផ្នួស ព្រោះបានស្តាប់ធម្មុទ្ទេសបួនប្រការ ដែលព្រះបរមសាស្ដាសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សម្ដែង ។

ស. ពាក្យថា **ធម្មុទ្ទេស** បានសេចក្ដីដូចម្ដេច, សូមពន្យល់ឲ្យបានយល់ផង ?

ច. ពាក្យថា **ធម្មុទ្ទេស** បានសេចក្ដីថា ការលើកយកចំនួនធម៌ ឬមាតិកាធម៌នីមួយ ៗ មកសម្ដែងប្រាប់ឲ្យដឹង បញ្ជាក់ឲ្យយល់ទៅតាមការណ៍ពិត ឲ្យកើតគំនិតខាងផ្លូវចិត្ត ។

• • •

ស. ចុះធម៌ទាំងបួនប្រការ តើអ្វីខ្លះ, ចូរសរសេរអធិប្បាយប្រាប់ទាំងបួនមកមើល៍ ?

ច. ធម៌ទាំងបួនប្រការនោះគឺ ៖

១. ឧបនីយតិ លោកោ អទ្ធុវោតិ
សត្វលោកមិនទៀង ត្រូវជរានាំចូលទៅកាន់ (មរណៈ) ;

២. អតាណោ លោកោ អនភិស្សរោ
សត្វលោកមិនមានគ្រឿងការពារ មិនមានទីពឹងឡើយ ;

៣. អស្សកោ លោកោ សព្វំបហាយ គមនីយន្តិ
សត្វលោកសុទ្ធតែគ្មានអ្វីជារបស់ខ្លួន ត្រូវតែលះរបស់ទាំងពួងដូច្នេះ ;

៤. ឩនោ លោកោ អតិត្តោ តណ្ហា ទាសោតិ
សត្វលោកមានតែសេចក្តីខ្វះខាត មិនចេះឆ្អែត សុទ្ធតែជាខ្ញុំរបស់តណ្ហា ។

ខ្ញុំបានស្តាប់បានអាន ពីខាងដើមមកហើយ ឃើញថាការស្តាប់ព្រះធម៌ទេសនាដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សម្តែងក្នុងថុល្លកោដ្ឋិតនិគមនោះ ពុំមែនមានតែ **រដ្ឋបាល** កុលបុត្រម្នាក់ឯងទេ មានពួកព្រាហ្មណ៍, គហបតី, សេដ្ឋី ពួកជនទាំងឡាយច្រើនគ្នាណាស់ ដែលជ្រះថ្លាស្តាប់ព្រះធម៌របស់ព្រះអង្គ ក្រោយពេលស្តាប់ព្រះធម៌ចប់ ពួកបរិស័ទទាំងនោះ គេបាននាំគ្នាក្រាបបង្គំលាព្រះសាស្តាត្រឡប់ទៅលំនៅស្ថានវិញតែរៀង ៗ ខ្លួន មានតែ **រដ្ឋបាល** កុលបុត្រ ដែលមានចេតនាប្រាថ្នាសូមបួស ។

ស. តើការស្តាប់ព្រះធម៌មានការផ្សេងគ្នាដូចម្តេច ?

ច. មានការផ្សេងគ្នាទៅតាមឧបនិស្ស័យ និងសេចក្តីយល់

ដឹងទៅតាមអត្ថន័យ នៃការស្តាប់ដោយឡែកផ្សេង ៗ គ្នា ។

ស. សូមមេត្តា ជួយធ្វើអត្ថាធិប្បាយឲ្យបានក្បោះក្បាយ បន្ថែមសេចក្តីពន្យល់ដើម្បីឲ្យបានយល់ចូលចិត្តផងមើល៍ ?

ច. ការស្តាប់ព្រះធម៌នេះ ពុំមែនចេះតែបានយល់ចូលចិត្តជ្រួតជ្រាបឲ្យបានច្បាស់លាស់ស្មើដូចគ្នានោះទេ ព្រោះការសន្សំឧបនិស្ស័យនៃការស្តាប់មិនបានស្មើគ្នា ម្យ៉ាងវិញទៀតអត្ថន័យនៃព្រះធម៌ មានជម្រៅល្អិតសុខុមក្រៃលែងពេកណាស់ ន័យក្នុងព្រះធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សម្តែង សុទ្ធតែបញ្ជាក់អំពីសេចក្តីពិត បង្ហាញហេតុផលរបស់ជីវិត ទៅតាមសភាវពិតដែលផ្ទុយអំពីចិត្តគំនិតរបស់សត្វលោក ។ សត្វលោកពោរពេញដោយកិលេស ជាប់ជិតបិតនៅក្នុងចិត្តសន្តាន ច្រើនតែយល់ចូលចិត្ត ផ្ទុយស្រឡះបញ្ច្រាសពីព្រះធម៌ ដូចជាព្រះធម៌សម្តែងថាសត្វលោកមិនទៀងត្រូវជរានាំទៅដូច្នេះជាដើម តែទន្ទឹមនឹងភាពមិនទៀងនេះ សត្វលោកនាំគ្នាសំគាល់ថា ជាការចំរើនកើនឡើងទៅវិញ ។ ការផ្លាស់ប្តូររូបរាងកាយតាំងតែពីនៅក្នុងគភ៌ រហូតប្រសូតចេញមក រូបរាងកាយប្រែប្រួលជាទារកទារិកា ជាកុមារាកុមារី ជីវិតវ័យចេះតែអស់ទៅតាមកាលវេលា តែសត្វលោកវង្វេងនាំគ្នាយល់ចូលចិត្តទៅតាមការប្រកាន់ ថាជាការចម្រើនកើនឡើងនៃរូបរាងកាយទៅវិញ ។ (សត្វលោកត្រូវតែលះរបស់ទាំងពួងហើយទៅ) ការជាប់ជំពាក់ចិត្តស្អិតប្រកាន់ចំពោះវត្ថុកាម កិលេសកាម សត្វលោកញៀនញ៉ាម ហួងហែងប្រកាន់ថាជាការរីករាយសប្បាយ ទើបធ្វើឲ្យចិត្តងងឹត ស្រវឹងជ្រុបងងុលងប់ ពុំបានគិតដល់យល់ស្គាល់ពីសភាវពិត ថាជីវិតនឹងត្រូវលះបង់របស់ទាំងនោះទៅទេ ។

ចំណែក **រដ្ឋបាល** កុលបុត្រ ជាអ្នកមានឧបនិស្ស័យខ្ពស់ ជាអ្នកបានស្ដាប់ព្រះធម៌ ប្រកបដោយបញ្ញា បានពិចារណាយល់ច្បាស់ ចូលចិត្តទៅតាមសេចក្ដីពិត ទើបប្រាថ្នាចេញចាកផ្ទះទៅបួស ។

ស. បើដូច្នេះមានតែអ្នកបួសទេឬ ដែលអាចបដិបត្តិតាមព្រះធម៌បានសម្រេច ?

ច. ពុំមែនសម្រាប់តែអ្នកបួសទេ ព្រះធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សម្ដែង គឺជាសាធារណៈសម្រាប់សត្វលោក មិនថាសត្វប្រភេទណា សូមឲ្យតែសត្វនោះមានសោតប្រសាទស្អាតល្អទទួលស្ដាប់ចាប់យកសម្លេងនៃព្រះធម៌ ព្រមទាំងឈោងដៃគឺសទ្ធា ក្រសោបក្ដាប់យកព្រះធម៌មកប្រតិបត្តិទៅតាមសមត្ថភាព និងឧបនិស្ស័យតែរៀង ៗ ខ្លួន គ្រាន់តែថាភេទអ្នកបួសចាត់ថាជាឧត្ដមភេទ ជាភេទវាលស្រឡះ មិនចង្អៀតចង្អល់ ជាប់ជំពាក់ច្រើនដូចជាភេទគ្រហស្ថ អ្នកគ្រប់គ្រងផ្ទះ ដូច្នេះភេទជាអ្នកបួស បើមានចិត្តប្រតិបត្តិតាមព្រះធម៌ពិត ៗ ឃើញថាជាការងាយស្រួលជាជាងភេទជាគ្រហស្ថ ។

ស. ខ្ញុំនៅមានចម្ងល់ សូមសួរបញ្ជាក់លោកទៀត ត្រង់ដែលព្រះ **រដ្ឋបាល** គង់លើអាសនៈក្នុងចន្លោះមាសនិងប្រាក់ ក្នុងពេលនោះព្រះបិតាលោកបានរៀបរាប់អំពីទ្រព្យសម្បត្តិ និងបានពោលពាក្យអង្វរករ សូមឲ្យព្រះ **រដ្ឋបាល** លាសិក្ខាមកកាន់ភេទគ្រហស្ថវិញ ព្រះ **រដ្ឋបាល** បានប្រាប់ញោមថា ឲ្យប្រមូលទ្រព្យផ្ទុកដោយរទេះយកទៅចោលក្នុងទន្លេគង្គា, ខ្ញុំសូមសួរថា ពាក្យដែលព្រះ **រដ្ឋបាល** ប្រាប់ដល់បិតាលោកដូច្នោះ ពុំមែនជាសម្ដី

ទ្រគោះបោះបោក បញ្ចោះបន្សោក ពេកទៅហើយទេឬ ?

ច. ពិតមែនហើយ បើយើងគ្រាន់តែស្ដាប់ តាមសាមញ្ញភាសា យើងប្រាកដជាយល់ថាជាពាក្យទ្រគោះបោះបោកពិតមែន តែយើងត្រូវយល់ថា ព្រះ **រដ្ឋបាល** រូបនេះលោកពុំមែនឋិតនៅក្នុងភាពជាបុថុជ្ជនទៀតទេ លោកជាព្រះអរិយៈ ថ្នាក់ជាព្រះអរហន្តបុគ្គលទៅហើយ លោកបានប្រតិបត្តិកំចាត់បង់ដុតកំទ្បោច ធ្វើឲ្យរីងស្ងួតនូវកិលេសាសវៈ ព្រមទាំងសំយោជនៈ [១] រីងស្ងួតរបូតអស់រសោះចេញពីសន្ដានលោកគ្មានធូលីគឺ **រាគៈ**, **ទោសៈ**, **មោហៈ** សូម្បីតែបន្តិចបន្តួចក៏ទេដែរ ដូច្នេះថេរដីកានៃព្រះ **រដ្ឋបាល** គឺជាពាក្យពិត ហូរចេញពីចិត្តប្រកបដោយករុណាថ្លាបរិសុទ្ធផូរផង់ក្នុងការទូន្មានបិតាលោកឲ្យយល់ស្គាល់ទៅតាមហេតុផលពិត ។ បិតាលោក ដែលខំព្យាយាមហាមឃាត់លោក មិនឲ្យបានទៅបួសក្ដី ព្រមទាំងបានខំរកវិធីគ្រប់បែបយ៉ាង ធ្វើឲ្យលោកលាចាកភេទបួសមកជាគ្រហស្ថដើម្បីបរិភោគកាមវិញក្ដី ក៏ព្រោះតែទឹកចិត្តជាប់ជំពាក់ក្រវល់ក្រវាយចំពោះត្រកូលទ្រព្យសម្បត្តិនោះឯងដែលជាហេតុធ្វើឲ្យកើតទោមនស្ស ថ្នាំងថ្នាក់អន់អាក់ ខ្សឹកខ្សួលសោកសៅ ក្ដៅក្រ - ហល់ក្រហាយ មិនឲ្យមានចិត្តសប្បាយទៅកើត ។ ដូច្នេះការពោលទៅតាមហេតុផលពិតដែលហូរចេញអំពីទឹកចិត្តនៃព្រះអរហន្តដូចជាព្រះ **រដ្ឋបាល** ពុំបានចាត់ថាជាសម្ដីគ្រោតគ្រាតទេ ។

---

(១) សំយោជនៈ ស័ង-យោជៈ នៈ សំ. បា. (ន.) (សំយោជន ឬ សញ្ញោជន) កិលេសជាគ្រឿងប្រកបចិត្ត គឺកិលេសរឹងត្អឹងជាគ្រឿងទាក់ទាក់រូបរឹត ដែលអាស្រ័យនៅនឹងចិត្ត...

ស. ពាក្យថា បុថុជ្ជន និង អរិយជន មានសេចក្ដីផ្សេងគ្នាដូចម្ដេច តើគេអាចសម្គាល់បានដោយប្រការយ៉ាងណា ?

ច. ពាក្យថា បុថុជ្ជន បានដល់ជនមានកិលេសក្រាស់ ជាអ្នកមានសេចក្ដីសៅហ្មង ឬថាសត្វលោកក្រៅពីអរិយបុគ្គលប្រាំបីពួក ពាក្យថា អរិយៈ ប្រែថា ប្រសើរ ត្រឹមត្រូវ សុភាពរៀបរយ មានបែបបទល្អ ស្លូតត្រង់ ដែលឥតទោស ។ **អរិយជន** : ជនដ៏ប្រសើរ ជនមានតម្លៃ អ្នកដែលមានធម៌ ជនដែលបានសម្រេចលោកុត្តរធម៌ តាំងពីសោតាបតិមគ្គ សោតាបត្តិផល រៀងជាលំដាប់រហូតដល់អរហត្តមគ្គ អរហត្តផល ។

បុថុជ្ជន និង ព្រះអរិយជន បើយើងចោលភ្នែកក្រឡេកមើលត្រឹមតែរូបរាងកាយខាងក្រៅ ក៏មិនខុសប្លែកពីគ្នាទេ ហើយយើងក៏ពុំអាចយល់ស្គាល់បានថា ជនណាជាបុថុជ្ជន ឬជនណាជាព្រះអរិយជនដែរ សូម្បីតែបិតាព្រះ **រដ្ឋបាល** ក៏ពុំអាចដឹងថាកូនរបស់ខ្លួនជាអរិយជនថ្នាក់អរហន្តបុគ្គលផង ។ ប៉ុន្តែបើពោលតាមផ្លូវចិត្តពិតជាផ្សេងដោយឡែកពីគ្នាប្រាកដហើយ **បុថុជ្ជន** ជាអ្នកធ្ងន់ដោយកិលេស មានរាគៈ ទោសៈ មោហៈ ព្រមទាំងចំណងចងឆ្វាក់ទាក់ចិត្តគ្រប់ប្រការសូម្បីតែចំណងណាមួយ ក៏មិនទាន់លះកាត់បានទេ ជាអ្នកនៅមានចិត្តញាប់ញ័រ ដោយលោកធម៌[១]ទាំងប្រាំបីប្រការ ពេលមានអារម្មណ៍ជាទីប្រាថ្នាត្រូវចិត្តពេញចិត្ត(ឥដ្ឋារម្មណ៍)

---

(១) លោកធម៌ទាំង ៨ ប្រការ : មានលាភ ១, គ្មានលាភ ១, មានយស ១, គ្មានយស ១, និន្ទា ១, សរសើរ ១, សុខ ១, ទុក្ខ ១ ។

(**សុត្តន្តបិដក អង្គុត្តរនិកាយ អដ្ឋកនិបាត នវមភាគ ទំព័រ ១៥**)

ក៏ធ្វើឲ្យចិត្តស្ទុះលោតប៉ោងឡើងទៅតាមអារម្មណ៍នោះ គឺធ្វើឲ្យចិត្តសប្បាយរីករាយ ភ្លើតភ្លើនស្រើបស្រាល តែបើជួបប្រទះប៉ះទង្គិចនឹងអារម្មណ៍មិនជាទីប្រាថ្នា មិនជាទីពេញចិត្ត (អនិដ្ឋារម្មណ៍) ក៏ក្លាយទៅជាខឹងថ្នាំងថ្នាក់ អាក់អន់ស្រពន់ចិត្ត ខ្សឹកខ្សួលសោកសៅក្តៅក្រហាយ ចេញមកតាមកាយវាចា ឲ្យឃើញបានយ៉ាងងាយ ។

ចំណែកព្រះអរិយបុគ្គល ថ្នាក់ជាព្រះអរហន្ត សូម្បីមានអារម្មណ៍ជាឥដ្ឋារម្មណ៍ក្តី អនិដ្ឋារម្មណ៍ក្តី មកពាល់ត្រូវក្នុងចិត្ត ក៏ចិត្តលោកនៅស្មើ មិនចុះមិនឡើង ឥតមានប៉ោងផុសស្ទុះទៅតាមអារម្មណ៍នោះ ៗ ឡើយ ដូច្នេះកាយឥន្ទ្រិយលោកស្រគត់ស្រគំសមរម្យគួរជាទីជ្រះថ្លា ។ បើពោលឲ្យខ្លីបានដល់អ្វី ៗ ជាសេចក្តីសៅហ្មង ជាចំណងចងឆ្នាក់ដែលបុថុជ្ជននៅមាន ព្រះអរហន្តបុគ្គលលោកបានកាត់បង់ បំបាក់ជម្រុះចោលអស់អំពីខន្ធសន្តានដោយឥតសេសសល់សូម្បីតែបន្តិចបន្តួចឡើយ ។

ស. ចុះពាក្យថា ចំណងគឺជាអ្វី ?

ឆ. ពាក្យថា " **ចំណង** " បានដល់កិលេសទាំងពួង ជាគ្រឿងចងសត្វលោកមិនឲ្យចេញផុតចាកភពទៅបាន គឺធ្វើឲ្យសត្វលោកអន្ទោលវិលវល់ កើតចាស់ឈឺស្លាប់នៅក្នុងសង្សារវដ្តពុំអាចគេចផុតរត់ឲ្យរួចទៅបាន ។

ស. ស្តាប់ទៅហើយធ្វើឲ្យច្របូកច្របល់ កាន់តែពិបាកយល់ទៅ ៗ ដូចពាក្យថា កិលេសសជាគ្រឿងចងសត្វលោក បានដល់អ្វីខ្លះទៅ ហើយកិលេសសទាំងនោះចងចំពោះតែបុថុជ្ជន មិនចងព្រះអរិយជនផងទេឬ ?

ឆ. កិលេសចាត់ថាជាចំណងចងសត្វលោកនោះ មាន

ច្រើនឈ្មោះ ច្រើនប្រការ ដូចជាតណ្ហាមួយរយប្រាំបី (១០៨), កិលេសមួយពាន់ប្រាំរយ (១៥០០) ចែកចេញជាឈ្មោះមានគន្ថៈ, យោគៈ, សំយោជនៈ, អាសវៈ, អនុសយៈ និងមានជាច្រើនឈ្មោះទៀត សុទ្ធតែជាហេតុធ្វើចិត្តឲ្យសៅហ្មងកករល្អក់ ប្រឡាក់ប្រឡូស ធ្វើចិត្តឲ្យធ្លាក់ជំពាក់ប្រទាក់ប្រកបចងរុំព័ន្ធព័ទ្ធ ដេកត្រាំឲ្យសើមជោក ចងគ្រៀកងាកចេញមិនរួច ។ កិលេសនេះ មិនមែនចងតែបុថុជ្ជនទេ សូម្បីតែព្រះអរិយជនពួកខ្លះក៏នៅជាប់ចំណងដែរ។

ស. ខ្ញុំស្តាប់ទៅដូចចេះតែមានជម្រៅទៅ ឯក្បាលរបស់ខ្ញុំចេះតែតឹងទៅដែរ គ្រាន់តែតណ្ហាមួយរយប្រាំបី (១០៨), កិលេសមួយពាន់ប្រាំរយ (១៥០០) មិនដឹងថាឲ្យយល់ម្តេចកើត សូមលោកចោះយកតែចំណុចខ្លះ មកអធិប្បាយប្រៀបធៀបឲ្យបានយល់ចូលចិត្ត អំពីការលះកាត់ចំណងកិលេសរបស់បុថុជ្ជន និងព្រះអរិយៈឲ្យឃើញថាផ្សេងគ្នាដូចម្តេច ?

ច. ពិតមែនហើយ បើតាមព្រះពុទ្ធដីកា ជាវោហារទេសនារបស់ព្រះអង្គ ឃើញថាកិលេសតណ្ហាមានច្រើនប្រការ ទៅតាមឧបនិស្ស័យសត្វដែលប្រាថ្នាស្តាប់យកសេចក្តី អត្ថន័យជាពិស្តារ តែចំពោះសត្វណាមានបញ្ញា យល់ដឹងឆាប់ក៏ព្រះអង្គទ្រង់សម្តែងជាសង្ខេបដោយបទខ្លី ៗ ដែរ ដូចជាពាក្យថា " **កិលេស** " បើបំព្រួញឲ្យខ្លីនៅសល់តែបីគឺ ៖ **រាគៈ ទោសៈ មោហៈ** នេះឯង ដែលជាមូល ជាឫសគល់បណ្តុះបង្កើតឲ្យមានកិលេសផ្សេង ៗ ទៀតបាន ។

ការលះបង់កិលេស និងការផ្តាច់កាត់ចំណង មានការផ្សេងដោយឡែកពីគ្នា ។ បុគ្គលជាបុថុជ្ជន ទោះបីជាខំព្យាយាមបំពេញកុសល មានថ្នាក់ទាន សីល ភាវនា ជាគ្រឿងកំចាត់បង់

អកុសលកិលេសនោះ ៗ ក៏បានត្រឹមតែមួយពេល មួយខណៈប៉ុណ្ណោះឯង ។ ដូចជានៅពេលបំពេញទាន រក្សាសីលចម្រើនភាវនា ក៏ធ្វើឲ្យអកុសលកិលេសពួកខ្លះមានមច្ឆរិយៈ សេចក្ដីកំ - ណាញ់ស្រកស្រុត ទោសៈការប្រទូស្តខឹងថ្នាំងថ្នាក់ មោហៈភាពវង្វេងថមថយបាត់ទៅ ។ មួយខណៈដែលកំពុងចាត់ចែងការកុសលហ្នឹង សូម្បីព្រះយោគាវចរបុគ្គលដែលបានចម្រើនភាវនាបានជាអប្បនាសមាធិចូលកាន់ឈាន មានបឋមជ្ឈានជាដើមទៅ តែនៅជាលោកិយឈាន កំចាត់កិលេសបានត្រឹមតែខណៈចិត្តដែលកំពុងមានឈានប៉ុណ្ណោះ ។ បន្ទាប់អំពីនោះទៅ កិលេសមានឱកាសកើតមកវិញដដែល ពោលឲ្យខ្លីងាយស្ដាប់ទៅ លោកិយជនឬបុថុជ្ជន មិនទាន់មានសម្ថភាពអាចកំចាត់បង់កិលេសណាមួយបានជាសមុច្ឆេទ គឺឲ្យដាច់ស្រឡះនៅឡើយទេ ។

ចំណែកព្រះអរិយបុគ្គល ទៅតាមលំដាប់ថ្នាក់តាំងពីសោតា - បន្នបុគ្គលឡើងទៅ កិលេសណាដែលលោកបានលះបង់កាត់ផ្ដាច់ហើយ កិលេសនោះមិនអាចកើតមកវិញទៀតទេ ប្រៀបដូចជាគេគាស់រំលើងដើមឈើ តាំងពីឫសគល់ដុតកម្ទេចមិនឲ្យមានសេសសល់ មិនអាចមានពូជកើតទៀតបាន ។

ស. បុគ្គលជាបុថុជ្ជនមានប៉ុន្មានពួក, បុគ្គលជាព្រះអរិយចែកចេញជាប៉ុន្មានពួក ?

ច. បុគ្គលជាបុថុជ្ជន មានបួនពួកគឺ ៖

១. បាបបុថុជ្ជន ;

២. កល្យាណបុថុជ្ជន ;

៣. ពាលបុថុជ្ជន ;

• • •

៤. បណ្ឌិតបុថុជ្ជន ។

ចំណែកព្រះអរិយបុគ្គល មានបួនគឺ ៖

១. សោតាបន្នបុគ្គល ;

២. សកិទាគាមិបុគ្គល ;

៣. អនាគាមិបុគ្គល ;

៤. អរហន្តបុគ្គល ។

បើចាត់ទៅតាមមគ្គ និងផលមានប្រាំបីគឺ ៖ សោតាបត្តិមគ្គ ១, សោតាបត្តិផល ១, សកិទាគាមិមគ្គ ១, សកិទាគាមិផល ១, អនាគាមិមគ្គ ១, អនាគាមិផល ១, អរហត្តមគ្គ ១, អរហត្តផល ១ ។

ស. ចំពោះបុថុជ្ជនទាំងបួនពួក ខ្ញុំមិនឆ្ងល់ទេ ពីព្រោះទោះបីជាយ៉ាងណា បុថុជ្ជនសុទ្ធតែជាអ្នកនៅមានបាបបុណ្យលាយឡំគ្នា ខ្ញុំមានចម្ងល់ចំពោះតែព្រះអរិយជនទាំងប្រាំបីពួក ពេលខ្លះចាត់ថាជាបុគ្គល, ពេលខ្លះចាត់ថាជាមគ្គ, ពេលខ្លះចាត់ថាជាផល ធ្វើឲ្យស្តាប់ច្របូកច្របល់យល់មិនបាន សូមពន្យល់ឲ្យចូលចិត្តផ្ចិតសេចក្តីឲ្យបានច្បាស់ផងមកមើល៍ ?

ឆ. ត្រង់ដែលហៅថាជាបុគ្គល ដូចពាក្យថា សោតាបន្នបុគ្គល ជាលំដាប់ដល់អរហន្តបុគ្គល យ៉ាងនេះជាដើម គឺជាវោហារបញ្ញត្តិ ជាពាក្យសម្តីដើម្បីពោលស្តី និយាយឲ្យងាយប្រាស្រ័យ ទាក់ទងសម្គាល់ហៅ ស្តាប់ឆាប់យល់ ស្រួលស្គាល់ទៅតាមឈ្មោះ ឬថ្នាក់នៃមគ្គនិងផល ឬសំដៅដល់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិបានសម្រេចទៅតាមលំដាប់មគ្គនិងផល ជាលោកបញ្ញត្តិពុំមែនជាបរមត្ថបញ្ញត្តិទេ ។

ដែលចាត់ថាជាមគ្គ គឺសំដៅឬហៅទៅតាមលំដាប់មគ្គ ពាក្យថាមគ្គនេះបានដល់ បដិបទាជាគ្រឿងកំចាត់បង់នូវកិលេសទៅតាមលំដាប់ថ្នាក់មាន ពីសោតាបត្តិមគ្គរហូតដល់អរហត្តមគ្គ ។ ដែលចាត់ជាផល គឺសំដៅដល់ផលដែលត្រូវបាន បន្ទាប់ពីមគ្គណាមួយបានកំចាត់បង់កិលេសរលត់ទៅហើយ ផលក៏កើតជាលំដាប់គ្នាភ្លាម ដូចមានបទសូត្រក្នុងធម្មគុណថា (**អកាលិកោ**) ជាធម៌ឲ្យនូវផលមិនរង់ចាំកាល គឺថាកាលបើព្រះអរិយមគ្គកើតឡើងហើយ ព្រះអរិយ - ផលក៏កើតក្នុងលំដាប់គ្នា មិនបានយឺតយូរឡើយ ដូច្នេះហើយទើបបានហៅថា សោតាបត្តិផល ជាលំដាប់ដល់អរហត្តផល មគ្គផលទាំងពីរនេះ ចាត់ថាជាបរមត្ថបញ្ញត្តិ ។

ស. សូមអធិប្បាយអំពីពាក្យថា ព្រះអរិយបុគ្គលលោកកំចាត់បង់កិលេសតាមលំដាប់ថ្នាក់ តើកំចាត់ដូចម្តេច គេអាចសំគាល់បានយ៉ាងណាថាបុគ្គលនេះជាព្រះអរិយបុគ្គលថ្នាក់នេះ ជាព្រះអរិយបុគ្គលថ្នាក់នោះ តើមានអ្វីជាខ្នាតជារង្វាស់ ?

ច. សំណួរនេះ ពុំមែនជាការងាយដោះស្រាយអធិប្បាយនោះទេ ព្រោះការយល់ដឹងរបស់យើងជាបុថុជ្ជន មិនមែនជាវិស័យនៃព្រះអរិយជនឡើយ ។ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ពុំមែនហួសនិស្ស័យដល់ការស្តាប់ មិនយល់មិនចូលចិត្តនោះទេ ឲ្យតែព្យាយាមសិក្សាសូត្ររៀនអានស្តាប់ជារឿយ ៗ ទៅ ក៏គង់នឹងបានយល់ចូលចិត្តជាមិនខាន បើមិនច្រើនក៏គង់បានខ្លះ ។ ដូច្នេះក្នុងសំណួរនេះ ខ្ញុំសូមលើកពាក្យថា ចំណងជាគ្រឿងចងសត្វលោក មកបញ្ជាក់ជាមុនសិន យើងធ្លាប់ស្តាប់ដឹងមកហើយ ថាកិលេសជាចំណង ប៉ុន្តែកិលេសមានច្រើនណាស់ ដូច្នេះខ្ញុំសូមលើកយកត្រឹមតែសំយោជនៈ

ដប់យ៉ាង មកជាខ្នាតជារង្វាស់ សម្រាប់ឆ្លុះបញ្ចាំងឲ្យយល់ស្គាល់ដឹងថា បុគ្គលបែបណាដែលឋិតនៅក្នុងសភាពជាព្រះអរិយជន ហើយព្រះអរិយជននោះតើមានការលះបង់កិលេស តាមលំដាប់ថ្នាក់ផ្សេងដោយឡែកពីគ្នាយ៉ាងណា ។ មានសំយោជនៈដប់ប្រការនេះឯង ជាគ្រឿងសំអាងសំគាល់ឲ្យបានដឹងយល់ ។

សំយោជនៈដប់ប្រការ

១. **សក្កាយទិដ្ឋិ** ប្រកាន់ថាកាយនេះជារបស់ខ្លួន ;
២. **វិចិកិច្ឆា** សេចក្តីសង្ស័យមិនចេះដាច់ស្រេច ;
៣. **សីលព្វតបរាមាសៈ** ការប្រកាន់សីលនិងវត្ត ;
៤. **កាមច្ឆន្ទៈ** សេចក្តីពេញចិត្តក្នុងកាម ;
៥. **ព្យាបាទៈ** ការចងអាឃាតព្យាបាទ ;
៦. **រូបរាគៈ** តម្រេកក្នុងរូប ;
៧. **អរូបរាគៈ** តម្រេកក្នុងអរូប ;
៨. **ឧទ្ធច្ចៈ** ចិត្តរវើរវាយ ;
៩. **មានះ** ចិត្តរឹងត្អឹង ;
១០. **អវិជ្ជា** មិនយល់មិនស្គាល់កងទុក្ខ ។

ពាក្យថា **សំយោជនៈ** បានដល់កិលេសចាក់ស្រែះនៅក្នុងសន្តានសត្វលោក ឬថាជាខ្សែ ជាចំណងតែងចងឆ្វាក់ទាក់សត្វលោកមិនឲ្យងាករួចផុតបានអំពីសង្សារវដ្តនេះ ហើយក៏ជាចំណងដ៏ស្វិតស្វាញ ដែលសត្វទាំងឡាយមិនងាយនឹងស្រាយកាត់ចេញបានផង ។ ចំណងដែលចងឆ្វាក់ហើយពុំងាយស្រាយបានគឺកិលេស

នេះ តែងតែចងឆ្វាក់ទាក់សត្វរួបរឹតដិតជាប់មិនអាចងាកខ្លួនចេញបាន ។

កំណាព្យ បទពាក្យប្រាំពីរ*

ខ្សែលួសឬវល្លិ៍រួមខ្សែព្ធ
ដែលមនុស្សបង្កបង្កើតវេញ
ចងដំរីបានយ៉ាងណាមិញ
តែងាយស្រាយចេញកាត់វិញបាន ។
រីឯចំណងគឺកិលេស
ដែលចងចាក់ស្រែះចិត្តសន្តាន
នៃសព្វសត្វលោកគ្រប់រូបប្រាណ
ពុំងាយស្រាយបានសោះឡើយណា។

សំយោជនៈទាំងដប់ប្រការនេះ បុគ្គលជាបុថុជ្ជនទោះបីជាពួកណាក៏ដោយ មិនអាចលះកាត់បានតែប្រការណាមួយឡើយ ដូច្នេះ បុគ្គលជាបុថុជ្ជន គឺជាអ្នកធ្ងន់ដោយកិលេសចាក់ស្រែះជំពាក់ដោយចំណង ឆ្លងមិនផុតរត់មិនរួចអំពីភពទាំងបី ។

ចំណែកព្រះអរិយជនរាប់តាំងពីថ្នាក់ដំបូងគឺ សោតាបន្នបុគ្គល បានដល់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិបានសម្រេចសោតាបត្តិមគ្គ សោតាបត្តិ-

* ដកស្រង់ចេញពីសៀវភៅ (មរណកថា) ឆ្នាំ ២០០៦

ផល ។ ពាក្យថា " សោតា " បានដល់ក្រសែហូរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ក្រសែចិត្តខិតជិតតោងឈោងយកព្រះនិព្វាន ជាដំបូងថ្នាក់ទីមួយ ក្នុងការសម្រេចមគ្គ ជាគ្រឿងកំចាត់បង់សំយោជនៈបានបីខាងដើម គឺលះចោល ៖

• **សក្កាយទិដ្ឋិ** មិនប្រកាន់ហួងហែងជាប់ជំពាក់ជាមួយនឹងរូបរាងកាយ ឬបញ្ចក្ខន្ធនេះទៀតទេ ចិត្តរបស់សោតាលោកមានបញ្ញាថ្លាបរិសុទ្ធ ពិចារណាឃើញប្រចក្សច្បាស់ថា អ្វី ៗ ទាំងអស់ក្នុងលោកនេះ មានការកើតឡើងហើយរលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។ បុគ្គលជាសោតាបន្ន លោកតែងបន្លឺវាចាថា ៖

យំកិញ្ចិ សមុទយ ធម្មំ សព្វន្តំ និរោធ ធម្មន្តិ
របស់ណាមានកិរិយាកើតឡើងហើយ
របស់នោះមានកិរិយារលត់ទៅវិញជាធម្មតា ។

• **វិចិកិច្ឆា** ការសង្ស័យមិនដាច់ស្រេច អល់អែករារែកក្នុងចិត្តចំពោះហេតុបច្ច័យជាអតីត អនាគត បច្ចុប្បន្ន ចំពោះគុណព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ ។ ឥតមានសល់នៅក្នុងចិត្តសោតាបន្នបុគ្គលទៀតទេ លោកមានសទ្ធាជឿជាក់គុណព្រះរតនត្រ័យយល់ស្គាល់ហេតុបច្ច័យច្បាស់ពិត ឥតមានមិច្ឆាទិដ្ឋិ មច្ឆរិយៈ ជាអ្នកបំពេញទានមានសីលផូរផង់ ។

• **សីលព្វតបរាមាសៈ** ការស្ទាបអង្អែលសីលនិងវត្ត ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់អំពីពាក្យថា សីលព្វតបរាមាសៈ ដើម្បីឲ្យងាយចូលចិត្តសិន ពាក្យនេះចែកចេញជាពីរបទ ៖ សីលព្វតៈ បានដល់ទម្លាប់ប្រតិបត្តិខុសទំនង ដែលអ្នកប្រព្រឹត្តជឿថាជាផ្លូវបរិសុទ្ធ នាំឲ្យរួចចាកទុក្ខ,

បរាមាសៈ ការស្ទាបស្ទង់ប្រយុងចិត្តទៅលើការប្រព្រឹត្តដែលខុសទំនងនោះ ការប្រកាន់ ។ រួមសេចក្តីមក បានដល់ការប្រកាន់ស្អិតជាប់ចិត្តទៅលើការប្រតិបត្តិខុស ជឿខុសប្រាសចាកហេតុផលពិត ។ ព្រះសោតាបន្ន លោកមានការជឿទៅលើកម្មនិងផលរបស់កម្មតែម្យ៉ាង ដែលជាមាគ៌ាបដិបត្តិត្រឹមត្រូវតាមសេចក្តីពិត មិនងាកចិត្តទៅរកមង្គលភ្ញាក់ផ្អើល មិនតក់ស្លុតរន្ធត់ខ្លាចរត់ទៅបួងសួងបន់ស្រន់ ឬជឿវត្ថុដទៃក្រៅពីគុណព្រះរតនត្រ័យនេះទៀតទេ ។

ដូច្នេះពាក្យថាអរិយបុគ្គលថ្នាក់សោតានេះ គឺលោកបានកំចាត់បង់ជម្រុះចោលសំយោជនកិលេសបីប្រការ ដូចបានពោលរួចមកហើយ មិនឲ្យមានសេសសល់ឬមិនអាចកើតបានក្នុងខន្ធសន្តានរបស់លោកទៀតឡើយ ចិត្តរបស់លោកទាំងឡាយនោះឥតមានងាករេទៅរកបាបអកុសលទៀតទេ មានតែព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍របស់ចិត្ត ។ ការប្រតិបត្តិដើម្បីកំចាត់កិលេស ជាលំដាប់ថ្នាក់ជាបន្តទៅទៀត រហូតបានអស់សំយោជនៈជាសេក្ខបុគ្គល ចាត់ជាបុគ្គលនៅមានការសិក្សាប្រតិបត្តិក្នុងការកំចាត់បង់ និងកាត់ផ្តាច់ចំណងឲ្យអស់ពីខន្ធសន្តាន លោកមានដំណើរជីវិតប្រព្រឹត្តទៅកាន់ព្រះនិព្វានមិនត្រឡប់កាន់អបាយភូមិដូចបុថុជ្ជនទៀតទេ កើតក្នុងលោកមនុស្ស ឬទេវតាតែមួយជាតិខ្លះ ចេញពីត្រកូលទៅកាន់ត្រកូលតែពីរឬបីជាតិខ្លះ ឬកើតក្នុងលោកមនុស្សឬទេវតាតែប្រាំពីរជាតិទៀតប៉ុណ្ណោះលោកនឹងបរិនិព្វាន លែងមានជាតិកំណើតទៀតហើយ ។

បុគ្គលដែលបានប្រតិបត្តិបានសម្រេចដល់ថ្នាក់សោតា ឈ្មោះថាបានសម្បត្តិដ៏ឧត្តមក្រៃលែងជាជាងសម្បត្តិស្តេចចក្រពត្រាធិរាជ

ទេវតាឥន្ទ្រព្រហ្ម ព្រោះជាសម្បត្តិដែលមានដំណើរឈមឆ្ពោះទៅកាន់ព្រះនិព្វាន មិនមានទុក្ខកង្វល់ទៀតឡើយ ។

សកទាគាមិបុគ្គល បានដល់ព្រះអរិយថ្នាក់ទីពីរ លោកប្រតិបត្តិបានសម្រេចលោកុត្តរធម៌គឺ សកទាគាមិមគ្គសកទាគាមិផល អាចកាត់ផ្តាច់សំយោជនកិលេស បានបីប្រការដូចព្រះសោតាបន្នដែរ តែលោកអាចធ្វើនូវ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ ឲ្យបានស្រាលស្តើង លោកមកកើតក្នុងកាមធាតុនេះតែមួយជាតិទៀតប៉ុណ្ណោះនឹងបានសម្រេចព្រះនិព្វានហើយ ។

អនាគាមិបុគ្គល បានដល់ព្រះអរិយថ្នាក់ទីបី លោកប្រតិបត្តិបានសម្រេចលោកុត្តរធម៌ជាអនាគាមិមគ្គអនាគាមិផល អាចកាត់ផ្តាច់សំយោជនកិលេសបានប្រាំប្រការ គឺបីខាងដើមនិងពីរប្រការបន្ថែមទៀត ។

- **កាមច្ឆន្ទៈ** ការពេញចិត្តក្នុងកាម ការមានតម្រេកត្រេកត្រអាល ស្រើបស្រាលប៉ុនប៉ងបំណងប្រាថ្នាក្នុងកាមគុណទាំងឡាយក្តី ។
- **ព្យាបាទៈ** ចិត្តទោមនស្សថ្នាំងថ្នាក់ ប្រទូស្តចងអាឃាតព្យាបាទ ចំពោះសត្វសង្ខារក្តី ព្រះអនាគាបានកំចាត់បង់អស់ពីខន្ធសន្តានឥតមានសេសសល់ទៀតឡើយ ។

ពាក្យថា អនាគាមិ បានន័យថាមិនត្រឡប់មកកើតក្នុងលោកនេះទៀតទេ កាលបើអស់ព្រះជន្មពីមនុស្សនេះ លោកទៅកើតក្នុងសុទ្ធាវាសព្រហ្ម ហើយបរិនិព្វាននៅក្នុងទីនោះឯង ។

អរហន្តៈ បានដល់ព្រះអរិយបុគ្គល ដែលបានសម្រេចអរហត្តមគ្គ អរហត្តផល ជាលោកុត្តរធម៌ខ្ពស់បំផុត ជាអសេក្ខ-

បុគ្គល អស់ការសិក្សាបដិបត្តិកំចាត់កិលេសទៀតហើយ ព្រោះលោកបានផ្តាច់បង់សំយោជនកិលេសអស់ទាំងដប់ហើយគឺ ប្រាំប្រការខាងដើមនិងប្រាំប្រការទៀតគឺ ៖

- **រូបរាគៈ** ការត្រេកត្រអាលជាប់ចិត្ត ពេញចិត្ត ចំពាក់ចិត្តក្នុងភូមិឋានមនុស្ស ទេវតា ព្រហ្មមានរូបក្តី ;
- **អរូបរាគៈ** ការជំពាក់ជាប់ចិត្តក្នុងភពភូមិឋាន ព្រហ្មគ្មានរូបក្តី ;
- **ឧទ្ធច្ចៈ** ចិត្តរវើរវាយ អណ្តែតអណ្តូង រសាប់រសល់ ក្រវល់ក្រវាយ ;
- **មានះ** ចិត្តរឹងត្អឹងប្រកួតប្រកាន់ លើកដាក់ឋានៈទាបខ្ពស់យ៉ាងនេះយ៉ាងនោះ ;
- **អវិជ្ជា** ការល្ងីតល្ងង់ មិនដឹងមិនយល់ពុំស្គាល់កងទុក្ខហេតុដែលនាំឲ្យកើតទុក្ខក្តី ទាំងអស់នេះឥតមានសល់នៅក្នុងចិត្តព្រះអរហន្តទៀតទេ ។

ពួកជនណាមួយដែលព្យាយាមបដិបត្តិ កំចាត់កាត់បំបាត់បង់ឲ្យអស់ចំណងសំយោជនៈទាំងដប់ប្រការបានហើយ ដោយឥតមានសេសសល់ បុគ្គលនោះបានឈ្មោះថាជាព្រះអរហន្ត លោកបានដល់ព្រះនិព្វានខាងផ្លូវចិត្ត ជីវិតលោករស់នៅដោយសន្តិ ស្ងប់ក្សេមត្រជាក់មិនជំពាក់កករល្អក់សៅហ្មងដោយកិលេស ចិត្តលោកទាំងឡាយនោះជាឧបេក្ខា នៅក្នុងចន្លោះសុខនិងទុក្ខ បាបនិងបុណ្យ គុណនិងទោស ខុសនិងត្រូវ ទោមនស្សនិងសោមនស្សលុះអស់ព្រះជន្ម ឈ្មោះថាបាននិព្វានដោយខន្ធ មិនមានជាតិកំណើតទៀតទេ ។

• • •

សំណួរនេះ ខ្ញុំអធិប្បាយវែងឆ្ងាយអន្លាយបន្តិច ព្រោះខ្ញុំចង់បញ្ជាក់ឲ្យអ្នកបានស្តាប់យល់ចូលចិត្ត និងស្គាល់ដឹងពីប្រភេទបុថុ-ជ្ជននិងអរិយជន ឲ្យឃើញថាខុសផ្សេងពីគ្នា ។ បុគ្គលជាបុថុជ្ជន ទោះបីព្យាយាមបដិបត្តិយ៉ាងណា ក៏ឈ្មោះថានៅមិនទាន់បានឆ្លងកន្លងឲ្យផុតភព ឬនៅមិនទាន់សម្លឹងមើលឃើញទិសដៅ ដែលត្រូវទៅរកទីបំផុតភពកំណើតបាន ទោះបីជាបានសម្រេចកុសល មានកុសលឈានជាដើមក្តី ក៏ចាត់ថាជាលោកិយកុសលដែរ ជាផលផ្តល់ឲ្យបដិសន្ធិបានត្រឹមតែកាមលោក រូបលោក អរូបលោក មិនអាចមើលឃើញ ឬមានចិត្តផ្ចិតយកព្រះនិព្វានមកជាអារម្មណ៍បានឡើយ ។

ចំណែកព្រះអរិយបុគ្គល រាប់តាំងពីថ្នាក់សោតាឡើងទៅ ទោះបីការលះកិលេសរបស់លោកផ្សេងដោយឡែកពីគ្នាយ៉ាងណាក៏ដោយ កុសលដែលលោកត្រូវបានសម្រេចជាលោកុត្តរកុសល ជាផលផ្តល់ឲ្យឆ្លងកន្លងផុតចាកលោកិយ ជាវិវដ្តគាមិនីកុសល មិនវិលត្រឡប់មកកាន់អកុសលទៀតទេ ។ ព្រះអរិយបុគ្គល មានព្រះសោតាបន្នជាដើម លោកអាចកំណត់កត់សម្គាល់យល់ប្រាកដមានគោលដៅដឹងពីដំណើរជីវិតរបស់លោក គឺព្រះនិព្វានឥតមានងាករេ ឬសង្ស័យអ្វីសោះឡើយ ។ ព្រះសោតាក្តី, សកទាគាក្តី, អនាគាមិក្តី ទោះបីជាសេក្ខបុគ្គលនៅសិក្សាបដិបត្តិដើម្បីកំចាត់បង់កិលេស ដែលសេសសល់ឲ្យអស់ដោយដាច់ខាតយ៉ាងណា ក៏ដំណើរជីវិតរបស់លោក មិនវិលត្រឡប់មកកាន់ទីថយថោក ទុគតិ, វិនិបាត, នរក, ប្រេត, តិរច្ឆាន, អសុរកាយទៀតឡើយ ហើយពាក្យថាអរិយបុគ្គលតាំងពីសោតា, សកទា, អនាគា, អរហន្ត ចាត់

ថាជាសមណៈទីមួយ, សមណៈទីពីរ, សមណៈទីបី, សមណៈទីបួន កើតមានតែក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា សាសនាដ៏ទៃមិនអាចកើតមានជាដាច់ខាត ។

ការសួររបស់ខ្ញុំឃើញថាវែងឆ្ងាយពេកហើយ ការឆ្លើយមកទាំងប៉ុន្មាន ខ្ញុំបានស្តាប់យល់ចូលចិត្តល្មមសមគួរហើយដែរ ដូច្នេះខ្ញុំសូមឲ្យលោកជួយអធិប្បាយសេចក្តីនៃ " **ធម្មទោសទាំងបួនប្រការ** " បញ្ជាក់ថែមទៀត ដើម្បីឲ្យបានចូលចិត្តយល់កាន់តែច្បាស់ឡើង ។

តាមពិតសេចក្តីដែលមានក្នុង " **ធម្មទោសទាំងបួនប្រការ** " ដែលបានស្តាប់បានអានមក ក៏ហាក់បីដូចជាបានយល់ចូលចិត្តហើយដែរ ខ្ញុំគ្រាន់តែសរសេរបញ្ជាក់បន្ថែម និងលើកយកបទកំណាព្យខ្លះដើម្បីជាការងាយស្រួលក្នុងការអាន និងការស្តាប់ចាប់យកសេចក្តីបន្ថែមទៀត ។

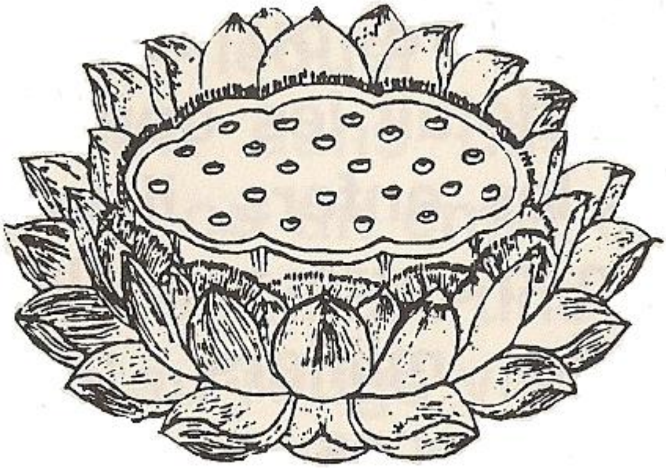

អធិប្បាយបញ្ជាក់

១. ឧបនីយតិ លោកោ អទ្ធុវោតិ
សត្វលោកមិនទៀង ត្រូវជរានាំទៅកាន់មរណៈ ។

ពាក្យថាសត្វលោក សំដៅយក នរក, ប្រេត, តិរច្ឆាន, អសុរកាយ, មនុស្ស, ទេវតា, ឥន្ទ្រ, ព្រហ្ម, យមយក្ស, នាគ, គ្រុឌ, គន្ធព្វ, កុម្ភណ្ឌ, អាសុរ ដែលរស់នៅក្នុងភពភូមិឋាន និងមានចិត្តជាប់ជំពាក់ ប្រកាន់ស្អិតដោយវត្ថុកាមនិងកិលេសកាម ។

ពាក្យថាមិនទៀង បានដល់ការប្រែប្រួល ផ្លាស់ប្តូរមិននៅនឹងនរមានដំណើររំកិលចូលទៅ ខិតកាន់តែកៀកកិតជិតទៅរក ។ វត្ថុមានជីវិតក្តី ឥតវិញ្ញាណក្តី ដែលកើតប្រាកដមានមកហើយឥតបានតាំងនៅជាប្រក្រតីទៅតាមសភាពដើមជាយ៉ាងណា ក៏តាំងនៅ

ជាយ៉ាងនោះសោះឡើយ គ្រប់ខណៈបានបញ្ជាក់ឲ្យឃើញច្បាស់អំពីភាពមិនទៀងគឺ **ឧប្បាទៈ** ការកើតឡើងប្រាកដ, **ឋិតិ** ការតាំងនៅ, **ភង្គៈ** ការបែកធ្លាយរលត់រលាយទៅ គ្រប់តែខណៈទាំងរូបធម៌និងនាមធម៌ រមែងមានសភាពស្មើគ្នា ។

សត្វលោក ទោះបីផ្សេងដោយឡែកពីគ្នា ដោយភេទ ជាតិកំណើត ភពភូមិឋាន ឋានៈតំណែងនាទីយសស័ក្តិ ឫទ្ធិអំណាចភោគសម្បត្តិ រូបរាងកាយ មានខន្ធប្រាំ ខន្ធបួន ខន្ធមួយ ជាសញ្ញីសត្វក្តី ជាអសញ្ញីសត្វក្តី គ្រប់សត្វទាំងនោះសុទ្ធតែមិនទៀងតាំងពីបដិសន្ធិកាលមកម្លេះ ដូចជា ជលាពុជៈកំណើត កំណើតមនុស្ស កើតក្នុងគភ៌មាតាក្តី កំណើតតិរច្ឆានកើតនៅក្នុងពោះមេវាក្តី អណ្ឌជៈកំណើត កំណើតសត្វកើតនៅក្នុងស៊ុតក្តី សំសេទជៈកំណើត កំណើតសត្វកើតចេញអំពីញើសក្អែលក្តី ពួកភូមិទេវតារុក្ខទេវតាជាន់ទាបពួកខ្លះ ជាអទិស្សមានកាយ ក៏មានកំណើតប្រហាក់ប្រហែលនឹងមនុស្ស គឺត្រូវកើតនៅក្នុងផ្ទៃមាតាដូចគ្នាដែរ កំណើតដូចពោលមកនេះ សុទ្ធតែត្រូវប្រែប្រួលផ្លាស់ប្តូរ រំកិលទៅតាមកាលវេលាជាដ៏រាប ។

ដូចជាកំណើតមនុស្សយើង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់សម្តែងថា[១] ពួកសត្វកាលចូលមកកើត ឬថាចាប់តាំងពីមានកំណើតក្នុងផ្ទៃមាតាដំបូងឡើយជាកលលៈ ការកកាញ់បានជាទឹកសើម ល្អិតឆ្មារស្មើនឹងប្រេងល្ងជាប់នៅលើចុងសរសៃសក់ដែលគេ

---

(១) **បិដកលេខ ៦៤**, **ខុទ្ទកនិកាយ មហានិទ្ទេស ជរាសុត្តនិទ្ទេស ទី ៦ ទំព័រ ២២៥ ។**

រលាស់ចោលអស់រយៈប្រាំដងហើយ នៅសល់តែជាតិសើមយ៉ាងណា រូបសត្វលោកកកើតជាគ្រាដំបូងក៏យ៉ាងដូច្នេះឯង តាំងនៅជាសភាពបែបនេះអស់រយៈប្រាំពីរថ្ងៃ ទើបប្រែបានជាអម្ពុទៈ ក្លាយមកជាទឹករាវ ៗ បានប្រាំពីរថ្ងៃ ទើបប្រែមកជាបេសិ ក្លាយទៅជាកកដូចជាទឹកសំណខាប់ តាំងនៅបានជាសភាពបែបនោះប្រាំពីរថ្ងៃ ទើបប្រែទៅជាឃនៈ កកទៅជាដុំសាច់ រូបកកទៅជាដុំសាច់តាំងនៅបានប្រាំពីរថ្ងៃ ទើបផ្លាស់ប្តូរទៅជាបញ្ចសាខា ការដុះចេញបានជាក្បាលមួយ ដៃពីរជើងពីរ ក្នុងរយៈកាលសាមសិបប្រាំថ្ងៃនេះរូបតាំងនៅបាន ដោយកុសលវិបាកជាបច្ច័យ ជាសភាវធម៌ឧបត្ថម្ភទំនុកបម្រុងឲ្យរូបកើតកើនចម្រើនទៅបាន ប៉ុន្តែបានត្រឹមរយៈកាលប៉ុណ្ណឹង បើសត្វលោកបានកសាងសន្សំកុសលមកតិច ឬថាអស់ឥតមានកុសលវិបាកជាបច្ច័យទំនុកបម្រុងតទៅទៀត ក៏ជាហេតុបណ្តាលឲ្យសត្វនោះ អស់ជីវិតរបូតរលូតចេញចាកគភ៌ មិនអាចរង់ចាំដល់កាលប្រសូតចេញមកបាន ។ ក្នុងរយៈវេលាសាមសិបប្រាំថ្ងៃ គឺជាកុសលវិបាកតែម្យ៉ាង បើសត្វណាមានកុសលសន្សំសាងមកច្រើន មានកម្លាំងអាចកាត់បង់ មិនមានអកុសលវិបាកចូលមកបៀតបៀនបានទេ រូបក៏អាចមានចលនា កើតកើនចម្រើនបានជាបសាទរូប ដូចជាភ្នែក ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កាយ ជីវិតៈ ហទយៈ ភេទជាប្រុសឬភេទជាស្រី បានពេញលក្ខណៈមិនខ្វះខាត ។

ប៉ុន្តែក្នុងរយៈតមក កុសលវិបាកមានកម្លាំងខ្សោយ អកុសលវិបាកចូលជ្រៀតជ្រែកបានរមែងធ្វើឲ្យបសាទរូប មិនគ្រប់គ្រាន់ឥតពេញបរិបូណ៌ ដូចជាធ្វើឲ្យភ្នែកខ្វាក់ ត្រចៀកថ្លង់ ច្រមុះឆែប ទៅ

ជាគនិយាយមិនកើត វិកលចរិតចិត្តគំនិតមិនប្រក្រតី កំបុតជើងដៃយ៉ាងនេះជាដើម ។

សេចក្តីរៀបរាប់មកដោយសង្ខេបនេះ បញ្ជាក់ឲ្យឃើញពីភាពប្រែប្រួល ផ្លាស់ប្តូររបស់សត្វលោកមានមករហូតចាប់តាំងពីកកាញ់មានកំណើតនៅក្នុងគភ៌ជាដំបូងមកម្ល៉េះ ។ លុះដល់ពេលកើតចេញពីផ្ទៃមាតាមក រូបរាងកាយអាយុជីវិតនេះ ចេះតែប្រែប្រួលផ្លាស់ប្តូរពីសភាពមួយទៅកាន់សភាពមួយ ដូចជាអំពីទារកទារិកាឈានចូលដល់កុមារាកុមារី យុវជនយុវតី ទៅតាមវ័យជាបឋមវ័យ មជ្ឈិមវ័យ បច្ឆិមវ័យ រហូតដល់មានឈ្មោះថាជាលោកយាយលោកតា ទើបនាំគ្នាសម្គាល់ថាជា **ជរា** ព្រោះមើលឃើញច្បាស់ពីអត្តភាពរូបរាងកាយ ដែលក្លាយពីសក់ខ្មៅទៅសក់ស សម្បុរល្អរលើបរលោងក៏ប្រែទៅជាស្រអាប់បែកស្រកាស្វួតកក្រោះ ស្បែកធ្លាប់តែរឹងតឹងក្លាយទៅជាជ្រីវជ្រួញយុលយារទៅ ភ្នែក ត្រចៀក ច្រមុះ អណ្តាត កម្លាំងកាយ ចេះតែថមថយខ្សោយចុះទៅជាលំដាប់ ។ ភាពចាស់ជរាដែលសម្តែងឲ្យឃើញប្រាកដច្បាស់យ៉ាងដូច្នេះ ក៏មកអំពីភាពមិនទៀងដែលបញ្ជាក់ឲ្យឃើញពីលក្ខណៈនៃការឈានរំកិលខិតជិតចូលដល់កាន់យកនោះឯង ។

កុំថាឡើយជាមនុស្សជាសត្វ ដែលមានកំណើតក្នុងផ្ទៃមាតាសូម្បីតែឧបបាតិកៈជាអបាយិកសត្វដូចជានរក ប្រេត ទេវតា ឥន្ទ្រព្រហ្ម ក៏ឋិតនៅក្នុងសភាពមិនទៀង ។ សត្វនរកត្រូវរងទុក្ខវេទនាស្លាប់កើត ៗ ស្លាប់យ៉ាងឆាប់រហ័សទៅតាមផលកម្មរបស់ខ្លួន ។ ពពួកទេវតាព្រមទាំងព្រហ្មមានរូបក្តី ព្រហ្មឥតរូបក្តី រស់នៅប្រកប

ដោយសេចក្តីសុខ បរិបូណ៌ដោយសម្បត្តិទិព្វ មានអាយុកាលតាំងពីប្រាំរយឆ្នាំទិព្វជារៀងដល់ទៅមួយម៉ឺនប្រាំមួយពាន់ឆ្នាំទិព្វក្តី ពួកព្រហ្មមានអាយុតាំងពីកន្លះឬមួយកប្ប ប្រាំរយកប្ប រហូតដល់ទៅប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់កប្បក្តី ទោះបីមានអាយុច្រើនយ៉ាងនេះក៏ដោយគង់ត្រូវនៅក្នុងសភាពមិនទៀងនាំទៅ ឈានរំកិលខិតចូលទៅជិតទៅតាមលំដាប់កាលវេលា គឺការអស់ទៅ សូន្យទៅនៃអាយុជីវិតទីបំផុតក៏ត្រូវច្យុតចាកភពភូមិឋានរបស់ខ្លួន ។ ដូច្នេះពាក្យថាមិនទៀង ជាហេតុកៀងបញ្ចូលប្រមូលឲ្យចូលទៅកាន់ជរា និងការអស់ទៅសូន្យទៅគឺសេចក្តីស្លាប់ ។ សេចក្តីស្លាប់ បានដល់ការសូន្យសោះអស់ទៅនៃអាយុជីវិត ការបែកធ្លាយរាងកាយ ។ តាមធម្មតាយើងតែងយល់ថា ការស្លាប់នេះលុះតែរាងកាយដេកស្តូកស្តឹងរឹងកំប្រឹងលែងដកដង្ហើមចេញចូល ទើបចាត់ជាការស្លាប់ ប៉ុន្តែសេចក្តីស្លាប់នេះលោកចែកជាបីយ៉ាងគឺ ៖

១. **ខណិកមរណៈ** សេចក្តីស្លាប់គ្រប់ខណៈចិត្ត ;
២. **សម្មតិមរណៈ** សេចក្តីស្លាប់ដោយសន្មតិ ;
៣. **សមុច្ឆេទមរណៈ** សេចក្តីស្លាប់ដោយការផ្តាច់ផ្តិល ។

១. សេចក្តីស្លាប់គ្រប់ខណៈចិត្ត បានដល់តំណនៃជីវិត គឺការរស់នៅនេះជាចលនាប្រព្រឹត្តទៅរបស់ចិត្តដែលមានតំណតភ្ជាប់គ្នាមិនដាច់ គឺកើតឡើងក៏រលត់ទៅវិញគ្រប់ខណៈ ។ ខណៈមុនកើតឡើងហើយរលត់ទៅ ជាបច្ច័យឲ្យខណៈខាងក្រោយកើតបន្តបន្ទាប់ជារៀងរហូតទៅ ប្រៀបដូចបណ្តាញនៃខ្សែទឹករលកដែលយើងចោលភ្នែកក្រឡេកមើលឃើញអំពីចម្ងាយឯនាយពាក់កណ្តាលទន្លេ

ឬសមុទ្រ យើងតែងនឹកគិតថា បណ្ដាញខ្សែទឹករលកបានបណ្ដោញគ្នាមករកច្រាំង គឺជាទឹករសាត់មកតាំងពីកណ្ដាលទន្លេឬសមុទ្រមក ប៉ុន្តែតាមការពិតពុំមែនដូច្នោះទេ ព្រោះទឹករលកជាចង្វាក់មុនកើតឡើង ប៉ោងខ្ពស់ឡើងហើយក៏ស្រកស្រុតរលត់បែកទៅវិញយ៉ាងឆាប់រហ័ស បណ្ដាលឲ្យខ្សែទឹកជាបន្ទាប់ប៉ោងឡើងជារលកចង្វាក់ក្រោយត ៗ មក រហូតធ្វើឲ្យយើងមើលឃើញថា ជាខ្សែទឹករលកជាប់គ្នាតាំងពីកណ្ដាលទន្លេឬសមុទ្រមកម្លេះ ប៉ុន្តែរលកដែលមកប៉ះផ្ទប់នឹងច្រាំង ក៏ជាទឹកដែលនៅជិតជាប់នឹងមាត់ច្រាំងនោះឯងដែលជារលកចង្វាក់ក្រោយបង្អស់ យ៉ាងណាមិញ ជីវិតសត្វលោកក៏ដូច្នោះដែរ ខណៈមុនកើតឡើងហើយក៏សូន្យសោះអស់ទៅ ខណៈក្រោយកើតបន្តជាប់ដូចខ្សែទឹករលក ដែលប៉ោងឡើងបែកទៅវិញបន្តបន្ទាប់គ្នានោះឯង ដូច្នេះទើបលោកចាត់ថា ការស្លាប់តាមខណៈ (កាលវេលា) ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត រូបដែលកើតឡើងជាដំបូងដូចជាកលលៈរូប កើតឡើងតាំងនៅបានត្រឹមតែប្រាំពីរថ្ងៃ អម្ពុទៈរូបក៏កើតឡើង, កលលៈរូប ក៏រលាយសូន្យសោះបាត់ឈ្មោះអស់ទៅ ។ ការសម្លាប់ត ៗ គ្នា ដូចជាភាពកុមារាកុមារីមានប្រាកដហើយ ភាពជាទារកទារិកាក៏ត្រូវសូន្យសោះអស់ទៅ បានន័យថា ការកើតនិងការរលត់ជាបន្តបន្ទាប់ គឺទៅតាមលំដាប់នៃសភាវធម៌ព្រមទាំងកាលវេលានេះហើយចាត់ថាជា **ខណិកមរណៈ** ។

២. ការស្លាប់ដោយសន្មតិ បានដល់ការស្លាប់របស់បុថុជ្ជន ឬការស្លាប់របស់ពពួកសត្វទាំងឡាយដែលជាលោកិយវិស័យ ស្លាប់ដោយការអស់ខ្យល់ដង្ហើមចេញចូល ភ្លើងធាតុរលត់ជីវិតរលាយរាងកាយបែកធ្លាយ ឥតមានចលនាឥរិយាបថកម្រើកតទៅទៀតបានក្ដី

ការច្យុតឃ្លាតចាកភពភូមិឋានរបស់ពួកទេវតា ឥន្ទ្រ ព្រហ្មក្តី ការស្លាប់របស់ពួកនរក ប្រេត អសុរកាយក្តី ការស្លាប់ដូច្នេះហៅថា សម្មតិមរណៈ គឺការស្លាប់ដោយសន្មតិ ត្រូវត្រឡប់កើតទៀតក្នុងសំសារវដ្ត តាមយថាកម្ម អន្ទោលទៅអន្ទោលមករកទីបំផុតជាតិកំណើតមិនបានឡើយ ចាត់ថាជា **សម្មតិមរណៈ** ។

៣. ការស្លាប់ដោយឥតមានអ្វីសេសសល់នៅ បានដល់ការលះកិលេស ឬការកំចាត់បង់កិលេសរបស់ព្រះអរិយៈ តាំងពីថ្នាក់សោតាបន្នរហូតដល់ព្រះអរហន្ត កិលេសណាដែលលោកលះបង់កំចាត់ចោលហើយ កិលេសទាំងនោះរមែងសូន្យសោះអស់ពូជមិនអាចកើតឡើងមកទៀតបាន ជីវិតព្រះអរហន្តទាំងឡាយ កាលលោកសុគតហើយ (បរិនិព្វាន) ឥតមានជាតិកំណើត ក្នុងភពតូចភពធំទៀតទេ ទើបចាត់ថាជា **សមុច្ឆេទមរណៈ** ។

ពាក្យថាសត្វលោកមិនទៀង ត្រូវជរានាំទៅកាន់មរណៈនោះ បានដល់សេចក្តីស្លាប់ខាងដើមគឺ ប្រការទី ១ និងប្រការទី ២ នោះឯង ។

ជីវិតសត្វលោកកើតមកហើយ តែងតែប្រែប្រួលផ្លាស់ប្តូររំកិលទៅតាមកាលវេលា, កាលវេលាទំពារស៊ីអាយុជីវិតរបស់សត្វទាំង - ឡាយ បានន័យថា ថ្ងៃយប់ខែឆ្នាំចេះតែវិវដ្តទៅ, អាយុជីវិតចេះតែខើចអស់ទៅ គឺចេះតែថយចុះពីច្រើនមករកតិច ដែលរាប់ថាកើនឡើងចម្រើនឡើង បានដល់ការកើនចម្រើនខិតចូលជិតដល់ទីបញ្ចប់គឺចុងបំផុតនៃអាយុជីវិត អស់មានអ្វីឲ្យចម្រើនកើនកំណត់រាប់តទៅទៀតបាន ។ ការដែលថយចុះអស់ទៅនៃជីវិត ការកើនចម្រើន

ដល់ចុងបញ្ចប់ក្តី ទាំងនេះសុទ្ធតែជាសភាពមិនទៀង កៀងបញ្ចូលជីវិតទៅរកសេចក្តីស្លាប់ស្មើដូចគ្នាដែលសព្វសត្តាគ្មានសត្វណា អាចគេចវេះជៀសរត់បាន ។

មរណជីវិត

បទពាក្យប្រាំបី

នាយគង្វាលគោកៀងគោឲ្យទៅ ឆ្ពោះកាន់គោលដៅគឺទីគោចរ
វាលស្មៅមានទឹកសន្ទឹកខៀវល្អ ធ្វើឲ្យហ្វូងគោត្រេកអរសប្បាយ ។
រីឯជរានិងមច្ចុរាជ មានឫទ្ធិអំណាចលើសត្វទាំងឡាយ
កៀងនៅអាយុជីវិតរូបកាយ សត្វទីជិតឆ្ងាយក៏យ៉ាងនោះដែរ ។
ធ្វើឲ្យរូបកាយសត្វចាស់គ្រាំគ្រា ដាក់ទណ្ឌអាជ្ញារាល់យប់ថ្ងៃខែ
សត្វលោកមិនអាចប្រកែកបានទេ គ្រប់រូបតែងវេជ្រកាន់មរណៈ ។

ភាពមិនទៀង

បទពាក្យប្រាំបួន

អនិច្ចា បានន័យថា ការប្រួលប្រែ
ឥតទៀងទេ រេទៅតាម កាលវេលា
ថ្ងៃនិងយប់ ឥតឈប់ឈរ ផ្លាស់វេនគ្នា
បង្កើតជា បានឈ្មោះខែ ហែចូលឆ្នាំ ។
តាមចំណាំ ចាំសម្គាល់ យល់ធម៌ពិត
ជីវិតសត្វ តែងវិបត្តិ ខ្វាត់ប្រែទៅ
ឥតមានអ្វី ឲ្យទៀងទាត់ ប្រាកដនៅ

• • •

រូបកាយត្រូវ	ឈានចូលទៅ	ដល់ជរា	។
ជរាតែង	កៀរប្រមូល	បញ្ចូលសត្វ	
ជួបវិបត្តិ	មិនអាចគេច	រត់ផុតបាន	
សព្វសត្តា	ត្រូវមរណា	វិនាសប្រាណ	
គ្រប់ភូមិឋាន	គេចមិនបាន	សោះឡើយណា ។	

២. អតាណោ លោកោ អនភិស្សរោ

សត្វលោកមិនមានគ្រឿងការពារ មិនមានទីពឹងឡើយ ។

ពាក្យថាសត្វលោកឥតមានគ្រឿងការពារ បានសេចក្តីថា មិនអាចការពារតទល់ធន់ស៊ូធ្វើសឹកសង្គ្រាមទាមទារ តតាំងប្រឆាំងប្រកែក យកជ័យជំនះអំពីសេនា ឬអាជ្ញារបស់មច្ចុរាជបានទេ ។ ទោះបីជាព្រះរាជា ឬអ្នកគ្រប់គ្រងមានអំណាចឫទ្ធិចេស្តាបារមីប្រកបដោយពលសេនាទាហាន មានអាវុធយុទ្ធោបករណ៍ដ៏ទំនើបព្រមទាំងស្បៀងអាហារ រក្សាទុកផ្គត់ផ្គង់បម្រុងការពារតតាំងប្រឆាំងតប ឬក៏ការពារដោយគ្រឿងក្រោះ ជីករូងធ្វើរណ្តៅសាងកំពែងហ៊ុមព័ទ្ធកុំឲ្យមច្ចុរាជចូលទៅទន្ទ្រានរុករានបៀតបៀនមិនបាននោះ ពុំមានសោះឡើយ ។

សូម្បីជាចង់រត់គេចរកទីពួនជ្រក ញកភ្នំក្រំថ្ម សមុទ្របឹងបួរ អូរត្រពាំង ទន្លេអណ្តូងស្រះ លើគោកក្នុងទឹក ឮដ៏លំហមេឃចង់ជ្រែកទៅក្នុងបាតសមុទ្រទៅឲ្យផុតដល់ឋានបាតដាល ក្រោមដី ដើម្បីរកទីជ្រកកោនពួនអាស្រ័យ ឲ្យផុតអំពីគ្រោះថ្នាក់ភយន្តរាយឆ្ងាយពីមរណៈនោះមិនមានសោះទេ ។

ពាក្យថា មិនមានទីពឹង បានន័យថាមិនអាចរកយកវត្ថុអ្វីក្នុងលោកិយនេះ មកជាទីពឹងពាក់ពំនាក់អាស្រ័យ ជួយឲ្យផុតចាកទុក្ខភ័យ លែឲ្យឈ្នះសង្គ្រាមមច្ចុរាជដែលមានសេនាច្រើននេះបានឡើយ ។ ចុះសេនាមច្ចុរាជគឺអ្វីខ្លះទៅ ? សេនាមច្ចុរាជគឺ ៖ **ជាតិ, ជរា, ព្យាធិ, មរណៈ** សេនាទាំងបួននេះ ជាគ្រោះថ្នាក់ដែលតាមត្របាក់កៀកកិតជិតកាយ សព្វសត្វទាំងឡាយ គ្រប់ពេលវេលាឥតមានលើកលស់ដោះលែង បន្ធូរបន្ថយមួយវិនាទីក៏ទេដែរ ។ សេនាទីមួយគឺជាតិ បានដល់ការយោនយកកំណើត ការកើតតែងប្រលោមលួងលោម សត្វលោកគ្រប់រូបកាយឲ្យសប្បាយភ្លាំងភ្លេចស្មារតី មាតាបិតា មេបា កាលបើឃើញកូនកើតមក ក៏រមែងមានសេចក្ដីរំភើបត្រេកអរសាទរក្នុងដួងហឫទ័យ ខំពោលស្រដីប្រាប់គេឯងថា ខ្ញុំបានកូនប្រុសឬខ្ញុំបានកូនស្រី ។ ពោលដោយខ្លីសត្វលោក សប្បាយរីករាយនឹងជីវិត ជាតិកំណើត ទោះបីជាជីវិតខ្លួនក្ដី អ្នកដទៃក្ដី ។ តែតាមពិតសេនាទីមួយគឺជាតិនេះហើយដែលធ្វើឲ្យសត្វលោកវង្វេង ស្លុងគំនិតឥតបានគិតដល់អ្វីជាសេចក្ដីទុក្ខភ័យនឹងមានមកចំពោះមុខ ម្ល៉ោះហើយជាតិនេះឯងតែងកៀរប្រមូលបញ្ជូលទៅរកជរា, ជរានាំចូលដល់ព្យាធិ, ព្យាធិនាំចូលទៅកាន់មរណៈដែលម្នាក់ ៗ ត្រូវតែទទួលដោយមិនអាចចៃករំលែក ស្រែករកជំនួយមកជួយរំដោះសម្រាលគ្នាបាន ។

ព្រះរាជា មានពលសេះ ពលដំរី ពលទាហាន មានសេនាអាមាត្យ ស្រីស្នំកំដរឆ្វេងស្ដាំ មានឫទ្ធិអំណាចអាចពឹងពាក់ពំនាក់អាស្រ័យបានក្នុងពេលធ្វើសឹកសង្គ្រាម និងពឹងពំនាក់ជាជំនួយក្នុងកិច្ចការងារតាមបំណងប្រាថ្នារបស់ខ្លួនបានក៏ពិតមែនហើយ តែក៏មិន

អាចពឹងជំនួសបាន ឬជួយឲ្យផុតរួចអំពីចាស់ ឈឺ ស្លាប់នោះឥតអង្គីមានឡើយ ព្រោះរបស់ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែត្រូវចាញ់ឫទ្ធិអំណាចសេនាមច្ចុរាជស្មើដូចគ្នា ។

ជាការពិតណាស់ក្នុងលោកនេះ កិច្ចការខ្លះយើងអាចរំលែកចែកជួយគ្នាពឹងពាក់ពំនាក់អាស្រ័យ ដោយកម្លាំងកាយខ្លះ កម្លាំងទ្រព្យខ្លះបាន ប៉ុន្តែការចាស់ឈឺស្លាប់នេះម្នាក់ ៗ ត្រូវតែទទួល ។ មាតាបិតា ស្វាមីភរិយា បងប្អូនកូនចៅ ញាតិផៅសន្តាន មិត្រសាលោហិតជិតឆ្ងាយ ក៏មិនអាចចែករំលែកយក ឬក៏សម្រាលការឈឺចុកចាប់ សេចក្តីស្លាប់ ពីគ្នាសូម្បីបន្តិចបន្តួចក៏មិនបាន ភោគសម្បត្តិ លាភ យសស័ក្តិ អំណាច អាចយកទៅគម្រាមកំហែងដោះដូរ ទិញចែករំលែកពីមួយទៅមួយ ឬអាចយកទៅសូកប៉ាន់បង្ខិលស្មារតីឲ្យមនុស្សវង្វេងបាន តែក៏មិនអាចយកទៅសូកប៉ាន់អង្វរករសូមឲ្យរួចពីអាជ្ញាទណ្ឌមច្ចុរាជបានឡើយ ។ ការពឹងពាក់វេជ្ជបណ្ឌិត ឬថ្នាំដែលផលិតចេញអំពីវេជ្ជសាស្ត្រឬវេជ្ជកម្មផ្សេង ៗក្តីក៏បានត្រឹមមួយពេលមួយខណៈ មួយរយៈកាលប៉ុណ្ណោះឯង ព្រោះវេជ្ជបណ្ឌិតក៏លោកពុំអាចមានពំនឹងពឹងអាស្រ័យបាន សូម្បីតែខ្លួនលោកទាំងឡាយនោះក៏ត្រូវបែកធ្លាយរំលាយខន្ធ ទៅកាន់បរលោកនាយដែរ ។ ដូច្នេះទើបបញ្ជាក់ឲ្យយល់ចូលចិត្តពិតប្រាកដថាសត្វលោករស់នៅអនាថា ឥតមានគ្រឿងការពារ រស់ដោយកំព្រារងាឥតជម្រកជ្រកពឹងពួន ។

គាថាធម្មបទ ទណ្ឌវគ្គោ

(បិដកលេខ ៥២ ទំព័រ ៤៩)

• • •

ន អន្តលិក្ខេ នសមុទ្ទ មជ្ឈេ
ន បព្វតានំ វិវរំ បវិស្ស
ន វិជ្ជតី សោ ជគតិប្ប ទេសោ
យ ត្ថដ្ឋិតំ នប្បសហេយ្យ មច្ចុ ។

បុគ្គលទៅឰដ៏អាកាស ក្នុងកណ្ដាលសមុទ្ទ កាន់ចន្លោះនៃភ្នំទាំងឡាយ ក៏មិនរួចចាកសេចក្ដីស្លាប់បាន ព្រោះប្រទេសលើផែនដីដែលបុគ្គលឋិតនៅហើយ សេចក្ដីស្លាប់គ្របសង្កត់មិនបាននោះ មិនដែលមានឡើយ ។

គេចមិនផុត រត់មិនរួច

បទពាក្យប្រាំពីរ

បុគ្គលអ្នកមានឫទ្ធិចេស្ដា សម្រាលកាយាបំបាំងប្រាណ
ហោះទៅឰដ៏អាកាសបាន ឬចង់ទៅទីឋានដទៃ ។
ទោះបីមុជចូលបាតសមុទ្រ ចង់ជ្រែកឲ្យផុតហួសផែនដី
រូងភ្នំឬក៏គុម្ពោតព្រៃ ក្រោមមេឃលើដីនោះយ៉ាងណា ។
ក៏មិនអាចគេចផុតរត់បាន រំដោះកាយប្រាណបានពីមារ
ក្រោមមេឃលើផ្ទៃនៃពសុធា សត្តាមិនអាចគេចស្លាប់បាន ៕

ឥតជម្រកជ្រកអាពោរ

បទពាក្យប្រាំបួន

សត្វក្នុងលោក ឥតជម្រក ជ្រកអាស្រ័យ

...

គ្មានពំនឹង ពឹងលាក់ខ្លួន ពួនគេចភ័យ
តែងពើបពះ ជួបប្រទះ ក្នុងលោកិយ
គ្រោះថ្នាក់ភ័យ មិនអាចលៃ ការពារបាន ។
ភ័យប្រាកដ នាំតក់ស្លុត រន្ធត់ចិត្ត
ភ័យនោះពិត កើតចេញបាន ពីមច្ចុមារ
ទោះចង់រត់ គេចឲ្យផុត ដល់ទីណា
មនុស្សទេវតា ទាំងព្រហ្មា មិនបានឡើយ ៕

៣. អស្សកោ លោកោ សព្វំ បហាយ គមនីយន្តិ សត្វលោកសុទ្ធតែគ្មានអ្វីជារបស់ខ្លួន សុទ្ធតែត្រូវលះរបស់ទាំងពួងដូច្នេះ ។

ព្រះធម្មទ្ទេសទីបី ព្រះជិនស្រីឈ្នះមារ ព្រះអង្គទ្រង់សម្ដែងបង្ហាញឲ្យសព្វសត្វបានយល់ចូលចិត្តអំពីពាក្យថា ខ្លួននេះឲ្យបានពិតប្រាកដ កំណត់យល់ស្គាល់ដោយបញ្ញាវែកញែកចែកចេញឲ្យឃើញទៅជាប្រការដែលផ្ទុយអំពីគោលគំនិតទស្សនៈរបស់លោកិយនិយម ។

សត្វលោកគ្រប់រូប តែងមានចិត្តប្រកាន់ស្អិត ស្លុងគំនិតប្រកាន់សម្គាល់យល់ថាជាខ្លួន, ជាប្រាណ, ជាជីវិត, ជាសត្វជាបុគ្គល, ជាយើង, ជារបស់យើងដូច្នេះជាដើម ។ យ៉ាងដូច្នេះហើយ ទើបនាំគ្នាស្លុងគំនិតចូលចិត្តប្រកាន់ស្អិតផ្ទុយពីព្រះពុទ្ធដីកាដែលព្រះអង្គទ្រង់បានត្រាស់ថា សត្វលោកឥតមានអ្វីជារបស់ខ្លួន ។

ត្រង់ដែលសត្វទាំងឡាយ សម្គាល់ថាជាកាយជាប្រាណយើង គេសត្វបុគ្គលនោះគឺជា លោកបញ្ញតិ ជាការសន្មតកំណត់ឡើង ជាលោកវោហារក្នុងការពោលស្តីប្រាស្រ័យទាក់ទង ទៅតាមភាសាជាតិប្រទេសភូមិស្រុកប៉ុណ្ណោះឯង ដើម្បីឲ្យងាយស្រួលក្នុងការពោលស្តី ប្រាស្រ័យនិយាយទំនាក់ទំនងរវាងគ្នានិងគ្នា ។ ដែលព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សម្តែងថា មិនមែនអ្វីជារបស់ខ្លួននោះ គឺចង់បញ្ជាក់ឲ្យឃើញថា អ្វី ៗ ទាំងអស់ដែលសត្វលោកធ្លាប់តែប្រកាន់ហួងហែងថាជារបស់ខ្លួននោះ វាពុំបានលុះទៅតាមអំណាច មិនអាចស្តាប់បង្គាប់ ឬហាមប្រាមហួងហែងថា កុំឲ្យជាយ៉ាងនេះឬក៏ជាយ៉ាងនោះ តាមបង្គាប់បញ្ជាចំណង់ចំណូលរបស់ចិត្តបានឡើយ។

ធម្មុទ្ទេសទីមួយ ទីពីរ ព្រះអង្គបានបញ្ជាក់ឲ្យឃើញស្គាល់ដឹងយល់ច្បាស់ប្រាកដហើយថា សត្វលោកមិនទៀង ត្រូវជរានាំចូលកាន់មរណៈ ។ ត្រង់ពាក្យថាមិនទៀងក្តី, ជរាក្តី, មរណៈក្តី តើសត្វលោកចង់បាន ចង់ជួបប្រទះ ទទួលយកដូច្នោះដែរឬទេ ? ប្រាកដជាអត់ចង់ហើយ ! ទោះបីជាចង់ក្តី មិនចង់ក្តី ក៏ត្រូវតែជួបប្រទះគេចមិនផុតរត់មិនបានហាមប្រាមមិនកើត មិនអាចឃាត់ឃាំងរាំងរាបញ្ជាប្រាប់តាមចំណង់ប្រាថ្នាបាន ។ ត្រង់ដែលអត្តភាពនេះមិនស្តាប់បង្គាប់ មិនឋិតនៅក្រោមអំណាចចំណូលចំណង់ចង់ប្រាថ្នារបស់សត្វលោកបាននេះឯង ទើបចាត់ថាជា **អនត្តា** មិនមែនជារបស់ខ្លួន ។ សូម្បីតែអត្តភាពនៃរូបកាយនេះ ហាមប្រាមរាំងរាការពារមិនឲ្យចាស់ឈឺស្លាប់ ក៏មិនបានទៅហើយ ចាំបាច់ពោលឡើយដល់ទ្រព្យសម្បត្តិ យសស័ក្តិ តំណែងនាទី អំណាច ភពភូមិឋាននោះ ។

• • •

សត្វលោកត្រូវតែលះរបស់ទាំងពួងហើយទៅដូច្នេះ មាតាបិតា បុត្រភរិយាស្វាមីបងប្អូនញាតិមិត្រសាច់សាលោហិតជិតឆ្ងាយ ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តស្និទ្ធស្នាល ធ្លាប់ឈឺឆ្អាលពឹងពាក់រកគ្នាដោយកិច្ចធុរៈផ្សេង ៗ ក្តី ភោគសម្បត្តិ ចំណេះវិជ្ជា តំណែងនាទី យស អំណាច ដែលម្នាក់ ៗ ខំព្យាយាមរករៀនបំពេញធ្វើឲ្យចេះឲ្យកើតមានបានដើម្បីបម្រើដល់អត្តភាព ឲ្យសុខសប្បាយងាយស្រួលខ្ពង់ខ្ពស់ត្រកុំត្រកាល ទាំងខំហួងហែងការពាររាំងរាមិនចង់ឲ្យវត្ថុទាំង-ឡាយនោះ បែកបាក់ធ្លាក់ទៅជាកម្មសិទ្ធិអ្នកដទៃ ឬវិនាសទៅដោយប្រការណា ៗ ទាល់តែសោះ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តើសត្វលោកណាអាចយកអ្វីទៅបាន, សូម្បីតែកាយប្រាណក៏ត្រូវលះចោលនៅលើផែនដីនៃមច្ចុរាជនេះទៅហើយ ? ។

សត្វ ត្រី បក្សាបក្សី ម្រឹគីម្រឹគា ខំម្ទីម្ទាស្ទុះស្ទាហើរចេញពីសំបុកដើរតត្រុកចេញពីលំនៅឋាន, មច្ឆាជាតិហែលព្រោងព្រាតខ្មីឃ្មាតរកចំណីមិនថាជាពេលយប់ ឬជាពេលថ្ងៃដើម្បីចិញ្ចឹមរាងកាយបំប៉នសាច់ឈាមឲ្យបានធំធាត់ តែត្រូវដល់ថ្ងៃកំសត់ត្រូវពួកព្រានចាប់យកមកជាចំណីឆីចំអែតក្រពះ ។ មនុស្សលោកក៏គ្មានអ្វីឲ្យប្លែកដែរ ឥតមានទំនេរខំតត្រុកសម្រុកប្រកបការងារម្ទីម្ទារូតរះអន្ទះអន្ទែងស្វះស្វែងរៀងរាល់ថ្ងៃតាំងពីព្រលឹមទល់ព្រលប់ ឥតហ៊ានឈរឈប់នៅទំនេរ ដើម្បីទំនុកបម្រុងខ្លួនឯងឲ្យមាននាទីតំណែងអំណាចយសស័ក្តិ កេរ្តិ៍ឈ្មោះធនធានឲ្យបានខ្ពង់ខ្ពស់ឆើតឆាយ ទាំងខំតាក់តែងស្អិតស្អាងរាងកាយឲ្យមានសម្ផស្សល្អគួរជាទីពិតពិលរមិលមើលអំពីសំណាក់អ្នកដទៃ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី នៅទីបំផុតជីវិតត្រូវរលត់ កាយនេះក៏ត្រូវដេកស្តូកស្តឹង រឹងកំប្រឹងលែងពោល

• • •

ស្ដី បានទៅជាចំណីនៃអគ្គី ឬត្រូវធរណីគ្របមុខទុកឲ្យជាចំណីនៃសត្វដង្កូវនិងសត្វជន្លេនដូចតែគ្នា បើដូច្នោះចាំបាច់ពោលអ្វីដល់ទៅរបស់ទ្រព្យដទៃក្រៅពីខ្លួននោះ ។

សត្វលោកសុទ្ធតែគ្មានអ្វីជារបស់ខ្លួន បានន័យថាសត្វលោកគ្មានឥស្សរៈភាព មិនមានអំណាចអាចហួងហែងការពារហាមប្រាមឲ្យបានតាមទំនើងចិត្តដែលប្រកាន់ស្អិតជាប់ជំពាក់បានទេ មិនអាចប្រកាន់ថាជារបស់អញ នុ៎ះជាអញ ជាខ្លួនអញ ព្រោះរបស់អស់ទាំងនោះ ចេះតែសូន្យសោះអស់ទៅតាមវេលា អ្វី ៗ ទាំងអស់កើតឡើងដោយហេតុបច្ច័យ រមែងរលត់ទៅវិញដោយហេតុបច្ច័យដូច្នោះដែរ ។

ព្រះថេរដីការបស់ព្រះអស្សជិតត្ថេរ លោកបានសម្ដែងដល់ព្រះឧបតិស្សៈព្រះសារីបុត្ត យ៉ាងនេះថា ៖

យេ ធម្មា ហេតុប្បភវា
តេសំ ហេតុំ តថាគតោ
តេសញ្ច យោ និរោធោច
ឯវំ វាទី មហាសមណោ ។

ធម៌ទាំងឡាយឯណា មានហេតុជាដែនកើតឡើង
ព្រះតថាគតពោល នូវហេតុនៃធម៌ទាំងឡាយនោះផង
នឹងពោលនូវសេចក្ដីរំលត់ ព្រមទាំងឧបាយជាគ្រឿងរំលត់
នូវធម៌ទាំងឡាយនោះផង ព្រះមហាសមណៈជាគ្រូអាត្មា
ព្រះអង្គមានវាទៈ(ពាក្យពោល) យ៉ាងនេះជាប្រក្រតី ។

• • •

អ្វីណាដែលកើតឡើងដោយហេតុបច្ច័យណា ក៏រមែងរលត់ទៅវិញដោយហេតុបច្ច័យនោះវិញដែរ ដូចជារាងកាយនេះ គ្រាន់តែជារបស់ផ្សំផ្គុំឡើង កើតឡើងពីចំណែកនីមួយ ៗ ជារបស់ពុកផុយឥតរឹងមាំ តែងដល់នូវភាពគ្រាំគ្រាបែកធ្លាយជាធម្មតា ដូច្នេះហើយទើបព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា មិនមានអ្វីជារបស់ខ្លួន ត្រូវតែលះអត្តភាពជាមនុស្ស សត្វ ទេវតា ឥន្ទ្រ ព្រហ្ម ភពភូមិឋានរបស់ទ្រព្យ ជាតិកំណើតដែលធ្លាប់តែជាប់ជំពាក់ ប្រកាន់ថាជាអញ ជារបស់អញ ហើយទៅតាមយថាកម្មដោយមិនអាចប្រកែកបាន ។ ថាមនុស្ស សត្វក្នុងលោកយើងនេះចុះ ដែលត្រូវបែកធ្លាយរាងកាយ ស្លាប់ដោយជរាពាធឬដោយរោគាពាធបៀតបៀន ចុះទេវតាត្រូវស្លាប់ដោយប្រការយ៉ាងណាដែរ ? ពិតមែនហើយមនុស្សលោកយើង តែងមានចិត្តគិតថា កើតជាទេវតារមែងបានសោយសេចក្ដីសុខបរិបូណ៌ដោយសម្បត្តិទិព្វទាំងដប់ប្រការ មិនគួរណាដល់សេចក្ដីស្លាប់សោះ តែកុំភ្លេចថាទេវតា ឥន្ទ្រ ព្រហ្ម ក៏ជាសត្វលោកដែរ ដូច្នេះសត្វលោក មិនអាចគេចវេះជៀសផុតរត់រួចបានពីសេចក្ដីស្លាប់ទេ គ្រាន់តែពួកទេវតាទាំងនោះគេមានអាយុទិព្វ អាយុវែងតាំងតែពីប្រាំរយឆ្នាំទិព្វ ទៅដល់មួយម៉ឺនប្រាំមួយពាន់ឆ្នាំទិព្វដោយអំណាចនៃកាមាវចរកុសល ។ ពួកព្រហ្មមានអាយុច្រើនចាត់ថាជាកប្ប[១] តាំងពីកន្លះកប្ប ប្រាំរយកប្បរហូតទៅដល់ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់កប្ប ដោយអំណាចរូបាវចរកុសលខ្លះ អរូបាវចកុសលខ្លះ ។ ពួកទេវតាទាំងនោះឋិតនៅបានតាមអាយុកាលនិងបុញ្ញកាលរៀង ៗ ខ្លួន

(១)កប្ប កាប់ បា.; សំ. (ន.) (កល្ប) កាលដែលតាំងនៅយូរអង្វែង : មួយកប្ប, ភ្លើងប្រល័យកប្ប ។

លុះដល់អស់អាយុអស់បុណ្យហើយ ក៏រមែងច្យុតចាកភពភូមិឋានរបស់ខ្លួន ។

ទេវតាច្យុតដោយមានបុព្វនិមិត្តប្រាំយ៉ាង[១] ៖

១. កម្រងផ្កាទាំងឡាយស្វិតស្រពោន ;
២. សំពត់ទាំងឡាយសៅហ្មង ;
៣. ញើសចេញពីក្លៀក ;
៤. សម្បុរមិនល្អតាំងកើតឡើងក្នុងកាយ ;
៥. មិនត្រេកអរក្នុងទេវាសនៈ ។

កាលបើមាននិមិត្តនេះណាមួយកើតឡើងប្រាកដហើយ ទេវតាតែងភ័យស្លន់ស្លោរ ព្រោះរាងកាយត្រូវលោយចាកភពជាតិកំណើតរបស់ខ្លួនទៅកើតក្នុងទីផ្សេងទៀត ។ ដូច្នេះកុំថាឡើយតែមនុស្ស ទោះបីជាទេវតាឥន្ទ្រព្រហ្ម ក៏ត្រូវតែលះចោលអត្តភាពជាតិកំណើតភពភូមិឋាន ដែលធ្លាប់បានធ្លាប់មាន ធ្លាប់ប្រកាន់ជាប់ជំពាក់ត្រូវតែលះដាក់ចោលទៅដូច្នោះឯង ។

សុមេធបណ្ឌិត

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ព្រះនាមទីបង្ករត្រាស់ដឹងឡើងក្នុងលោក កាលនោះព្រះបរមសាស្តាសម្មាសម្ពុទ្ធជាព្រះបរមគ្រូនៃយើង ព្រះអង្គបានយោនយកកំណើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍មហាសាល ទ្រង់

(១) **បិដកលេខ ៥៣ គម្ពីរខុទ្ទកនិកាយ ឥតិវុត្តកៈ ទំព័រ ១១២**
(មានបុព្វនិមិត្តប្រាំយ៉ាង ដែលធ្វើឲ្យទេវតាច្យុតចាកភព)

ព្រះនាមថា សុមេធបណ្ឌិត មាតាបិតាបានធ្វើមរណកាលអស់ទៅ ព្រះបរមពោធិសត្វបានរស់នៅជាមួយទាសីទាសាជាបរិវារ រហូតដល់ធំពេញវ័យ ។ ថ្ងៃមួយនាយឃ្លាំងបានប្រមូលបញ្ជីទ្រព្យ មកសូត្ររៀបរាប់ជូនសុមេធបណ្ឌិតស្តាប់ថា ទ្រព្យប៉ុណ្ណេះជាកេរខាងឪពុក, ទ្រព្យចំនួនប៉ុណ្ណេះជាកេរខាងម្តាយ, ទ្រព្យប៉ុណ្ណេះជាកេរខាងញាតិ, ទ្រព្យប៉ុណ្ណេះជាកេរខាងជីដូន, ជីតាជាដើម . . . រួចហើយប្រគល់បញ្ជីទ្រព្យឲ្យដល់សុមេធបណ្ឌិត ។

ព្រះបរមពោធិសត្វក្រោយពីបានស្តាប់ចប់ ក៏កើតសេចក្តីសង្វេគក្នុងចិត្តឥតឧបមាដោយគិតថា ៖ " ឱហ្ន៎ ! មាតាបិតា ជីដូនជីតា ញាតិការទាំងអស់របស់អាត្មាអញ ត្រូវលះលោកនេះទៅបន្សល់ទុកនៅទ្រព្យសម្បត្តិព្រមទាំងបញ្ជីឈ្មោះ ទុកឲ្យអ្នកនៅជំនាន់ក្រោយ គាត់ទាំងអស់នោះទៅបាត់ស្ងាត់ស្ងៀម ដោយពុំបានយកវត្ថុអ្វីទៅបានសូម្បីតែបន្តិចបន្តួចឡើយ ចំណែកអាត្មាអញក៏មិនខុសគ្នាឡើយ ត្រូវតែលះលោកនេះហើយទៅ តើនឹងមានប្រយោជន៍អ្វីចំពោះទ្រព្យទាំងនេះ " ។

យល់ប្រាកដដូច្នេះហើយ ទើបប្រគល់ទ្រព្យឲ្យដល់នាយឃ្លាំងព្រមទាំងបរិវារ ហើយរំដោះអាត្មាចេញចាកផ្ទះ ទៅសាងផ្នួសជាតាបសនៅក្នុងព្រៃ ចម្រើនឈានសមាបត្តិរហូតបានសម្រេចជាលោកិយឈាន ។

ការលើកយកប្រវត្តិ សុមេធបណ្ឌិត មកសម្តែងដោយសង្ខេបខ្លី ក៏ចង់បញ្ជាក់ឲ្យយល់ពីព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះអង្គ ទ្រង់បាន

ត្រាស់ថា សត្វលោកឥតមានអ្វីជារបស់ខ្លួន សុទ្ធតែត្រូវលះរបស់ទាំងពួង ហើយទៅដូច្នោះ ។

មិនអាចយកអ្វីបាន

បទព្រហ្មគីតិ

រីឯសម្បត្តិទ្រព្យ ប្រសើរគាប់ផងទាំងឡាយ
អាចជាប់ជិតកិតកាយ បានសប្បាយពេលនៅរស់ ។
ព្រមទាំងស័ក្តិអំណាច អាចរាប់បានទាំងលាភយស
បងប្អូនកូនចៅនោះ កាលនៅរស់បានឃើញគ្នា ។
ទាំងភរិយាស្វាមី ញាតិប្រុសស្រីមាតាបិតា
ទោះជីដូនជីតា ជនជាមិត្រជិតឬឆ្ងាយ ។
នៅពេលជីវិតរស់ ទ្រព្យញាតិនោះនាំរីករាយ
ជាប់ចិត្តស្អិតមិនណាយ មិនចង់ឃ្លាតឆ្ងាយឡើយណា ។
តែគួរឲ្យសង្វេគ អាសូរពេកសព្វសត្តា
កើតមកក្នុងលោកា គ្មានសត្វណាអាចតាំងនៅ ។
ឥតមានអ្វីពឹងពួន សូម្បីខ្លួនឯងក៏ត្រូវ
លះចោលឃ្លាតចេញទៅ សពចោលនៅលើផែនដី ។
ទាំងបងប្អូនកូនចៅ រួមញាតិផៅទ្រព្យអ្វី ៗ
មិនចាំបាច់ពោលស្តី ដៃត្រូវលាតទៅទទេ ៕

គ្មានអំណាច អាចបញ្ជាបាន

បទពាក្យប្រាំបួន

អត្តភាព គឺរាងកាយ បែកធ្លាយទៅ
ឥតតាំងនៅ ត្រូវរលត់ ផុតលោកា
ទោះមានចិត្ត គិតបំណង ប៉ងប្រាថ្នា
ខំការពារ ជាយ៉ាងណា ក៏មិនបាន ។
ឥតបើស្តាប់ តាមបង្គាប់ ទម្លាប់ចិត្ត
ចេះតែខិត រំកិលពិត តាមវេលា
កាយត្រូវចាស់ ផ្លាស់ទ្រុឌទ្រោម កាន់មរណា
សព្វសត្តា គ្មានសត្វណា រត់ផុតបាន ។
អនត្តា មិនឋិតនៅ ក្រោមអំណាច
ឥតអាចហាម ប្រាមការពារ ធានាសោះ
ថាកុំឲ្យ ជាយ៉ាងនេះ ឬយ៉ាងនោះ
គ្រប់ទាំងអស់ ឥតស្តាប់សោះ តាមចិត្តឡើយ ៕

៤. ឩនោ លោកោ អតិត្តោ តណ្ហា ទាសោតិ សត្វលោកមានតែសេចក្តីខ្វះខាត មិនចេះឆ្អែត សុទ្ធតែជាខ្ញុំរបស់តណ្ហា ។

ពាក្យថា តណ្ហា បានដល់ចិត្តដែលប្រាថ្នា ចង់បានចង់មាន អង្គធម៌គឺ លោភៈ គឺការជាប់ជំពាក់ហួងហែង សេចក្តីប្រាថ្នាចង់បានចង់មានចំពោះវត្ថុដែលមិនទាន់បាន មិនទាន់មាន វត្ថុដែលបានមានមកហើយ ក៏ប្រកាន់ជាប់ជំពាក់ចំពោះរបស់ទាំងអស់នោះ

• • •

មិនចង់ឲ្យរបេះរបូតឃ្លាតចេញពីខ្លួន ។

សត្វលោកកើតមកមានតែសេចក្តីខ្វះខាត មិនដែលឆ្អែតឆ្អន់គ្រប់គ្រាន់ល្មមសោះឡើយ ការចង់បានចង់មាននៅមានដរាបណាសេចក្តីខ្វះខាតនៅមានដរាបនោះ ។ សត្វលោកដែលមានសេចក្តីខ្វះខាត ក៏មកអំពីមានតណ្ហាសេចក្តីប្រាថ្នា ការចង់បានចង់មាននេះឯង ។ ដូច្នេះសត្វលោក អាចមានសេចក្តីគ្រប់គ្រាន់ធួនល្មមទៅបាន ក៏លុះត្រាណាមិនមានតណ្ហាជាខាងដើម ។

តណ្ហានាំចិត្តសត្វលោកឲ្យស្ទុះទៅ ឲ្យចង្អៀតចង្អល់ខ្វល់ខ្វាយអន្ទះអន្ទែង ពពួកសត្វដែលអន្ទោល កើត, ចាស់, ឈឺ, ស្លាប់នៅក្នុងភពមានកាមភព រូបភព អរូបភព ក៏ព្រោះតែមានតណ្ហាជាហេតុជាបច្ច័យ ក្រសែទឹកគឺតណ្ហាមានអានុភាព ហូរជ្រួតជ្រាបតាំងពីកាមលោក គឺលោកមនុស្សទេវតារហូតដល់ព្រហ្មលោក គឺលោកជាទីអាស្រ័យនៅនៃពពួកព្រហ្ម ។

នទីស្មើដោយតណ្ហាមិនមាន

បទពាក្យប្រាំពីរ

ទោះបីសមុទ្រស្ទឹងទន្លេ ពុំអាចប្រៀបទេនឹងតណ្ហា
ជាមហានទីក្នុងលោកា គ្មាននទីណាប្រដូចបាន ។
ដូចក្រសែទឹកហូរជ្រួតជ្រាប ជារៀងដរាបគ្រប់ទីស្ថាន
ថែមទាំងចាក់ស្រែះចិត្តសន្តាន មិនឲ្យសត្វបានងាកប្រាណរួច៕

ព្រះដ៏មានព្រះភាគ កាលព្រះអង្គទ្រង់បានត្រាស់នូវសម្មា - សម្ពោធិញ្ញាណជាគ្រាដំបូងនៅក្រោមម្លប់ដើមពោធិព្រឹក្ស ព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះពុទ្ធដីកាបន្ទុះបង្អាប់តណ្ហានេះថាជាមេជាងសាងអត្តភាពរបស់ព្រះអង្គ ធ្វើឲ្យព្រះអង្គអន្ទោលទៅនៅក្នុងសង្សារវដ្តជាអនេកជាតិ ជាតិនេះហើយតែងនាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខដែលមិនអាចប្រមាណបាន ។ ទន្ទឹមនឹងការបានត្រាស់ដឹង ព្រះអង្គបានយល់ស្គាល់ដឹងឃើញប្រចក្សដោយបញ្ញាថា តណ្ហាជាមេជាងសាងអត្តភាពរបស់ព្រះអង្គ មានអវិជ្ជាជាជំនួយជាប្រធាន ។ ព្រះអង្គបានយកជ័យជំនះដោយការកាច់បំបាក់បង់គឺ កិលេសទាំងឡាយធ្វើឲ្យរីងស្ងួតតណ្ហារុះរើមេដំបូលគឺអវិជ្ជា ដោយអរហត្តមគ្គញាណ មានឧបាទិ-សេសនិព្វាន ជាធម្មជាតិផ្តាច់ផ្តិលអស់នូវសង្ខារទាំងឡាយ មានបុញ្ញាភិសង្ខារ, អបុញ្ញាភិសង្ខារ, អនេញ្ជាភិសង្ខារ ឥតមានសេសសល់នៅសូម្បីតែបន្តិចបន្តួចឡើយ ។

តណ្ហាជាមេជាងសាងអត្តភាពសត្វលោកផង និងប្រលោមលួងសត្វលោកឲ្យវង្វេង សប្បាយរីករាយភ្លើតភ្លើនចំពោះអារម្មណ៍ដែលសមប្រាថ្នាផង ជាមេបង្កើតទុក្ខទោសទាំងពួងផង ជាអន្ទាក់ចងឆ្នាក់សត្វលោកមិនឲ្យចេញចាកភពបានផង ជាចៅហ្វាយនាយលើសត្វទាំងឡាយ ដោយបានដាក់ភារៈទម្លាក់ទម្ងន់មកលើសត្វលោក ឥតបានលើកលស់រំដោះសម្រាលសោះឡើយ ទាំងជាម្ចាស់បំណុលផ្តាច់ការមកលើសត្តាគ្មានត្រាប្រណី ព្រោះគ្មានសត្វណាអាចសងបំណុលតណ្ហារួចទេ ។

ការកង្វល់ខ្វល់ខ្វាយរបស់មនុស្សទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយ

ក្នុងការចិញ្ចឹមអត្តភាព គឺរូបរាងកាយជីវិតនេះតាំងតែពីកើតមករហូតដល់ស្លាប់ទៅវិញ ពុំដែលឃើញនរណាម្នាក់ ដែលពោលថាខ្ញុំគ្រប់ហើយដូច្នេះសោះឡើយ ព្រោះតែសេចក្តីប្រាថ្នាឥតមានព្រំដែនទើបធ្វើឲ្យសត្វលោកមានកង្វះខាតមិនចេះឆ្អែតឆ្អន់គ្រប់គ្រាន់ល្មម ភ្នែកមិនឆ្អែតក្នុងការមើលរូប, ត្រចៀកមិនឆ្អែតក្នុងការស្តាប់, ច្រមុះមិនឆ្អែតក្នុងការហិតក្លិន, អណ្តាតមិនឆ្អែតក្នុងការភ្លក្សរស, កាយមិនឆ្អែតក្នុងការពាល់ត្រូវសម្ផស្ស, ចិត្តមិនឆ្អែតក្នុងការនឹកសញ្ជឹងរកអារម្មណ៍ បើគិតមើលទៅក្នុងខ្លួនមនុស្សយើង សុទ្ធតែមិនឆ្អែតទាំងអស់ ។

ជីវិតសត្វលោកក្នុងមួយជាតិ ៗ ជាទាសកររបស់តណ្ហាអន្ទះអន្ទែងខ្វល់ខ្វាយក្តៅក្រហាយតាំងតែកំពុងរស់នៅ រហូតដល់បិទភ្នែកដេកលើធរណីហើយក៏ដោយ នៅតែជំពាក់បំណុលតណ្ហា គ្មានសត្វណាសងរួចសោះអស់ទេ ត្រូវចៅហ្វាយនាយតាមទារបំណុលដល់ទៅភពថ្មីទៀត មិនព្រមលើកលែងឲ្យឡើយ ។

ពួកសត្វក្នុងនរក ត្រូវរងទុក្ខវេទនាក្តៅក្រហល់ក្រហាយព្រោះចំហាយភ្លើងកម្មជាអកុសល ផ្តល់ឲ្យស្លាប់កើត ៗ ស្លាប់ឆាប់រហ័សទទួលផលកម្មនោះរកសុខមិនបាន ។ ពួកប្រេតអសុរកាយរងទុក្ខវេទនាព្រោះការអត់ឃ្លាន សត្វតិរច្ឆានទាំងឡាយខ្វល់ខ្វាយក្នុងការស្វែងរកចំណីចម្អែតក្រពះ, មនុស្សក្រីក្រលំបាកយ៉ាកយ៉ាប់ទុក្ខព្រួយព្រោះអត់ទីជម្រកជ្រកអាស្រ័យ, អាហារបរិភោគ, សម្ភារៈប្រើប្រាស់, ព្រះរាជា, គហបតី, សេដ្ឋី, អ្នកមាន មិនចេះឆ្អែតដោយសម្បត្តិអាណាខេត្រ ភោគៈធនធាន ។

ព្រោះតែចំណង់ និងការស្រេកឃ្លាន ខ្វះខាតត្រូវការនេះ ហើយ សត្វលោក មិនថាយប់មិនថាថ្ងៃ អន្ទះអន្ទែងស្វះស្វែងធ្វើអំពើអាក្រក់ខ្លះ ល្អខ្លះ តាមផ្លូវកាយ វាចា ចិត្ត ចំពោះមុខខ្លះ កំបាំងមុខខ្លះ រហូតដល់ការប្រយុទ្ធច្បាំង តតាំងប្រណាំងប្រជែង កាប់សម្លាប់ ឆក់ប្លន់កេងប្រវ័ញ្ចបោកបញ្ឆោតប្រើកលឧបាយផ្សេង ៗ យកឈ្នះយកចាញ់តាមចំណូលចំណង់តែរៀង ៗ ខ្លួន ។ ទាំងនេះមិនមកពីសេចក្ដីខ្វះខាត មិនចេះឆ្អែតឆ្អន់គ្រប់គ្រាន់នោះទេឬ ? ឬក៏គ្រាន់តែបំពេញតម្រូវការឲ្យតណ្ហានោះឯង . . .

បុរាណភាសិត

ស្ដេចមិនឆ្អែតសម្បត្តិអាណាខែត្រ សមុទ្រមិនឆ្អែតស្ទឹងនានា
បណ្ឌិតមិនឆ្អែតសុភាសិតពុទ្ធដីកា នេត្រាមិនឆ្អែតគន់រូបកាយ ។

សេចក្ដីក្នុងសុភាសិតនេះ លោកចង់ពោលបញ្ជាក់ប្រាប់អំពីភាពមិនចេះឆ្អែត ... ។

ព្រះបាទមន្ធាតុ

ក្នុងខាងដើមនៃភទកប្បនេះ មានព្រះបរមចក្រពត្រាធិរាជមួយព្រះអង្គព្រះនាម (មន្ធាតុ) មានមហិទ្ធិឫទ្ធិធំអស្ចារ្យ សោយរាជ្យក្នុងទ្វីបទាំងបួន មានមហាក្សត្រិយ៍ប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់ព្រះអង្គជាបរិវារ ។ មនុស្សក្នុងជំនាន់នោះ មានអាយុកំណត់មួយអសង្ខេយ្យឆ្នាំ ។ ព្រះបាទមន្ធាតុមានឫទ្ធិអស្ចារ្យណាស់ អាចទះដៃធ្វើឲ្យកែវមណីទាំងប្រាំពីរប្រការ ធ្លាក់ចុះមកពីលើអាកាសបានតាមសេចក្ដីប្រាថ្នា អាចហោះហើរដើរលើអាកាសបានដោយអំណាចនៃចក្ករតន៍គ្រងរាជ្យប្រកបដោយសេចក្ដីសុខចម្រើន សម្បូណ៌ហូរហៀតតបើមានខ្វះកន្លះអ្វីបន្តិចបន្តួចឡើយ ។ តែដោយអំណាចនៃសេចក្ដី

ប្រាថ្នា របស់សព្វសត្វមិនចេះស្កប់ស្កល់ ធ្វើឲ្យព្រះបាទមន្ធាតុកើតសេចក្ដីធុញទ្រាន់អផ្សុកនឿយណាយមិនសប្បាយ ជាមួយនឹងសម្បត្តិមនុស្សលោក បានជ្រាបថាសម្បត្តិឋានចាតុម្មហារាជិកាស្អាតវិចិត្រប្រណីតជាជាងសម្បត្តិមនុស្ស ដូច្នេះទើបគ្រវីចក្ករ័តន៍ហោះទៅកាន់ឋានចាតុម្មហារាជិកា ទេវតាទាំងបួនមានសេចក្ដីជ្រះថ្លា បានយាងឲ្យសម្រាកសម្រាន្តនៅក្នុងឋានរបស់ខ្លួន ដោយបានរំលែកសម្បត្តិថ្វាយឲ្យគ្រប់គ្រងក្នុងទីនោះ ។ ព្រះរាជាបានគ្រងរាជ្យសម្រាកសម្រាន្តនៅក្នុងទីនោះបានប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់ឆ្នាំ ក៏មានព្រះទ័យអផ្សុកមិនស្កប់ស្កល់ យល់ដំណឹងថានៅក្នុងឋានតាវតឹង្សមានសម្បត្តិទិព្វប្រណីត ជាងសម្បត្តិក្នុងឋានចាតុម្មហារាជិកាទៅទៀត ទើបហោះទៅកាន់ឋានតាវតឹង្ស ។ សក្កទេវរាជបានទតឃើញហើយមានសេចក្ដីត្រេកអរណាស់ បានយាងព្រះបាទមន្ធាតុឲ្យគ្រប់គ្រងរាជ្យក្នុងទីនោះយ៉ាងត្រកាលក្សេមក្សាន្តព្រះហឫទ័យ ។

ព្រះបាទមន្ធាតុសម្រាកសម្រាន្តក្សាន្តព្រះទ័យដោយសម្បត្តិទិព្វក្នុងទេវស្ថាន រហូតដល់ព្រះឥន្ទ្រច្យុតអស់ព្រះជន្ម ជាតំណតគ្នាសាមសិបប្រាំមួយព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទមន្ធាតុកើតមានសេចក្ដីប្រាថ្នាថា ការគ្រប់គ្រងរាជ្យដោយការចែករំលែកសម្បត្តិពីព្រះឥន្ទ្រដូច្នេះមិនអស្ចារ្យទេ បើធ្វើគុតសក្កទេវរាជហើយគ្រប់គ្រងរាជ្យតែម្នាក់ឯងទើបបានអស្ចារ្យ ។ គ្រាន់តែមានអកុសលចេតនាគឺ តណ្ហាកើតឡើងដូច្នោះ ក៏ត្រូវអស់ឫទ្ធិអំណាច មិនអាចគង់នៅក្នុងឋានតាវតឹង្សទៀតបាន ក៏ត្រូវច្យុតទ្រុឌទ្រោមធ្លាក់ចុះមក ចំកណ្ដាលឧទ្យាននៃឋានមនុស្សវិញ ។ នាយឧទ្យានបាលបានឃើញហើយក៏ស្ទុះស្ទាវម្ទីម្ទារត់ទៅទូលព្រះរាជាជារាជត្រកូលឲ្យដឹង ។ ព្រះរាជា

ជាបរិវារទាំងប្រាំបីម៉ឺនបួនពាន់ កាលបើជ្រាបហើយ មានសេចក្ដីត្រេកអរណាស់ នាំគ្នាយាងចូលទៅកាន់ឧទ្យាន រៀបចំចាត់ចែងសយនាសនៈយាងព្រះបាទមន្ធាតុឲ្យឡើងគង់ ។ កាលបើបានឡើងគង់លើសយនាសនៈហើយ ព្រះបាទមន្ធាតុទ្រង់មានព្រះសូរសីហនាទយ៉ាងនេះថា ៖ **តណ្ហា គឺសេចក្ដីប្រាថ្នារបស់សត្វលោកមិនមានទីបំផុតឡើយ** ! ។ មានព្រះវាចាបានត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ក៏អស់ព្រះជន្មទៅកាន់បរលោកតាមយថាកម្ម ។

សេចក្ដីរៀបរាប់ប្រវត្តិព្រះរាជា គ្រាន់តែជាការបញ្ជាក់បន្ថែមឲ្យឃើញថា សត្វលោកមានតែសេចក្ដីខ្វះខាត មិនចេះឆ្អែត ជាទាសកររបស់តណ្ហាពិត ។

បំណុលជីវិត

បទពាក្យប្រាំពីរ

សព្វសត្វកើតមកក្នុងលោកា សុទ្ធជាទាសាតណ្ហាពិត
ខ្វះខាតជានិច្ចក្នុងដួងចិត្ត រស់មួយជីវិតមិនដែលគ្រប់ ។
តណ្ហានាំចិត្តសត្វស្ទុះទៅ ឥតដែលស្ងៀមនៅទាំងថ្ងៃយប់
អន្ទះអន្ទែងរវែងមិនស្ងប់ ពុំចេះស្គាល់ស្កប់គ្រប់ឡើយណា។
ជីវិតដែលឋិតក្នុងលោកិយ ទោះទាំងប្រុសស្រីមនុស្សទេវតា
ឥន្ទ្រព្រហ្មយមយក្សអមនុស្សា ជាខ្ញុំតណ្ហាប្រាកដស្ដែង ។
មិនដែលសត្វណាថាធួនល្មម យល់ព្រមគ្រប់គ្រាន់សម្បត្តិឯង
តណ្ហានាំចិត្តឲ្យគិតក្លែង ប្រណាំងប្រជែងខុសធម្មា ។
ព្រះរាមខំធ្វើសឹកសង្គ្រាម ប្រាថ្នាទាមទារនាងសីតា

ក្រុងរាពណ៍ជាយក្សអសុរា ក្លាយជាទាសាតណ្ហាពិត ។
ហ៊ានលបលួចយកប្រពន្ធគេ ប្រលោមលួងស្នេហ៍ដោយងងឹត
តណ្ហាជារនាំងបាំងចិត្ត ឲ្យហ៊ានប្រព្រឹត្តខុសសីលធម៌ ។
សង្គ្រាមសម្លាប់កាប់ប្រហារ រវាងមនុស្សាដែលបង្ក
រំលោភឈ្លានពាននាំវឹកវរ ជាទាសករនៃតណ្ហា ។
រីការប្រឡងខំប្រកួត បង្អួតសម្រស់ឲ្យអស្ចារ្យ
ប្រុសស្អាតស្រីល្អបវរកញ្ញា ទាំងមុខវិជ្ជានិងយសស័ក្តិ ។
អួតជាតិត្រកូលសម្បត្តិទ្រព្យ សមល្អគួរគាប់ជាប់តាមថ្នាក់
ព្រមទាំងធនធានមានមាសប្រាក់ អួតអាងវណ្ណៈព្រោះតណ្ហា ។
កុំថាឡើយត្រឹមជាតិជាមនុស្ស ទោះបីកោសីយ៍ព្រះឥន្ទ្រា
ជាធំមានឫទ្ធិពិតអស្ចារ្យ គ្រប់គ្រងទេវតាសួគ៌ាឋាន ។
ក៏ត្រូវធ្លាក់ចុះក្នុងអំណាច មិនអាចយកជ័យជំនះបាន
តណ្ហាមោហ៍បាំងចិត្តសន្តាន ត្រូវស្នេហ៍កល្យាណអសុរធីតា ។
ព្យាយាមធ្វើសឹកសង្គ្រាមជ័យ ដណ្តើមឈ្នះដៃព្រោះតណ្ហា
ប្រកួតអួតអាងឫទ្ធិចេស្តា ឥតមានចិន្តាអរអាខ្មាស ។
សត្វលោកសុទ្ធតែជាទាសៈ សម្តែងបញ្ជាក់ឲ្យយល់ច្បាស់
ជាខ្ញុំតណ្ហាប្រាកដណាស់ ចិត្តខ្វះកន្លះមិនចេះឆ្អែត ៕

ចៅហ្វាយនាយ គឺតណ្ហា

បទព្រហ្មគីតិ

ពេលកើតមកដៃក្តាប់ ដល់ពេលស្លាប់ទៅដៃលា
ឃើញផ្ទាល់នឹងនេត្រា ខ្វះបញ្ញាការយល់បាន ។
កើតមកមួយជីវិត ចិត្តខិតខំគ្រប់ ៗ ប្រាណ
នឿយហត់តតស្រាកស្រាន្ត ដើម្បីបានផ្គាប់តណ្ហា ។
មិនដែលសត្វណាគ្រប់ ទាំងថ្ងៃយប់តាមបញ្ជា
លុះដល់ពេលមរណា លាហត្ថាទៅទទេ ៕

អវសានកថា

កាលបានស្ដាប់សេចក្ដីអធិប្បាយ ធម្មទោសទាំងបួនប្រការ ឃើញថាសត្វលោក ហាក់បីដូចជារស់នៅទ្រាំចាំតែសេចក្ដីស្លាប់ បើដូច្នោះការរស់នៅរបស់សត្វទាំងឡាយមានប្រយោជន៍អ្វីទៅ, តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្ដេចដើម្បីគេចវេះ ជៀសឲ្យផុតរត់ឲ្យរួចអំពីហេតុការណ៍ទាំងនោះបាន ?

យើងបានអានបានស្ដាប់មកហើយ តាំងពីខាងដើមរហូតដល់ចប់ យើងអាចជ្រាបបានថា សេចក្ដីនៃធម្មទ្ទេស ជាព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ព្រះអង្គសម្ដែងបញ្ជាក់ពីសេចក្ដីពិតនៃជីវិតសត្វលោក ដើម្បីឲ្យយល់ស្គាល់អំពីដំណើរជីវិតពិតជាប្រព្រឹត្តទៅ យ៉ាងដូច្នោះដែលមិនអាចប្រកែកបាន ។

• • •

ដូចជាធម្មទេសទីមួយ បញ្ជាក់ឲ្យឃើញអំពីភាពមិនទៀង រូបរាងកាយសព្វសត្វទាំងឡាយ ចាប់តាំងពីកកើតមក ត្រូវរំកិលខិតជិតចូលកាន់ ជរា ព្យាធិ មរណៈ នៅទីបំផុតត្រូវរលត់សូន្យសោះអស់ទៅ គ្មានអ្វីឲ្យនៅសល់បានពីបំណែកនៃរាងកាយនេះសូម្បីតែបន្តិចបន្តួចឡើយ ។ កាលបើស្តាប់រឿយ ៗ ពិចារណាឲ្យកើតបញ្ញា រមែងមានចិត្តសង្វេគតក់ស្លុត ឃើញទុក្ខទោសពិតរបស់ជីវិត នាំឲ្យមានការនឿយណាយ បន្ទោបង់នូវការស្រវឹងវង្វេងមិនប្រកាន់ស្អិតជាប់ចិត្ត ងងុលងប់ជ្រុលជ្រប់នឹងរាងកាយជីវិតនេះហួសពេក រហូតដល់ទៅភ្លាំងភ្លេចស្មារតីឥតបានធ្វើអ្វី ដើម្បីជាគុណជាប្រយោជន៍សោះទេ ។

សត្វលោកកាលបើគ្មានចិត្តសង្វេគ ឥតឃើញទុក្ខទោសនៃជីវិត តែងតែងឹតវង្វេង មានះលើកកម្ពស់តម្កើងយសស័ក្តិឫទ្ធិអំណាច កាចឃោរឃៅអួតអាងមើលងាយអ្នកដទៃ ខ្វះសេចក្តីមេត្តាករុណា គ្មានគំនិតរិះគិតកែបញ្ហាទោសកំហុសរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងមិនអាចរកវិធីរំដោះអាត្មាចេញចាកឲ្យផុតពីទុក្ខទោសបានទេ ។

ព្រះសាស្តាសម្មាសម្ពុទ្ធជាបរមគ្រូនៃយើង កាលនៅជាព្រះបរមពោធិសត្វ បានយោនយកកំណើតជាសុមេធបណ្ឌិតក្តី ជាកសិព្រាហ្មណ៍ក្តី ក្នុងដំណើរជីវិតព្រះអង្គសុទ្ធតែមានចិត្តសង្វេគពិចារណាយល់ច្បាស់ពីទុក្ខទោស និងព្យាយាមរំដោះជីវិតឲ្យផុតអំពីទុក្ខទោសទាំងនោះបាន ។

ធម្មទេសទីពីរ ទីបី ក៏គង់មានន័យប្រហាក់ប្រហែលនឹងធម្មទេសទីមួយ ដែលមិនពិបាកយល់ណាស់ណាទេ ព្រោះតែមាន

សភាពមិនទៀង ការបែកធ្លាយរលត់អស់សោះសូន្យនៃជីវិតរាងកាយនេះហើយ ទើបមិនមានអ្វីជាគ្រឿងការពារ ជាទីជ្រកកោនពឹងពួន បើអត្តភាពគឺរាងកាយខ្លួនឯងមិនអាចថែរក្សាការពារបាន តើទៅសង្ឃឹមមានពំនឹងពឹងលើរបស់ក្រៅខ្លួននោះដូចម្ដេចនឹងបានទៅ គឺត្រូវតែលះរបស់ទាំងពួងហើយទៅដូច្នេះឯង ។ ត្រង់ចំណុចនេះទ្រង់បញ្ជាក់ឲ្យឃើញគុណទោសរបស់ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយ កាលបើសត្វលោកមានសេចក្ដីប្រាថ្នាខ្លាំងក្លាចំពោះទ្រព្យសម្បត្តិ ក៏រមែងធ្វើចិត្តឲ្យគិតស្វះស្វែងអន្ទះអន្ទែង តក់ក្រហល់ក្រវល់ក្រវាយ ក្នុងការប្រាថ្នាចង់ឲ្យបានស្របបំណងរបស់ខ្លួន ។ ការដែលបានសមបំណងក្ដី មិនសមបំណងក្ដី បានមកហើយជាប់ជំពាក់ចិត្តគិតឃុំគ្រងរក្សាការពារ ដោយការតក់ស្លុតរន្ធត់ខ្លាច រអារអែងក្រែងបារម្ភព្រួយភ័យយប់ថ្ងៃ ចំពោះវត្ថុរបស់នោះក្ដី ទាំងនេះសុទ្ធតែធ្លាក់ចុះជាទាសកររបស់តណ្ហា " ខទី ៤ " ព្រោះតែងនាំឲ្យមានការទុក្ខព្រួយនៅមិនបានស្រណុកឥតបើមានសេចក្ដីសុខទាំងកាយចិត្ត ដូចជាអ្នកជំពាក់បំណុលអ្នកដទៃ យប់ថ្ងៃដើរដេកអង្គុយរមែងឥតបានសុខកាយសប្បាយចិត្តឡើយ ។ អ្នកមានព្រេងភ័ព្វ កើតមកមានទ្រព្យគាប់តាមប្រាថ្នា កាលបើយកទ្រព្យសម្បត្តិទៅចាយវាយប្រើប្រាស់បំពេញចំណង់ចំណូលចិត្តរបស់ខ្លួនខាងផ្លូវខុស ទាំងអស់នេះសុទ្ធតែជាទោស ឈ្មោះថាបានបំផ្លាញជាតិកំណើតខ្លួន ដោយសារតែទ្រព្យសម្បត្តិនោះទៅវិញ ។

ចុះបើទ្រព្យសម្បត្តិរកបានមកក៏យកទៅមិនបាន ការខំស្វះ-ស្វែងរកទ្រព្យយប់ថ្ងៃ ថាមិនចេះឆ្អែតជាខ្ញុំតណ្ហា បើដូច្នេះមានតែកុំរក កុំធ្វើអ្វី នៅសោះអង្គើយព្រងើយហាក់ហីទៅ ទ្រាំរហូតដល់ថ្ងៃ

ស្លាប់មិនស្រួលទេឬ ? ។

ពុំមែនដូច្នោះទេ សូមស្តាប់ព្រះធម៌ហើយសូមកុំឲ្យច្រឡំ ព្រោះព្រះធម៌មានន័យជាសេចក្តីពិត អ្នកស្តាប់ហើយចូលចិត្តយល់តាមសេចក្តីពិត ដោយមានបញ្ញាពិចារណា រមែងមានពន្លឺភ្លឺស្វាងសាងចិត្តគំនិតឲ្យបានរឹងមាំ យល់ចំទៅតាមហេតុផលជាសច្ចធម៌ព្រះពុទ្ធដីការបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ពុំមែនហាមប្រាមមិនឲ្យរកមិនឲ្យរៀន មិនឲ្យហ៊ានធ្វើ ឬក៏មិនឲ្យចង់បានចង់មាននោះទេ ព្រះអង្គមានតែទូន្មានប្រៀនប្រដៅសត្វលោក ឲ្យយល់ស្គាល់ប្រយោជន៍ទាំងបីប្រការគឺ ប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ១, ប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខ ១ និងប្រយោជន៍ដ៏ឧត្តមគឺព្រះនិព្វាន ១ ។ ប្រយោជន៍ទាំងបីប្រការនេះ ព្រះអង្គដាស់តឿនក្រើនរំឭកសត្វលោកឲ្យមានស្មារតី យប់ថ្ងៃព្យាយាមបំពេញធ្វើ ។ ជីវិតថ្វីដ្បិតតែមិនទៀងត្រូវបែកធ្លាយខ្ចាត់ខ្ចាយទៅក៏ពិតមែនហើយ តែនៅពេលជីវិតរស់នៅក៏ត្រូវតែព្យាយាមរៀនវិជ្ជាផ្លូវលោកផ្លូវធម៌ គឺការសិក្សាបំពេញកិច្ចការរកទ្រព្យសម្បត្តិទុកផ្គត់ផ្គង់បម្រុងជីវិត ព្រមទាំងចេះរក្សាការពារចំណេះដឹងភោគៈទាំងឡាយមិនឲ្យវិនាសទៅដោយប្រការផ្សេង ៗ និងឲ្យចេះស្គាល់ប្រមាណក្នុងការចាយវាយប្រើប្រាស់ បរិភោគទៅតាមសមត្ថភាពកម្លាំងទ្រព្យដែលខ្លួនរកបាន ដោយជៀសវាងមិនសេពគប់បាបមិត្តទៅប្រព្រឹត្តអបាយមុខ ជាហេតុនាំឲ្យវិនាសធនធាន មានតែការសេពគប់តែនឹងកល្យាណមិត្តប៉ុណ្ណោះ ដែលដឹកនាំគុណប្រយោជន៍ ។

ការព្យាយាមបំពេញប្រយោជន៍ក្នុងបច្ចុប្បន្នប៉ុណ្ណោះនៅមិនទាន់

គ្រប់ល្មមនៅឡើយទេ ព្រោះដូចយើងបានដឹងឮហើយក្នុងធម្មុទ្ទេស សត្វត្រូវលះចោលនូវអត្តភាពគឺរាងកាយនេះ ចោលនៅលើផែនដីនៃមច្ចុរាជ និងត្រូវលះរបស់ទាំងពួងទៅ ទាំងនេះបញ្ជាក់បានថាសត្វលោកមិនអាចយកអ្វីទៅបាន ទាំងទ្រព្យរបស់ជាប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ននេះ ។ កាលបើបានស្តាប់ធម្មុទ្ទេសហើយ មានសេចក្តីសង្វេគមិនប្រមាទឲ្យខាតបង់ប្រយោជន៍ ។ រាងកាយទ្រព្យសម្បត្តិ ពុំអាចពឹងពាក់ពំនាក់អាស្រ័យបាន ក្នុងពេលលះលោកនេះទៅដូច្នោះពិតមែនហើយ ទន្ទឹមនឹងការរស់នៅត្រូវកុំស្លុងគំនិត បណ្តោយចិត្តឲ្យជាប់ជំពាក់តែទ្រព្យសម្បត្តិ ភ្លាំងភ្លេចស្មារតីក្លាយជាទាសករមិនចេះឆ្អែតមានតែកង្វះខាតជានិច្ចជាកាលរហូតដល់ទៅវិញទទេនោះទេ ត្រូវព្យាយាមលៃលករកវត្ថុយកជាប់ទៅជាមិត្តជាទីពឹងប្រាស្រ័យ ដើម្បីកុំឲ្យខ្វះខាតផង កុំឲ្យកំព្រារងាតែឯកឯង ដោយការខំបំពេញប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខទុកឲ្យមានជាប្រចាំគឺ ខំបណ្តុះសទ្ធាការជឿបាបបុណ្យគុណទោស កម្មផល ១, បំពេញសីលប្រាំ, សីលប្រាំបី, សីលដប់, ដោយការវៀរចាកបាបតាមផ្លូវកាយវាចា ១, ចាគៈ ការចែកចាយចំណាយទ្រព្យសម្បត្តិ តាមកម្លាំងដែលខ្លួនមានឲ្យទៅជាទាន ឬការខំដុសខាត់ជំរះចិត្តឲ្យបានបរិសុទ្ធផុតចាកកិលេសជាគ្រឿងសៅហ្មង ១, បញ្ញា ការពិចារណាឃើញទុក្ខទោសរបស់សង្ខារ មិនបណ្តោយចិត្តឲ្យជាប់ជំពាក់ថាជាអត្ត ១, ទាំងនេះចាត់ថាជាទ្រព្យជាប្រយោជន៍ សម្រាប់ជាទីពឹងទៅបរលោក ជាញាតិមិត្តជិតទៅមិនកំព្រារងាកណ្តោចកណ្តែងតែម្នាក់ឯង ។

ប៉ុន្តែប្រយោជន៍ក្នុងលោកនេះក្តី ប្រយោជន៍ក្នុងលោកខាងមុខក្តី សុទ្ធតែជាប្រយោជន៍ដែលឋិតនៅក្នុងវដ្តៈ ជាប់ដោយខ្សែអន្ទាក់

ចំណងនៃតណ្ហា នៅក្រោមសភាពអនិច្ចានាំទៅកាន់ភាពអស់ទៅសូន្យទៅ មិនអាចតាំងនៅតាមប្រក្រតីធម្មតា ។ សុខទុក្ខសើចយំលាយឡំគ្នា កើតចាស់ឈឺស្លាប់ក្នុងសំសារវដ្ដ មិនអាចកំណត់សេចក្ដីទុក្ខ និងរត់ឲ្យរួចចាកអាជ្ញាមច្ចុរាជបាន ។ សត្វដែលមានឧបនិស្ស័យខ្ពស់ រមែងមើលឃើញដឹងយល់អត្ថន័យព្រះធម៌ ដូចជាធម្មុទ្ទេសទាំងបួនប្រការ ជាពុទ្ធដីការបស់ព្រះអង្គ មានចិត្តនឿយណាយធុញទ្រាន់នឹងជីវិតដែលឋិតនៅក្នុងទុក្ខទោស មិនចេះអស់មិនចេះហើយ ទើបមានចិត្តគិតរំដោះជីវិតនេះចេញឲ្យផុតអំពីសភាពដដែល ៗ នេះ ដូច្នេះហើយបានជាព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សម្ដែងពី បរមត្ថប្រយោជន៍គឺ ព្រះនិព្វាន ដែលឥតមានលោកាមិសៈ មិនជំពាក់ដោយចំណងតណ្ហា មិននៅក្រោមអាជ្ញាមច្ចុរាជ ។

ប្រយោជន៍ទាំងបីប្រការនេះ បានបង្ហាញសម្ដែងឲ្យសត្វលោកបានយល់ស្គាល់ចូលចិត្ត សត្វណាចូលចិត្តស្រឡាញ់ការកើតចាស់ឈឺស្លាប់ សត្វទាំងឡាយនោះបំពេញបានត្រឹមតែប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្ន និងប្រយោជន៍លោកខាងមុខប៉ុណ្ណោះ មិនអាចបានលុះឆ្លុះយល់ដល់ប្រយោជន៍ដ៏ឧត្ដមបាន ប៉ុន្តែគ្រប់សព្វសត្វតែងរន្ធត់តក់ស្លុតស្លន់ស្លោរ នៅពេលជួបប្រទះភ័យវិបត្តិ គឺការឈឺចុកចាប់និងសេចក្ដីស្លាប់នេះឯង រមែងមានការធុញទ្រាន់នឿយណាយនឹងសភាពដដែលនេះ ជាហេតុឲ្យមានចិត្តគិតរកផ្លូវចេញចាកឲ្យបានផុតរត់ឲ្យបានរួច ដោយក្ដីសង្វេគតក់ស្លុតរន្ធត់ខ្លាច ដែលអាចឲ្យស្គាល់យល់ពីផលប្រយោជន៍ដ៏ឧត្ដមគឺ ព្រះនិព្វានជាក់ជាមិនខាន ។

ព្រះសិទ្ធត្ថរាជា បានលះបង់ព្រះមហេសី ព្រះរាជបុត្រជាទីស្រឡាញ់ពេញហឫទ័យ ព្រមទាំងរាជសម្បត្តិស្រីស្នំបរិវារ សៀងតូរ្យតន្ត្រី ចេញសាងផ្នួសរស់នៅក្នុងព្រៃ ព្យាយាមបតិបត្តិកំចាត់បង់កិលេស ញ៉ាំងចិត្តឲ្យថ្លាបរិសុទ្ធស្អាត បាននូវបញ្ញាជាពន្លឺ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់អរិយសច្ចធម៌ បានញាណជាសម្មាសម្ពោធិញ្ញាណមានព្រះនាមថ្មីជាព្រះសម្ពុទ្ធ ក៏ព្រោះតែព្រះអង្គមានសេចក្តីសង្វេគដោយបានឃើញរូបមនុស្សចាស់ ឈឺ ស្លាប់ ជ្រះថ្លាចំពោះភេទអ្នកបួស ។

ចំណែកព្រះ **រដ្ឋបាលត្ថេរ** លោកបានសម្តែងពន្យល់ដល់ព្រះបាទកោរព្យៈឲ្យបានជ្រាបថា ការដែលលោកចេញចាកផ្ទះទៅសាងផ្នួស ព្រោះបានយល់សេចក្តីពិតដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សម្តែង " **ធម្មទេសនបួនប្រការ** " លោកបានព្យាយាមបដិបត្តិដុតកម្តៅកិលេស រហូតរីងស្ងួតហួតហែងអស់បានសម្រេចជាព្រះអរហន្ត មានភាពជាបុគ្គលគ្រប់គ្រាន់ ពេញប្រៀបក្នុងជីវិតមិនមានសេចក្តីខ្វះខាត ទាំងឥតមានជាទាសៈនៃតណ្ហាទៀតឡើយទាំងនេះឈ្មោះថាលោក មានឥស្សរៈភាពលើជីវិត លែងប្រព្រឹត្តនៅក្រោមអំណាចតណ្ហា ឈ្នះអាជ្ញាមច្ចុរាជ ឥតភ័យខ្លាច មិនអន្ទះអន្ទែងតក់ក្រហល់ខ្វល់ខ្វាយ ក្តៅក្រហាយស្រេកឃ្លាន ដោយចំណីនៃកាមារម្មណ៍ និងភោគសម្បត្តិទាំងឡាយ ទាំងបានទម្លាយកំពែងវដ្តៈឲ្យបាក់បែកហែកដំបូលអវិជ្ជា ដែលប្រក់ហ៊ុមព័ទ្ធបិទបាំងទាំងបានកំចាត់ភាពងងឹតឲ្យវិនាសខ្ទាត់ខ្ទាយទៅ បន្សល់នៅតែភាពភ្លឺស្វាងក្នុងចិត្ត ឥតវិលត្រឡប់កើតក្នុងភពទៀតឡើយ ។

សេចក្ដីអធិប្បាយបញ្ជាក់ន័យ " **ធម្មទោសបួនប្រការ** " និដ្ឋិតាសមគួរតាមកាលវេលានឹងបញ្ចប់ សព្វសេចក្ដីនៃព្រះបាលីធម៌ត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ ។ ដោយវិរិយៈសេចក្ដីព្យាយាមក្នុងការសរសេរវាយពុម្ពអក្សរ រៀបចំឲ្យបានជាសៀវភៅដើម្បីចែកចាយចំណាយជាធម្មទាន សូមឲ្យយើងខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយ, ព្រះករុណាម្ចាស់, ព្រមទាំងលោក-អ្នកអានទាំងអស់ បានចាក់ធ្លុះយល់ដឹងរសព្រះធម៌ រួមទាំងសត្តនិករ គ្រប់ប្រភេទគ្រប់សញ្ជាតិ មានដំណើរឃ្លាតចាកទុក្ខទាសៈនៃតណ្ហា ឆ្លងចាកត្រើយសំសារវដ្ដ ឆ្ពោះប្រាកដកាន់អមតស្ថានគឺ ព្រះនិព្វាន កុំបីក្លាយជាបការដទៃឡើយ . . . ។

សូមអនុមោទនា ធម្មទាន!!!

កម្រងកំណាព្យ

ស្ដាប់ពិចារណាកើតបញ្ញា

បទពាក្យប្រាំពីរ

ស្ដាប់ធម្មទេ្ទសបួនប្រការ ដែលព្រះសាស្ដាទ្រង់សម្ដែង
បាននូវពន្លឺយ៉ាងជាក់ទែង ពុទ្ធសាសន៍ពោលថ្លែងពីជីវិត។
ពន្យល់ប្រាប់ដល់សព្វសត្វលោក កំពុងងុយងោកជោកជាប់ចិត្ត
ឥតបានដឹងយល់ស្គាល់ភាពពិត ឋិតក្នុងងងឹតអវិជ្ជា ។
ប្រកាន់ជាប់ស្អិតជីវិតកាយ ភោគៈទាំងឡាយដោយមោហា
អំណាចយសស័ក្ដិផងនានា ស្វាមីភរិយានិងកូនចៅ ។
មាតាបិតារួមតាដូន មានទាំងបងប្អូនញាតិពង្សផៅ
ទាំងភពភូមិឋានបានឋិតនៅ មិនចង់ឃ្លាតទៅសោះឡើយណា ។
តែព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់សម្ដែង បញ្ជាក់ច្បាថ្លែងដោយទេសនា
សត្វលោកឋិតក្នុងភាពអនិច្ចា នាំកាន់ជរាព្យាធិស្លាប់ ។
ពុំមានអំណាចអាចការពារ ជីវិតសត្តាជួបវិបត្តិ
រាងកាយត្រូវតែឈឺចុកចាប់ ទីបំផុតស្លាប់គេចមិនបាន ។
ឥតមានជម្រកជ្រកពឹងពួន សម្ងំលាក់ខ្លួនឲ្យសុខសាន្ត
សូម្បីសម្បត្តិទាំងភូមិឋាន ខំរកឲ្យបានផ្គាប់តណ្ហា ។
ក៏ត្រូវលះចោលលើផែនដី ពុំអាចយកអ្វីជាប់កាយា
ត្រូវលះសាកសពគ្រប់អង្គា យាត្រាទៅតាមយថាកម្ម ។
នៅពេលបានស្ដាប់ធម្មទេ្ទស ព្រះអង្គទេសនាជាបណ្ដាំ
ស្ដាប់ហើយឮហើយកំណត់ចាំ ន័យព្រះសទ្ធម្មកើតបញ្ញា ។

ដកចិត្តមិនឲ្យជាប់ជំពាក់ កាត់ខ្សែអន្ទាក់គឺតណ្ហា
ព្យាយាមរត់គេចពីសេនា របស់មច្ចុមារទាំងយប់ថ្ងៃ ។
យកសីលសមាធិបញ្ញា មាគ៌ាបដិបត្តិកំចាត់ភ័យ
ឥតមានប្រមាទខាតស្មារតី ទិវារាត្រីលៃប្រតិបត្តិ ។
កំចាត់ឲ្យអស់អវិជ្ជា កិលេសតណ្ហាព្យាយាមកាត់
មិនស្តាយស្រណោះសំសារវដ្ត កំណត់កត់ដៅផ្លូវចាកភព ។
មានព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍ យល់ឥតច្រឡំចំឋានស្ងប់
ដើរដល់ចុងផ្លូវត្រូវបញ្ចប់ ឥតវិលត្រឡប់កើតទៀតឡើយ ។
នេះទើបឈ្មោះថាឈ្នះសេនា ព្រមទាំងមច្ចុមារទាំងអស់ហើយ
ជីវិតឆ្លងផុតឆ្ពោះដល់ត្រើយ នេះជាចម្លើយធម្មទោស ៕

បុណ្យជាមិត្តជិតជាប់ប្រាណ

បទព្រហ្មគីតិ

ត្រូវព្យាយាមឲ្យហើយ កុំស្មៀមឡើយក្នុងថ្ងៃនេះ
ដុសខាត់លះកិលេស មិនប្រហែសចាំថ្ងៃស្អែក ។
តើអ្នកណាដឹងថា កាលវេលាដែលត្រូវបែក
ថ្ងៃនេះឬថ្ងៃស្អែក យើងមិនអាចប្រកែកបាន ។
អាជ្ញាមច្ចុរាជ មានអំណាចមិនអាចស្មាន
ព្រមទាំងពលទាហាន តាមបៀតបៀននគរកាយ ។
ធ្វើឲ្យព្រះចិត្តរាជ អស់អំណាចរត់ខ្វាត់ខ្វាយ
បរិវារផងទាំងឡាយ បែកចេញឆ្ងាយឃ្លាតពីគ្នា ។
រូបកាយត្រូវបែកធ្លាយ ឆ្អឹងរោយរាយលើពសុធា
ជីវិតត្រូវមរណា សូន្យសង្ខារចាកលោកិយ ។
តើយកអ្វីទៅបាន ទាំងកាយប្រាណក៏ឥតន័យ
ក្លាយជាធូលីដី ជាចំណីសត្វជន្លេន ។
មិនត្រូវនៅប្រហែស ថ្ងៃយប់នេះធ្វើបុណ្យទាន
ចំណាយទ្រព្យធនធាន ទុកឲ្យបានជាខ្លឹមសារ ។
ទាំងកាយចិត្តសោតទៀត ព្យាយាមឆ្លៀតតាមវេលា
ចម្រើនសីលភាវនា និងបញ្ញាឲ្យកើតមាន ។
ជីវិតពិតនៅរស់ ទើបឈ្មោះថាជាអ្នកបាន
ជួយស្ទួយលើកចិត្តប្រាណ ចាត់ឲ្យមានជាខ្លឹមសារ ។

កាយទ្រព្យឥតខ្លឹមពិត   ជនបណ្ឌិតមានបញ្ញា
ធ្វើកាយនិងភោគា   មានខ្លឹមសារប្រើការបាន ។
ទោះរស់នៅមួយថ្ងៃ   មានតម្លៃមិនអាចស្មាន
សាងកុសលផលទាន   ឲ្យកើតមានកុំប្រមាទ ។
ទាំងជីវិតរស់នៅ   ឬស្លាប់ទៅមិនបង់ខាត
ជីវិតមិនអនាថ [១]   បុណ្យជាញាតិមិត្តតាមទៅ ៕

(១) អនាថ អៈនាត សំ. បា. (គុ.) (< ន> អ "មិន, ពុំ, ឥត" + នាថ "ទីពឹង, ពំនាក់") ដែលឥតទីពឹង, ឥតពំនាក់ ។ ខ្មែរប្រើសំដៅសេចក្ដីថា "ណែលណោល; កណ្ដែងកណ្ដោច, ត្រមោច; គួរឲ្យអាណិតពេក, គួរឲ្យអាសូរពេក; គួរឲ្យសង្វេគ, ឲ្យស្លុតចិត្ត" : អនាថចិត្ត ចិត្តអាសូរពេក, ចិត្តខ្លោចផ្សា; ចិត្តសង្វេគ ។

ពេលកើតមកដៃក្ដាប់ ពេលស្លាប់ដៃលា

បទពាក្យប្រាំពីរ

កាលកើតចេញពីផ្ទៃមាតា ទាំងអស់គ្រប់គ្នាហត្ថាក្ដាប់
ពេលវ័យឈានចូលចាស់ឈឺស្លាប់ ហត្ថាធ្លាប់ក្ដាប់បែរជាលា ។
ន័យនេះបញ្ជាក់ឲ្យយល់ច្បាស់ ប្រុសស្រីក្មេងចាស់គ្រប់អាត្មា
គួរកើតសង្វេគពីរូបា កុំមានចិន្ដាឈ្លក់វង្វេង ។
នៅស្រវឹងនឹងជីវិតវ័យ ភ្លាំងភ្លេចស្មារតីថាខ្លួនក្មេង
ជំពាក់ជាប់ចិត្តរូបខ្លួនឯង នៅក្មេងមិនចាស់ឥតរោគា ។
កុំនៅប្រហែសឈ្លក់វង្វេង អំណាចតំណែងស័ក្តិយសា
ទាំងជាតិត្រកូលរួមភោគា ជាប់ស្អិតគិតថាជាអត្តា ។
សត្វលោកត្រូវលះរបស់ទៅ បន្សល់ទុកនៅក្នុងលោកា
សូម្បីរាងកាយនៃអាត្មា ក៏គ្មានសត្វណាអាចយកបាន ។
បន្សល់សាកសពទុកឲ្យនៅ ញាតិមិត្តហែទៅឈាបនដ្ឋាន
បញ្ចុះបូជារួចវិលថ្កាន មកលំនៅឋានលែងអាល័យ ។
តើអ្នកស្លាប់ទៅយកអ្វីបាន សូម្បីកាយប្រាណក៏ឥតន័យ
កើតមកម្នាក់ ៗ ខំក្ដាប់ដៃ ដល់កាលនឹងក្ស័យដៃទទេ ៕

អជ្ជេវ កិច្ចមាតប្បំ កោជញ្ញា មរណំ សុវេ
នហិនោ សង្គរន្តេន មហាសេនេន មច្ចុនា (១) ។

ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងថ្ងៃនេះឯង អ្នកណានឹងដឹងថា សេចក្ដីស្លាប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន ព្រោះថាការតទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាដ៏ច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ ។

កុំចាំថ្ងៃស្អែក

បទពាក្យប្រាំបួន

ត្រូវព្យាយាម	កុំនៅស្ងៀម	ក្នុងថ្ងៃនេះ
គាស់រំលើង	កកាយប៉ើង	ភ្លើងកិលេស
ខំពន្លត់	គ្រប់សង្កត់	កុំឲ្យឆេះ
មិនប្រហែស	ធ្វេសរង់ចាំ	ដល់ថ្ងៃស្អែក ។
តើនរណា	អាចដឹងបាន	ស្ថានជីវិត
ប្រាកដពិត	ជាយ៉ាងណា	វេលាស្អែក
ការតទល់	របស់យើង	នឹងមច្ចុរាជ
មានអំណាច	សាហាវកាច	មិនអាចបាន ។

(១) គម្ពីរសុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ
ឧបរិបណ្ណាសកៈ វិភង្គវគ្គ ភទ្ទេករត្តសូត្រ

សមាសភាពចូលរួម

១. លោក វ៉ាត សុគន្ធ

២. លោក វ៉ាត តារា (ទីទី)

៣. លោក វ៉ាត ម៉ូលីវណ្ណា

៤. កញ្ញា វ៉ាត ធារីយ៉ា

នាមពុទ្ធបរិស័ទ

មានសទ្ធាជ្រះថ្លាបានបរិច្ចាគបច្ច័យដើម្បីបោះពុម្ព

សៀវភៅ " ធម្មទ្វេស ៤ យ៉ាង " ចែកជាធម្មទាន

. ឧបាសក **ពេជ្រ សារឿម** និងឧបាសិកា **សិម ចាន់ដារា**
. ឧបាសក **ម៉ិញ សាវ៉ាន** និងឧបាសិកា **សិម ចាន់ធូរ៉ា**
. ឧបាសក **ហ៊ិម ឆាន់** និងឧបាសិកា **សាមិត សោភ័ណ**
. លោក **នូ ស៊ីយឿន** និងអ្នកស្រី **លី សុតី**
. លោក **ឱប ច័ន្ទា** និងអ្នកស្រី **លៀម សុភាព**
. លោក **វ៉ាត តិរក្ស** និងអ្នកស្រី **មៀច វណ្ណា**

អត្តភាពគឺរាងកាយ រមែងតែបែកធ្លាយទៅ

(បទពាក្យប្រាំបី)

ភាជន៍ដីដែលនាយស្មូនឆ្នាំងធ្វើហើយ
ឋិតមិនយូរឡើយតែងបែកធ្លាយទៅ
តូចធំឆៅឆ្អិនមិនបានតាំងនៅ
រមែងតែងត្រូវវិនាសយ៉ាងណា ។
រីឯរូបកាយជីវិតសព្វសត្វ
តែងជួបវិបត្តិនៅក្នុងលោកា
ទោះកើតផ្សេងគ្នាភពឋានទីណា
មច្ចុរាជប្រហារគេចមិនរួចឡើយ ៕

* ដោយឧបាសក **មិញ សាវ៉ាន**

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន